

EL SANTO EVANGELIO SEGUN SAN LUCAS

TU'UN VA'A NI CHAA SAN LUCAS

Siki tú'un ni chaa San Lucas

1 Kua'a cháa ni kachaa-de tu'un ná taká tiñu ni sá'a Jesús ni kajini-yo. ²Te chaa ni kajini nuu-yá ná onde kivi ní kejá'a-yá, ni kajani-de tu'un-ya. Te ni kakastu'un-de nuu-yo. ³Te náá, a ni nandúkú víi-ná taká tu'un-ya, ná onde kivi ní kejá'a. Te jáni ini-ná ja súni ío va'a chaa káji-ná tu'un yá'a nuu-ní, Teófilo máni, ⁴náv'a ná kuni-ní ja ío ndaa taká tu'un ni skuá'a-ní.

Ja ní ka'an ndajá'a Dios jíin Zacarías

⁵Te kivi ní kuu Herodes rey ñuu Judea, ni io iin sutu nání-de Zacarías ja ní chindéé tá'an-de jíin Abías. Te ñasí'í-de nání-ña Elisabet. Te onde chij Aarón vai tata-ña. ⁶Te chaa ndaa ni kakuu ndendúú-de nuu Dios. Te ñúkúún ní kaskíkuu-de taká tu'un jíin tíñu tá'ú-yá nuu-yo. ⁷Te tú se'e-de ní ío, chi Elisabet, ña'an numá kúu-ña, te vina, a ni kayii-de. ⁸Yúan-na te ni jaa kivi ní kateta'an-i nuu Zacarías jíku-de jíin tíñu ja kúu-de sutu nuu Dios, ⁹nátu'un ni kasá'a máá sutú.

Te ja yúan ni kivi-de ini ve'e ii máá Jito'o-yo. Te ní ja'mu-de susia kutú. ¹⁰Te nini ja'mu-de susia kutú, te ichi yatá vé'e ii, kájikán ta'u ñáyivi kuá'a. ¹¹Te ni kenda iin ndajá'a máá Jito'o-yo núu-dé, kándii-ya íchi ndává'a altar nuu ja'mu-de susia kutú. ¹²Te ni jini Zacarías nuu-yá, te ni yu'ú-de, te ni kisi-i-de. ¹³Ko máá ndajá'a-ún, ni ka'an-ya jíin-de: Zacarías, ma yu'ú-ro, chi ja ní jikan ta'u-ro a ni jini so'o Dios. Te ñasí'í-ro Elisabet, skáku-ña iin se'e yíi, te skúnání-ró-i Juan. ¹⁴Te kusií xáan iní-ro. Te kusií ini kua'a ñáyivi jíin-i kivi káku-i. ¹⁵Te kuu-i iin chaa kúñá'nu nuu Dios. Te ma kó'o-i vino, ni ndixí. Te kukútú Espíritu Santo ini-i, vasa ñú'un-ga-i chij náa-i. ¹⁶Te kua'a cháa Israel ndió káva ini-de nuu Dios sá'a-i. ¹⁷Te kuxnúú-i jíin modo jíin fuerza Elías nuu I'a kii. Te taká táa, ndundá'ú ini-de se'e-de, te chaa ñi'in ini, nakuandatu-de tu'un ndíchi ká'an chaa ndaa, sá'a-i. Te sátu'a-i ñáyivi koo tu'a ja cháa máá Jito'o-yo. Achí-ya jíin-de. ¹⁸Te ni ka'an Zacarías jíin ndajá'a-ún: Ndasá kuni-ná te nú jandáa kúu, chi chaa ni yii kúu-ná, te ñasí'í-ná, suni

a ni yii-ña, áchí-de. ¹⁹Te ni ka'an ndajá'a-yá: Máá-rí kúu Gabriel, ja kándii-ri nuu Dios. Te ni tájí-yá ruu, vai ka'an-ri jíin-ró, te kachi-ri tu'lun va'a yá'a nuu-ro. ²⁰Vina te kuñí'ín-ro, te ma kúu ka'an-ro ondé kivi skíkuu tu'lun yá'a, chi tú ní kándija-ró tú'lun ni ka'an-ri, te tu'lun skíkuu ná'ín kúu, ná jáa kivi, áchí-ya jíin-de. ²¹Te ñayivi-ún, káindatu-i Zacarías. Te kájani ini-i naún tá'an-de ja ní kuná'an kánde-de ini ve'e ij. ²²Yúan-na te ni ndenda-de, te tuká ní kúu ka'an-de jíin-i. Te ni kajuku'un ini-i ja iní ve'e ij-ún ni jini-de in ja Dios ni skóto-ya-dé. Te máá seña-na ni sá'a-de nuu-í, chi a ni kuñí'ín-de. ²³Te nuu ní jinu tiñu ndíso-de, te kuano'on-dé ve'e-de. ²⁴Yúan-na te ni kuu yakú kivi. Te ñasí'í-de Elisabet, ni ni'ín sé'e-ña. Te ni chisa'í-ña máá-ña ú'lun yoq. Te ni ka'an-ña: ²⁵Súan ni sá'a máá Jito'o-yo jíin-rí ja ní jini-ya núu-rí. Te vina tuká kúka nuu-rí nuu táká ñayivi. Achí-ña.

Ja ní ka'an Gabriel jíin María

²⁶Te nuu inú yoq, te ni tájí Dios ndajá'a Gabriel, ni ja'an-ya in nuu nání Nazaret, ndañú Galilea. ²⁷Ni ja'an-ya núu in ña'an jáa, já á yani tãnda'a-ña jíin in chaq nání José. Te ondé chij David vai tata-de. Te ña'an jáa-ún nání-ña María. ²⁸Te ni jaq ndajá'a-yá nuu kánchaa-ña yúan. Te ni ka'an-ya jíin-ña: Taá ndii, ta'u-ro kúu, chi máá Jito'o-yo jíka-ya jíin-ró. Te xáan ndatu kéndoo-ró vásá táká ña'an. Achí-ya. ²⁹Te máá-ña, ni jini-ña núu-yá. Te ni kuñáa ini-ña já súan ni ka'an-ya. Te jáni ini-ña naún tu'un

kúu ja ní ka'an-ya-ún. ³⁰Yúan-na te ni ka'an ndajá'a-yá jíin-ña: María, ma yú'ú-ro, chi ni kusij iní Dios jíin-ró. ³¹Vina te juku'un se'e-ró, te skáku-ró in se'e yíi. Te skúnání-ró-i Jesús. ³²Kuñá'nu suchí-ún. Te kunání-i Se'e I'a kuñá'nu xaan. Te máá Tatá Dios kua'a-ya mesa táa-i David nuu-í. ³³Te tá'ú-i tiñu ini ve'e Jacob ní káni. Te kivi tá'ú-i tiñu-ún, ma ndí'i kuti. Achí-ya. ³⁴Yúan-na te ni ka'an María jíin ndajá'a-yá: Ndasá koo Táta, chi tú yii-ná ío, áchí-ña. ³⁵Te ni kachi ndajá'a-yá jíin-ña: Máá Espíritu Santo kii sikí-ro, te fuerza máá I'a kuñá'nu xaan sá'a kati sikí-ro. Yúan máá súchí ij káku-ún, kunání-i Se'e Dios. ³⁶Te kástu'ún-rí nuu-ro, já tá'an-ró Elisabet, suni a ni ni'ín sé'e-ña vina vasa a ni yii-ña. Te vina ío inú yoq já tuká nání-ña ñá'an numá. ³⁷Chi taká ja kuní Dios, te kuu sá'a-ya, áchí ndajá'a-yá ³⁸yúan-na te ni ka'an María: Kuu, chi játíñu-ná nuu máá Tatá Dios, te súan ná koo nátu'un ni ka'an-ní núsáa, áchí-ña. Te máá ndajá'a-ún, kua'an-ya.

Ja ní jaq María nuu Elisabet

³⁹Te ni kuu kivi. Te ni ndukuini María, ni kaa-ña in yuku kuá'an-ña, ni jaq-ña in nuu nání Judá. ⁴⁰Te ni kivi-ña iní ve'e Zacarías. Te ni ka'an-ña jíin Elisabet. ⁴¹Te nuu ní jini so'o Elisabet tu'lun ni ka'an María jíin-ña, te suchí lúli-ún ni tuñu-ni-i chij-ña. Te ni chítú ndí Elisabet jíin Espíritu Santo. ⁴²Te ni ka'an jaa-ña: Xáan ndatu kúu-ró núu táká ña'an. Te suni xáan ndatu kúu suchí ñú'un chij-ró. ⁴³Te naún ña'an kúu ruu ja ní chaq náa máá Jito'o-ri

nuu-rí. ⁴⁴Chi ja ní jini so'o-ri tu'un ni ka'an-ro jíin-rí, te suchí ñú'un chii-ri yá'a, ni tuñu-ni-i ja kúsií iní-i. ⁴⁵Xáán ndatu kúu ña'an ní kandíja-ún, chi taká tu'un ni keyu'u máá Tatá Dios, skíkuu ná'in jíin-ña, áchí Elisabet. ⁴⁶Yúan-na te ni ka'an María: Kúu iní-ri ja ná ndúñá'nu máá Tatá Dios. ⁴⁷Te kúsií iní-ri jíin Dios ja náma-ya rúu. ⁴⁸Chi ni jini-ya já kúka nuu iní ña'an játiñu nuu-ya núu. Ko onde vina te ka'an taká ñayivi jíin-rí ja xáán ndatu-ri. ⁴⁹Chi I'a tñn ndí'i fuerza, ni sá'a-ya tñnu ñá'nu jíin-rí, te sí'ví íi ñáva'a-ya. ⁵⁰Te ní káni kundá'ú iní-ya taká ñayivi kájandatu nuu-ya. ⁵¹Ni sá'a-ya tñnu ñá'nu jíin ndá'a-yá. Te ni skúnu-ya cháa vixi kája'an-de, onde jíin taká ja kájani sáni iní-de. ⁵²Te ni chaxio-ya cháa kákuñá'nu nuu mesa-de. Ko cháa kákundá'ú, ni nasáñá'nu-ya-dé. ⁵³Te nuu cháa káji'i soko, ni ja'a-ya já kée vá'a-de. Ko cháa kúká, ni kiñi'in sáni-ya-dé kája'an-de. ⁵⁴Te ni chindéé ní chituu-ya mozo-ya ñáyivi Israel, chi núku'un iní-ya já ní kundá'ú iní-ya-í. ⁵⁵Chi ni ka'an-ya jíin ndíyi táa-yo jíná'an-de, ja ní káni kundá'ú iní-ya Abraham jíin taká tata-de, áchí María. ⁵⁶Te ni kanchaa María jíin-ña nátu'un uní yoo. Yúan-na te kuano'on-ña ve'e-ña.

Kiví ní kaku Juan, cháa skuánducha

⁵⁷Te Elisabet ni jaá kiví skáku-ña sé'e-ña. Te ni skáku-ña íin se'e yíi. ⁵⁸Te ni kajini tu'un tá'an-ña jíin ñáyivi káxiukú yáni, ja Dios xaan ní kundá'ú iní-ya-ña. Te kákusií iní-i jíin-ña. ⁵⁹Yúan-na te nuu uná kiví, te ni chakoyo-de ja xití ndúu

suchí yíkin-ún. Te skúnání-de-i sí'ví táa-i Zacarías núu. ⁶⁰Ko ni ka'an náa-i: Ma kúu, chi Juan kunání-i, áchí-ña. ⁶¹Te ni kaka'an-de jíin-ña: Naja. Te tú ni íin tá'an-ró nání súan, áchí-de. ⁶²Yúan-na te jíin seña kájika tu'un-de táa-i ndasa kuní-de kunání-i. ⁶³Te ni jikan máa-de íin tutu. Te yúan ni chaa-de: Juan kunání-i, áchí. Te taká ñayivi-ún ni kanaa iní kánde'é-i. ⁶⁴Te ni nanuña-ni yu'u-dé. Te ni nduvitá-ni yáa-dé. Te ni naka'an-ni-de ni nakana jaa-de Dios. ⁶⁵Te taká ñayivi kákuu tá'an-de, ni kayu'ú-i. Te ni jicha taká tu'un yá'a kua'an ní yúku ndáñúu Judea. ⁶⁶Te taká ja ní kajini so'o tu'un-ún, ni kañu'un-ni iní máa. Te káka'an: Ndasá koo suchí yá'a núsáá, chi máá Tatá Dios ndíto-ya-í, áchí. ⁶⁷Yúan-na te táa-i Zacarías, ni chítu ndíi-dé jíin Espíritu Santo. Te ni jani-de tu'un: ⁶⁸Ná nakana jaa-yó máá Tatá Dios ñayivi Israel, chi ni kinde'é-ya ñayivi-yá. Te ni nama-ya-í. ⁶⁹Te onde iní ve'e mozo-ya David, ni jani-ya íin cháa kúñá'nu nama yóo. ⁷⁰Nátu'un ni kaka'an cháa ndoo ni kajani tu'un-ya ní kikoyo-de onde xnáñúu, ⁷¹ja náma-ya yóo iní nda'a cháa kájito u'u yóo jíin núu já kákiti iní kájito yóo. ⁷²Chi kundá'ú iní-ya táa-yo. Te núku'un iní-ya tú'un íi ní keyu'u-ya. ⁷³Tu'un-ún ni chísó tú'un téyíi-yá nuu Abraham, ja kuá'a-ya núu-yo. ⁷⁴Ja náma-ya yóo nuu cháa kájito u'u yóo. Te ma yú'ú-ga-yo, kuaatñu-yó núu-ya. ⁷⁵Jíin tñnu ndoo jíin tñnu ndaa taká kiví kúchaku-yo. ⁷⁶Te róo suchí lúli, kunání-ró cháa jáni tu'un I'a kúñá'nu xaan, chi kuxnúu-ró kí'in-ro

íchi núu máá Jito'o-yo náva'a sátu'a-ró íchi-yá. ⁷⁷Te kastu'lún-ró núu ñayivi máá-yá ja náma-ya-í, jíin ja koo tuká'nu iní nuu táká kuachi-i. ⁷⁸Chi xaan kúndá'ú iní Dios yóó. Ja yúan kúndijin nuu-yo sá'a I'a ñá'nu. ⁷⁹Náva'a kundijin nuu ja ká'jin ñuñáa jíin núu ja kákuni naa. Yúan-na te kuu kaka-yó íchi vá'a, jíin íchi túu tundó'o, sá'a-ya, áchí-de. ⁸⁰Te suchí lúli-ún, ni ja'nu ndéé-i, te ni yija iní-i. Te ni kancha-i onde nuu ñú'un té'é onde kivi ní stá'an ndijin-i máá-i nuu ñayivi Israel.

Kivi ní kaku Jesucristo

2 Te ni kuu yaku kivi. Te Augusto César, ni jacha-de tu'un ja táká ñayivi ndútútú xiní-í jíná'an-i. ²Yá'á kúu ja ní ndutútú núu xiní-í. Te Cirenio ni kuu-de gobernador ñuu Siria. ³Te taká ñayivi-ún, kaja'an-i ndita'an ñuu-i ja náku'a-a-i xiní-í. ⁴Te ja yúan ní kenda José iní ñuu Nazaret, ndañúu Galilea. Te ni kaa-de kua'an-de ñuu Judea. Te ni kivi-de ñuu David ja nání Belén. Chi tá'an iní ve'e David kúu-de. ⁵Náva'a naku'a-a-de xiní-de jíin ñásí'í-de María, chi a yani tanda'a-ña jíin-de, te ñú'un se'e-ña. ⁶Te nini ká'jin-de yúan, te ni jinu kivi skáku-ña-í. ⁷Te ni skáku-ña sé'e yí núu-ña. Te ni chisúkun-ña-í, te ni jakin-ña-í iní nundóó kíti, chi tuká núna mesón. ⁸Te suni ñuu yúan ío cha kándito ñúu-de rií-de. ⁹Te yúan ni kii in ndajá'a máá Tatá Dios nuu-dé. Te káyu'ú xaan-dé. ¹⁰Te ni ka'an máá ndajá'a-yá jíin-de: Ma yú'ú-ro jíiná'an-ró, chi vai-ri kástu'ún-rí in tu'un va'a nuu-ro,

te kusii iní taká ñayivi sá'a. ¹¹Chi vina onde iní ñuu David ni kaku in I'a nama róó. Cristo máá Jito'o-yo kúu-ya. ¹²Te kuni-ro ja súan ío, chi nani'in-ro súchí yíkin-ún yísúkun-í sa'ma te kátuu-í iní in nundóó kíti. Achí-ya. ¹³Te sanaa-ní te ni kenda in tiku'ni andívi, ká'jin kua'a-ya jíin ndajá'a-yá-ún, kánakana jaa-ya Dios, te káka'an-ya: ¹⁴Ná nákana jaa-yó Dios onde andívi. Te ná ndúndéé iní taká ñayivi iní ñuyivi yá'a, sá'a Dios ja kusii iní-ya jíin-i, áchí. ¹⁵Yúan-na te ndajá'a-yá-ún, ni xndóo-ya-dé te káno'on-ya ándívi. Te máá cháa ndíto-ti, káka'an-de: Ná kí'on onde Belén te kuni-yo naún ní kuu. Chi súan ni kastu'lún máá Tatá Dios nuu-yo. Achí-de. ¹⁶Te yachi kaja'an-de. Te ni kajini-de nuu María jíin José, jíin núu súchí yíkin-ún kátuu-í iní nundóó kíti. ¹⁷Te súan ni kajini-de nuu-í. Te ni kajacha-de tu'un ndasa ni kajini-de sikí súchí yíkin-ún. ¹⁸Te ni kanaa iní taká ñayivi ní kajini so'o-i tu'un káka'an cha kándito rií. ¹⁹Ko María ni chiva'a-ña táká tu'un yá'a. Te náxndáa-ña tú'un-ún iní añú-ña. ²⁰Te ni kanaxió káva cha kándito rií, káno'on-de, kánakana jaa-de Dios. Chi ni kajini-de ja ío ndaa taká tu'un ni kajini so'o-de, natu'un ni ka'an ndajá'a-yá jíin-de.

Ja ní stá'an-de-i nuu máá Dios iní ve'e ii

²¹Te ni kuu uná kivi. Te ni xití ndúu suchí yíkin-ún. Te ni kaskúnání-de-i Jesús, chi sí'ví-ún ni ka'an ndajá'a-yá ná té júku'un-ga-i núu. ²²Yúan-na te ni jinu kivi ndúndoo-ña, natu'un ká'an ley

Moisés. Te ni kajanchaka-de-i ñuu Jerusalén náva'a stá'an-de-i nuu máá Tatá Dios. ²³Chi yóso núu tutú máá Tatá Dios: Taká suchí yí kaku núu, suchí-ún, ná kúña i-i nuu máá Tatá Dios, áhí. ²⁴Te suni soko-dé uu lí'vi, xí úu paloma, nátu'un ká'an ley máá Tatá Dios. ²⁵Te yúan ío iin cháa ñuu Jerusalén, nání-de Simeón. Te cháa ndaa, cháa ndoo kúu-de, te ñúkuu iní-de cháa I'a ka'an tu'un ndéé jíin ñáyivi Israel. Te Espíritu Santo jika-ya jíin-de. ²⁶Chi a ni kastu'un Espíritu Santo nuu-dé ja má kúu kuti-dé te nú tú kuni-de nuu Cristo máá Tatá Dios xna'an-ga. ²⁷Te ni cháa-de iní ve'e ij, ni sá'a Espíritu Santo. Yúan-na te táa suchí lúli Jesús, ni kashívi-de-i iní ve'e ij, ja sá'a-de jíin-i nátu'un ká'an ley. ²⁸Te Simeón, ni junu ncháa-de-i. Te ni nakana jaa-de Dios. Te ni ka'an-de: ²⁹Ai Tátá, síq-ní mozo-ní ná kí'in-de, nátu'un ni ka'an-ní, chi ni kuva'a iní-ná vina. ³⁰Chi ni jini jíin núu-ná ja náma-ní yóó. ³¹Chi yúan ní sátu'a-ní jito nuu táká ñáyivi, ³²náva'a ná kúndijin nuu ñáyivi sáin nación, te nduñá'nu ñáyivi máá-ní Israel, sá'a-ní. Achí-de. ³³Te José jíin náa-i, kánaa iní-de kájini so'o-de tu'un-i ndasa ká'an cháa-ún. ³⁴Te ni jikan ta'u Simeón ja'a-dé jíná'an-de. Te ni ka'an-de jíin náa-i María: Suchí yá'a vai-i ja nduá te ndonda kua'a ñáyivi Israel sá'a-i. Te státá'an ñáyivi ja sikí-í. ³⁵Náva'a ná kenda ndijin ndasa kájani iní kua'a ñáyivi. Te iin yuchi kujso iní añú-ro. Achí-de. ³⁶Te suni kánde Ana yúan, ña'an jáni tu'un Dios kúu-ña, se'e Fanuel

tata Aser kúu-ña. Te a ni yii-ña chi onde ná jáá-ña te ni kanchaa-ña jíin yí-ñá usiá kuiá. ³⁷Te ni kendo ndá'ú-ña onde ni jinu-ña kúun xíko kuun kuiá-ña. Te tú kúxio-ña iní ve'e ij, chi sua játínu-ña ndúu ñúu. Te ndicha iní-ña. Te jikán ta'u-ñá. ³⁸Te suni hora-ún ni cháa-ña, ni nakana jaa-ña Dios. Te ni ka'an-ña tú'un suchí ykín-ún nuu táká ñáyivi káñukuu iní-i kenda iin cháa nama-de ñuu Jerusalén. ³⁹Te ni kuu ni skíkuu-de taká tiñu ká'an ley máá Tatá Dios. Te káno'on-de ñuu-de Nazaret ndañúu Galilea. ⁴⁰Te suchí lúli-ún, ni ja'nu ndéé-i, te ni yija-i, te ni kundíchi xáan-í, te ni kusii iní Dios jíin-i.

Ja ní kivi ndúu Suchí Jesús iní ñuu Jerusalén

⁴¹Te ndita'an kuiá kaja'an táa-i ñuu Jerusalén, ja ndé'é-de viko Pascua yúan. ⁴²Te nuu ní kuu uxí uu kuiá-i, te ni kakaá táa-i kaja'an-de ñuu Jerusalén, nátu'un kásá'a máá-de kivi víko-ún. ⁴³Te ni jinu kivi víko-ún, te káno'on-de. Te suchí lúli Jesús ni kendo-i iní ñuu Jerusalén, ni tú ní kájiní táa-i náa-i. ⁴⁴Te kájani iní-de ja ndé kánde nduu-i ma'ñú ñáyivi káno'on ichi-ún. Te ni kajika-de iin kivi ncháka, te vasa ní kanandúkú-de-i ma'ñú táká tá'an-de. ⁴⁵Ko tú ní kánani'in-dé-i, te ni kanaxíó káva-de káno'on-de ñuu Jerusalén, kuandúkú-de-i. ⁴⁶Te onde nuu uní kivi te vasa ní kánani'in-dé-i iní ve'e ij, kanchaa-i ma'ñú cháa kakuu maestro, jini ná'in-i, te xndichí-i-de. ⁴⁷Te taká ja kájini so'o tu'un ká'an-i-ún, ni kánaa iní

kánde'é núu-í ja bueno ndito xini-í, te va'a xndíó káni-i tu'un. ⁴⁸Te nuu ní kajini-de nuu-í, te ni kánaa ini-de kánde'é-de. Te ni ka'an náa-i jíin-i: Hijo, naja sá'a-ró súan jíin-rí, chi táa-ro jíin rúu, kánandúkú xáan-rí róó te kándukuí'a ini-ri, áchí-ña. ⁴⁹Yúan-na te ni kachi-i jíin-ña: Naún ní kuu, náa. Naja kánandúkú-ní náa. Tú kájiní-ní ja jínu nú'un kúkuu-ná jíin tínu Táa-ná náún. Achí-i. ⁵⁰Ko máá-ña, tú ní kájuku'un ini-ña tú'un ni ka'an-i jíin-ña. ⁵¹Te ni nuu-i kuano'on-í jíin-de jíná'an-de. Te ni najaa-i nuu Nazaret, jándatu-i nuu-dé. Te náa-i ni chiva'a va'a-ña táká tu'un yá'a ini añú-ña. ⁵²Te Jesús, ni ja'nu-ga-i, te ni kundichí-ga-i. Te Dios jíin táká ñayivi, ni kakusi-gá ini jíin-i.

Juan, chaá skuánducha

3 Te nuu xiá'un kuia ja tá'ú tínu chaá Tiberio César, te Poncio Pilato kúu-de gobernador nuu Judea. Te Herodes tá'ú-de tínu nuu Galilea. Te ñani-de Felipe tá'ú tínu nuu Iturea ndañúu Traconite. Te Lisianias tá'ú tínu-de nuu Abilinia. ²Te sutu ñá'nu kákuu Anás jíin Caifás, te ni chaá tu'un máá Tatá Dios nuu Juan, se'e Zacarías kánchaa-de nuu nú'un té'é. ³Te ni kii-de ni jíkó núu-de níí núu Jordán. Te jáni-de tu'un jánducha, jíin tú'un nakani ini náva'a sá'a Dios tuká'nu ini nuu kuáchi. ⁴Te súan ni chaá Isaías tutu, chi chaá jáni tu'un Dios ni kuu-de sáa: ñn ndajá'a, kana jaa-de onde nuu nú'un té'é: Sátu'a-ró ichi máá Jito'o-yo, te sándóó-ró ichi-yá. ⁵Taká yi'ndi nachítú. Te nuu taká yuku jíin

tínduu. Te ndundóó ichi yákuá. Te ichi ndái ndulii. ⁶Te taká ñayivi, kuni-i ja Dios nama-ya-í. Achí. ⁷Te ni kenda koyo kua'a ñayivi núu-dé ja skuánducha-dé-i. Te ni ka'an-de jíin-i: Se'e koo kákuu-ró. Ndéja ní kastu'un núu-ro já kúnu-ró kóto-ró juicio chaá. ⁸Núsáa te sá'a-ró tínu sikí já á ni nakani ini-ro-ún. Te ma kéj'á-ró káni ini-ro: Abraham kúu táa-ri, achí-ro. Chi ká'an-ri jíin-ró ja kúu-ni sá'a Dios ja taká yuu yá'a nduu se'e Abraham. ⁹Te vina a kátúu tú'a hacha ja xíti yúnu ondé yo'o. Te taká yunu já tú kúun nde'e vá'a xini, xiti te kivi nuu nú'un. Achí-de. ¹⁰Te ñayivi kuá'a-ún, ni kajika tu'un-i-de: Te ndasa sá'a-ná núsáa, áchí-i. ¹¹Te ni ka'an-de: Ja ñáva'a uu su'nu, ná kuá'a nuu já tú ñáva'a kuti. Te ja ñáva'a ja kée, suni súan ná sá'a, áchí-de jíin-i. ¹²Te suni ni chakoyo yaku chaá xini já kuánducha-dé. Te ni kaka'an-de jíin Juan: Maestro, te náa, naún sá'a-ná, áchí-de. ¹³Te ni ka'an-de jíin: Ma skáa-ró kakán-ro ndasa ni ta'u tínu nuu-ro, áchí-de. ¹⁴Te suni yaku soldado, ni kajika tu'un yúan-de: Te náa, ndasa sá'a-ná jíná'an-ná, áchí. Te ni ka'an-de jíin: Ma kuánchaa-ro ndátínu tá'an-ró, ni ma sátú'un-ró, te koo sií-ní ini-ro jíin yá'u-ró. ¹⁵Te kájani ini taká chaá sikí Juan ja sánaa te kúu-de Cristo xí túu, chi ñayivi-ún, káindatu-i chaá-ya. ¹⁶Te ni ka'an Juan: Ruu, chi jíin ndúcha skuánducha ndíja-ri róó. Ko vai ñn I'a kúná'nu-ga vásá rúu, ja tú kúná'nu-ri ndáji-rí ñni yí'i ndijan-yá. Máa-yá, chi jíin Espíritu Santo skuánducha-yá róó jíin nú'un. ¹⁷Te tñn-ya pala chíxí'ú trigo.

Te nasándoo va'a-ya era-ya. Te nastútú-yá trigo ndívi iní yaka-ya. Te ka'mu-ya paja nuu ñú'un ja má ndá'va kuti-gá. ¹⁸Te kua'a-gá tu'un ni ka'an xaan-dé nuu ñáyivi-ún. Chi súan ni jani-de tu'un va'a-ya núu-í. ¹⁹Te suni ni ka'an xaan-dé nuu Herodes, chaá tá'ú tíñu-ún. Chi chaá-ún, ni jaka-de Herodías, ñas'í ñani-de Felipe. Te kua'a-gá tíñu ñáá súan ni sá'a Herodes. ²⁰Te ja ví'í-gá ni sá'a-de kúu ja ní chindee-de Juan vekaa.

Ja ní janducha Jesús ni sá'a Juan

²¹Te nuu ni ndí'i ni kajanducha ñáyivi, te suni ni janducha Jesús. Te nini jikán ta'u-yá, te ni nuña-ni andí'í. ²²Te nátu'un forma paloma ni jungava Espiritu Santo siki-yá. Te ichi ándí'í ní kenda ñin tu'un ni ka'an: Máá-ró kúu Se'e-ri te kúndá'ú iní-ri róo. Te kúsiñ iní-ri jíin-ró. Achí.

Lista ndasa vai tatá Jesucristo

²³Te ná ni kej'á Jesús stá'an-ya tú'un, ío-ya okó uxí kuia. Te kájani iní ñáyivi já sé'e José kúu-ya. Te táa José ni kuu Elí, ²⁴ja kúu se'e Matat, se'e Leví, se'e Melqui, se'e Jana, se'e José, ²⁵ja kúu se'e Matatías, se'e Amós, se'e Nahum, se'e Esli, se'e Nagai, ²⁶ja kúu se'e Maat, se'e Matatías, se'e Semei, se'e José, se'e Judá, ²⁷ja kúu se'e Joana, se'e Resa, se'e Zorobabel, se'e Salatiel, se'e Neri, ²⁸ja kúu se'e Melqui, se'e Adi, se'e Cosam, se'e Elmodam, se'e Er, ²⁹ja kúu se'e Josué, se'e Eliezer, se'e Jorim, se'e Matat, ³⁰ja kúu se'e Leví, se'e Simeón, se'e Judá, se'e José, se'e Jonán, se'e Eliaquim, ³¹ja

kúu se'e Melea, se'e Mainán, se'e Matata, se'e Natán, ³²ja kúu se'e David, se'e Isaí, se'e Obed, se'e Booz, se'e Salmón, se'e Naasón, ³³ja kúu se'e Aminadab, se'e Aram, se'e Esrom, se'e Fares, se'e Judá, ³⁴ja kúu se'e Jacob, se'e Isaac, se'e Abraham, se'e Taré, se'e Nacor, ³⁵ja kúu se'e Serug, se'e Ragau, se'e Peleg, se'e Heber, se'e Sala, ³⁶ja kúu se'e Cainán, se'e Arfaxad, se'e Sem, se'e Noé, se'e Lamec, ³⁷ja kúu se'e Matusalén, se'e Enoc, se'e Jared, se'e Mahalaleel, se'e Cainán, ³⁸ja kúu se'e Enós, se'e Set, se'e Adán, se'e Dios.

Siki já ní jito nchaá tá'an kui'na jíin-yá

4 Te Jesús, ni chítú ndíi-yá jíin Espiritu Santo. Te ni ndenda-ya yúcha Jordán kua'an-ya. Te ni jaa-ya onde nuu ñú'un té'é ní sá'a Espiritu Santo. ²Te yúan ni kanchaa-ya úu xiko kivi. Te ni jito nchaá tá'an kui'na jíin-yá. Te taká kivi-ún, tú ní yéé kúti-yá, chi onde ni ja'a kivi, te vásá ni ji'i-ya sóko. ³Yúan-na te ni kachi kui'na-ún jíin-yá: Nú Se'e Dios kúu-ró, ka'an jíin yúu yá'a ná ndúu staa, áchí. ⁴Te Jesús ni ka'an-ya jíin: Yóso núu tutú: Nasu máni máá staa kée cháa te kuchaku-de, chi sua jíin tú'un Dios, áchí-ya. ⁵Te ni jaka kui'na-ún-ya kuá'an jíin-yá xini ñin yuku súkún. Te ñin núnúu-ni te ni stá'an-ni taká ñuu ní ñúyivi núu-yá. ⁶Te ni kachi kui'na-ún jíin-yá: Kua'a-ri taká ñuu luu yá'a nuu-ro te tá'ú tíñu-ró núu. Chi máá-rí tíñ ndí'i, te ndé nuu kuní-ri, te kuu kua'a-ri. ⁷Núsáa te nú chiñú'ún-ró rúu, te kua'a-ri

ṭaká ñuu yá'a nuu-ro. Achí. ⁸Te ni ka'an Jesús: Satanás, kuxio kuá'an, chí yóso núu tutú: Chiñú'ún-ró máá Tatá Dios máá-ró, te nuu máá ñin-ni-ya kuátíñu-ró, áchí. Achí-ya. ⁹Te kua'an tuku jíin-yá ñuu Jerusalén. Te yúan ni kaa jíin-yá xini torre ve'e ij. Te ni ka'an jíin-yá: Te nú Se'e Dios kúu-ró, te súnгава-ró máá-ró yá'a te onde nuu ñú'un, ¹⁰chí yóso núu tutú: Tájí-yá ndajá'a-yá kii te koto-ya róó. ¹¹Kunu ncha-ya róó náva'a tú stují-ro já'a-ro núu yúu, áchí. Achí kui'na. ¹²Te ni ka'an Jesús: A yóso núu tutú: Ma kóto ncha-ro máá Tatá-ro Dios, áchí-ya jíin kui'na-ún. ¹³Te ni ndí'i ni jito ncha kui'na-ún-ya. Te ni kuxio núu-ni kua'an.

Ja ní kaské'ichi-i-ya iní ñuu Nazaret

¹⁴Te jíin fuerza Espíritu kuano'on Jesús ñuu Galilea. Te ni jichá tu'un-ya ñí ndáñúu yani yúan. ¹⁵Te ni stá'an-ya tú'un iní ve'e sinagoga ñayivi yúan. Te ni kanakana jaa ndí'i-i-ya. ¹⁶Te ni jaa-ya ñuu Nazaret, nuu ní ja'nu-ya. Te ni kivi-ya iní ve'e sinagoga nátu'un sá'a-ya táká kivi ndétatú. Te ni ndukuiñi-ya ní ka'u-ya ñin tutu. ¹⁷Te yúan ío tutu Isaías chaa ni jani tu'un Dios onde sáa. Te ni kaja'a-de nuu Jesús. Te ni janu-ya tutú-ún. Te ni jini-ya ñin nuu yóso, te ni ka'u-ya: ¹⁸Espíritu máá Tatá Dios jka-ya jíin-rí, chí ni teta'an-ya rúu náva'a kani-ri tu'un va'a nuu ñayivi ndá'ú. Te ni tájí-yá ruu vai-ri náva'a sá'a-ri tana ñayivi kákuku'a ini, te kastu'ún-rí nuu ñayivi káindasu koo libre-i. Te ṭaká ñayivi kuáá, ndundijin nuu-í, te nama-ri ñayivi

ní katuji. ¹⁹Te náva'a kani-ri tu'un siki kuiá játa'an iní máá Tatá Dios, áchí-ya. ²⁰Te ni natuu-yá tutu-ún. Te ni naku'a-ya núu cháa játíñu. Te ni nungoo-ya. Te ṭaká chaa ká'lin iní ve'e sinagoga, kánde'é vá'a-de nuu-yá. ²¹Yúan-na te ni ka'an-ya jíin-de: Vina a ni kajini so'o-ró já ní skíkuu tu'un ká'an tutu ij yá'a, áchí-ya. ²²Te ndivii-dé ni kaka'an va'a-de tu'un-ya. Te kánaa iní-de kánde'é-de nuu-yá ja lúu ká'an-ya. Te ni kaka'an-de: Á nasu sé'e José kúu chaa yá'a. Achí-de. ²³Te ni ka'an-ya jíin-de: Jáni ini-ri ja sánaa te ka'an-ro tú'un yátá yá'a jíin-rí: Chaa táná, sá'a tana máá-ró, te ṭaká tiñu ni kajini tu'un-ri ni sá'a-ró ñuu Capernaum, suni súan ná sá'a-ró ñuu-ro yá'a vii, achi-ro. ²⁴Te ni ka'an-ga-ya: Jandáa ká'an-ri jíin-ró, ja ñayivi máá ñuu chaa jáni tu'un Dios, máá-i kúu ja tú kájatá'ú-i-de. ²⁵Jandáa ká'an-ri jíin-ró, ja ní io kua'a ñá'an ní kendoo ndá'ú ñuu Israel kivi ní chaku Elías, te kivi-ún ni ndasu andívi uní kuiá iñu yoo. Te ni io ñin tama xaan ñí-ni ñuu-ún. ²⁶Ko tú ní tájí-yá Elías ki'in-de nuu ní ñin ña'an-ún, chí máá-ni onde ñuu Sarepta ndáñúu Sidón ni ja'an-de nuu ñin ña'an ní kendoo ndá'ú. ²⁷Te ini ñuu Israel, suni ni io kua'a cháa ni kate'yu ndí'yi, kivi ní chaku Eliseo, chaa ni jani tu'un Dios. Ko tú ni ñin chaa-ún ní ndúndoo, chí máá-ni Naamán, chaa ñuu Siria. Achí-ya. ²⁸Yúan-na te ṭaká chaa ká'lin iní ve'e sinagoga, ni kakiti iní-de ja ní kajini so'o-de tu'un ká'an-ya. ²⁹Te ni kánda-de siki-yá ni kákiñi'in-de-ya yatá ñuu-ún, te kua'an-de jíin-yá xini

yúku núu kándii ñuu-de. Te yúan sún-gava-de-ya kákuni-de. ³⁰Ko máa-yá, ni ja'a-ya má'ñú-de, te kua'an-ya.

Ja ní kiñi'in-ya tachí kíni

³¹Te ni najinu-ya ñuu Capernaum, ndañuu Galilea. Te ni stá'an-ya tú'un nuu-dé jíná'an-de ndíta'an kivi ndétatú. ³²Te ni kanaa iní-de kájiní so'o-de tu'un stá'an-ya, chi ni stá'an-ya nátu'un iin cháa ndíso tíñu. ³³Te iní ve'e sinagoga kándeé iin cháa tá'an tachí kíni. Te cháa-ún, ni kana kó'ó-de: ³⁴Kuxio-ní Táta, chi tú káyitá'an-ná jíin-ní, Jesús ñuu Nazaret. Vai-ní xnáa-ní náá náún. A jiní-ná na ní kúu, cháa ndoo nuu Dios. Achí. ³⁵Te Jesús, ni ka'an xa'an-ya jíin: Kasu yu'u-ro te kenda-ró-de, áchí-ya. Yúan-na te ni ndua-ni cháa-ún ma'ñú ñáyivi, ni sá'a tachí kíni-ún. Te ni kenda kua'an iní-de. Te tú naún ní sá'a jíin-de. ³⁶Te ndivii-í, ni kayu'ú-i. Te kándatu'ún-i: Naún tu'un kúu ya'á. Chi ndíso tíñu-de ja tá'ú ní'in-de tíñu nuu tachí kíni te kenda koyo, káka'an-i. ³⁷Te tu'un-ya ní jichá nuu kua'an taká lado ndañuu yúan.

Ja ní nasáva'a-ya náchisó

Pedro jíin sáva-ga-i

³⁸Yuán-na te ni ndukuñi Jesús, ni kenda-ya iní ve'e sinagoga. Te ni kivi-ya vé'e Simón. Te náchisó Simón, yí'i xa'an kiji-ña. Te ni kaka'an nda'ú-de jíin-ya ndasa kuu-ña. ³⁹Te ni kandita-ya núu-ñá, te ni ka'an xa'an-ya nuu kiji-ún. Te ni kee-ni kiji-ún-ña. Te ni ndukoo-ni-ña. Te ni jatíñu-ña núu-yá jíná'an-ya. ⁴⁰Te kuakee

ndikandii, te taká ja kañava'a ñáyivi kaku'u tiní nuu kué'e, ni kákinchaka-i nuu-yá. Te ni xndée-ya ndá'a-yá siki iin iin-i te ni nasáva'a-ya-í. ⁴¹Te suni iní kua'a ñáyivi ní kakenda tachí kíni. Te ni kakana kó'ó: Máa-ní kúu Se'e Dios, áchí. Ko ni ka'an xa'an-ya jíin. Te tú ní ja'a-ya tú'un ka'an. Chi a kájiní ja máa-yá kúu Cristo. ⁴²Te ni kundijin. Te ni kenda-ya kuá'an-ya iin nuu ñú'un télé. Te ñáyivi kánandúkú-i-ya, ni jakoyo-i nuu-yá. Te kásténdatu-i-ya náva'a tú kuxio-ya núu-í núu. ⁴³Ko máa-yá ni ka'an-ya jíin-i: Jínu ñú'un ja súní nuu sáva-ga ñuu kani-ri tu'un va'a ñuu nuu tá'ú Dios tíñu. Chi yuán ní táji-yá ruu vai-ri. Achí-ya. ⁴⁴Te jáni-ya tú'un iní ve'e sinagoga ñuu Galilea.

Ja ní kana-ya xiní cháa tíin tiyáká

5 Te ni kuu ja kándeé Jesús yu'u mar Genesaret. Te ñáyivi, ni kajaxin-i-ya ja ndúkú-i kuni so'o-i tu'un Dios. ²Te ni jiní-ya úu barco ká'iin yani yu'u mar. Te cháa kátiin tiyáká, a ni kakenda-de iní barco. Te kánakacha-de ñunu-dé. ³Te ni kivi-ya iní barco Simón. Te ni ka'an-ya jíin-de ja ná skáka-de iin tí'li kuxio nuu ñú'un. Te ni jungoo-ya. Te onde iní barco ni stá'an-ya tú'un nuu ñáyivi. ⁴Te nuu ní jinu ni ka'an-ya, te ni kachi-ya jíin Simón: Ná chó'o núu kúnú ndúcha, te skuíta ka'nu-ró ñunu-ro, te tiin-ró tiyáká, áchí-ya. ⁵Te ni ka'an Simón: Maestro, ní niñú ni kasátiñu-ná, ko tú ni iin ní kátiin kuti-ná. Ko ja ká'an máa-ní kúu, te ná skuíta ka'nu-ná

ñunu-ná, áchí-de. ⁶Te ñi sá'a-de súan. Te ñi jasü-de tiyáká kuá'a xaán iní ñunu-dé. Te ñunu-dé ndúkú té'nde núú. ⁷Te ñi kasá'a-de seña nuu tá'an-de, kál'in iní inga barco, ná kú chindéé tá'an jíin-de. Te ñi chakoyo-de. Te ñi kaschítú ndíi-dé-ti iní ndendúú barco ja kuní kee barco-ún chii nducha núú. ⁸Te Simón Pedro, ñi jini-de ja súan ñi kuu. Te ñi jukuiñi jíti-de nuu Jesús, te ñi ka'an-de: Kuxio-ní Táta, chi cháa ío kuachi kúu-ná, áchí-de. ⁹Chi máa-de jíin táká ja ní kachindéé tá'an jíin-de-ún, ñi kanaa iní-de kánde'é-de ja ní katiin-de tiyáká-ún, ¹⁰te suni súan Jacobo jíin Juan, ndendúú se'e Zebedeo, chi cháa kachindéé tá'an jíin Simón kákuu-de. Te ñi kachi Jesús jíin Simón: Ma yú'ú-ro. Ondé vina te tiin-ró cháa. Achí-ya. ¹¹Yúan-na te nuu ní kandenda barco nuu ñú'un íchí, te ñi ka'ndóo ndí'i-de ndatíñu-de. Te ñi kandikin-de-ya.

Ja ní nasáva'a-ya iin cháa té'yu ndí'yi

¹²Te Jesús, kánde-ya iin ñuu. Te ñi jaq iin cháa nuu-yá, té'yu ndí'yi-de. Te cháa-ún, ñi jini-de nuu Jesús. Te ñi jukuiñi jíti-de. Te ñi ka'an ndá'ú-de jíin-yá: Táta, nú kuní-ní te kuu nasándoo-ní náá, áchí-de. ¹³Yúan-na te ñi skáa-ya ndá'a-yá. Te ñi ké'é-yá-de. Te ñi ka'an-ya: Kuní-ri, ná ndúndoo-ró, áchí-ya. Te ndí'yi té'yu-ún, ñi kuxio-ni kua'an. ¹⁴Te ñi ka'an xa'an-yá jíin-de: Ma kachí kuti-ro núu ní iin. Chi kuá'an, te stá'an-ro máa-ró núu sutú. Te kundá'a-ró ndatíñu stá'an-ro núu-dé, náva'a

kuni-de ja ní ndundoo-ró, nátu'un ñi tá'ú Moisés tiñu sáá. Achí-ya. ¹⁵Ko tu'un-ya-ún, ñi jicha-ga kua'an. Te ñi kataka kua'a xaán ñáyivi ja kúni ná'in-i, te nduva'a-i taká kue'e káta'an-i kákuni-i. ¹⁶Te máa-yá, ñi kusíin-ya kuá'an-ya ondé ñu'un té'é. Te yúan ñi jikan ta'u-yá.

Chaa ñi kuyúnú

¹⁷Te iin kivi kánde Jesús stá'an-ya tú'un. Te cháa fariseo jíin maestro ley, kaxiukú-de yúan. Te cháa-ún, ñi kikoyo-de ichi táká ñuu Galilea ndañú Judea jíin ñuu Jerusalén. Te fuerza máa Táta Dios kánde jíin-yá náva'a nasáva'a-ya ñáyivi kú'u. ¹⁸Te ñi cháa yaku cháa, te nuu iin jito yuu kándiso-de iin cháa ñi kuyúnú. Te kándúkú-de skívi-de cháa-ún nuu kánde-ya, te kani-de cháa-ún nuu-yá. ¹⁹Te ja kuá'a ñáyivi, te tú ní káni'in-dé ndénu skívi-de cháa-ún. Yúan-na te ñi kaka-de xini vé'e. Te yúan ñi ka'ndóna-de teja, te ñi kaskúun-de cháa-ún nuu Jesús sava ma'ñú jíin jito yuu. ²⁰Te ñi jini-ya ja káandíja cháa-ún. Te ñi ka'an-ya jíin cháa ñi kuyúnú-ún: Súchi, a ío tuká'nu iní nuu táká kuachi-ró, áchí-ya. ²¹Yúan-na te cháa kachaa tutu jíin cháa fariseo, ñi keja'a-de kájani iní-de: Ndé cháa kúu ya'a ja ká'an tu'un ndiva'a. Ndéja kúu sá'a tuká'nu iní nuu kuáchi, chi iin-ni máa Dios, áchí-de. ²²Yúan-na te Jesús, a ñi jini-ya ja súan kájani iní-de. Te ñi ka'an-ya jíin-de: Naún kájani iní-ro. ²³Ja úu tu'un yá'a ndéja yí-ga káa. Á ka'an-ri: A ío tuká'nu iní nuu táká kuachi-ró, xí ká'an-ri: Ndukoo, te kaka-ró. ²⁴Ko náva'a ná kuni-ro ja máa Sé'e cháa

ndíso-ya tíñu nuu ñúyivi yá'a ja sá'a-ya túká'nu iní nuu kuachi, te ná ká'an-ri inga tu'un jíin cháa nī kuyúnú yá'a núsáa: Jíin-ró ká'an-ri, ndukoo, te naki'in-ró jíto yuu-ro, te no'on-ro vé'e-ró. Achí-ya. ²⁵Te nī ndukoo-ni cháa-ún jíto nuu ñáyivi-ún. Te nī naki'in-de jíto nuu ní katúu-dé-ún. Te kuano'on-dé ve'e-de, nákana jaa-de Dios. ²⁶Te taká ñáyivi-ún, nī kanaa iní-i kándé'é-i. Te nī kayu'ú xa'an-í. Te nī kanakana jaa-i Dios: Vina te nī kajini-yo tíñu ñá'nu xa'an yá'a, áchí-i.

Jā ní kana-ya xiní Leví

²⁷Yúan-na, te nī kenda Jesús kua'an-ya. Te nī jini-ya núu ñin cháa xíní, nání-de Leví, kánchaa-de nuu kútútú xú'ún ñúu. Te nī ka'an-ya jíin-de: Kundikin-ro rúu, áchí-ya. ²⁸Te nī xndóo-de taká ndatíñu-de. Te nī ndukuiñi-de. Te nī ndikin-de-ya. ²⁹Te nī sá'a Leví ñin gasto ká'nu iní ve'e-de, te nī io kua'a tá'an-de, cháa xíní jíin sáva-ga-de. Te cháa-ún, káyee-dé staa jíin-yá. ³⁰Te cháa káchaa tutu jíin cháa fariseo, nī kaka'an-de sikí cháa káskuá'a jíin-yá: Naja káyee-ro káji'i-ró jíin cháa xíní jíin cháa ká'io kuachi, áchí-de. ³¹Te nī ka'an Jesús, cháa ká'io ndáján, tú kánandí'i-de cháa táná, chi cháa káku'u kúu ja kájinu ñú'ún. ³²Na tú vai-ri kana-ri xiní cháa ndaa. Chi cháa ká'io kuachi, kána-ri xiní ná nákaní iní-de, áchí-ya jíin-de.

Sikí tú'un kondichā iní

³³Yúan-na te nī kaka'an-de jíin-yá: Chaa káskuá'a jíin Juan, tini

jínu ká'io ndichā iní-de te kájukan ta'u-dé. Te suni súan kásá'a cháa káskuá'a jíin cháa fariseo. Ko cháa káskuá'a jíin máá-ní, naja máni káyee-dé káji'i-de. Achí-de. ³⁴Te nī ka'an-ya jíin-de: Á kuu sá'a-ró já kóndichā iní ñáyivi ká'lin viko tánda'a, te nú kánchaa yii jíin-i. ³⁵Ko cháa ñin kivi já kuxio yii núu-í. Te kivi-ún, kuu kondichā iní-i. Achí-ya. ³⁶Te nī ka'an-ya ñin tu'un yátá jíin-de: Tú ni ñin náchu'un sa'ma jáá núu sú'nu tu'ú. Te nú súan, suni máá já jáá-ún ka'ncha-ga, chí nuu sú'nu tu'ú ma kúu nuku'un sa'ma jáá. ³⁷Te tú ni ñin chu'un vino jáá iní ñii tú'ú, chí nú súan, te máá vino jáá-ún ndátá ñii-ún, te vino-ún katí, te ñii-ún naa. ³⁸Ko vino jáá jíin ñii jáá, kúu ja kúu ku'un iní. Te kendoo va'a ndendúu. ³⁹Te tú ni ñin-i ío, ja á nī jii'i ja tu'ú, te kuní tuku-i ko'o-i ja jáá, chí: Jā nī kutú'ú kúu ja vá'a-ga, áchí-i. Achí-ya.

Jā ní kakachi-de yoko trigo kivi ndétatú

6 Te kivi ndétatú nuu semana uní, te nī ja'a Jesús kua'an-ya ñin nuu kaa trigo. Te cháa káskuá'a jíin-yá nī kakachi-de yoko trigo, nī kákiin-dé iní nda'a-dé, te káyee-dé. ²Te sava cháa fariseo nī kaka'an-de jíin-yá: Naja kásá'a-ró jián, chí tú ío ley sá'a-ró súan kivi ndétatú, áchí-de. ³Te nī ka'an Jesús: Á tú ní káka'u kuti-ro tutú ngún ní sá'a David. Chí máá-de jíin cháa nī kaxiukú jíin-de, nī kaji'i-de soko ñin kivi. ⁴Te nī kivi-de iní ve'e Dios, te nī ki'in-de statilá kaxiukú ndijín, nī yee-dé. Te suni nī ja'a-de nuu cháa kaxiukú jíin-de-ún nī káyee. Te

tú ío ley kee ní iin cháa statilá-ún, chí máni sutu káyee núú. Achí-ya jíin-de. ⁵Te ní ka'an-ga-ya jíin-de: Maa Sé'e cháa, suni Jito'o kivi ndétatú kúu-ya, áhí-ya.

Iin cháa ní ichi nda'a vá'a

⁶Te inga kivi ndétatú, suni ní kivi-ya iní ve'e sinagoga, te ní stá'an-ya tú'un. Te yúan kándeé iin cháa ní ichi káján ndá'a vá'a-de. ⁷Te cháa fariseo jíin cháa káchaa tutu, kájito yu'u-dé Jesús nú sá'a-ya taná kivi ndétatú, náva'a kakan-de kuachi siki-yá kuní-de. ⁸Ko maa-yá, a ní jini-ya tú'un kájani iní-de. Te ní ka'an-ya jíin cháa kátí'ichi nda'a-ún: Ndukuiñi, te ichi má'ñú yá'a kundij-ro, áhí-ya. Te maa cháa-ún, ní ndukuiñi-de, te ní jukuiñi-de. ⁹Yúan-na te ní ka'an Jesús jíin-de jíná'an-de: Ná kaká tu'un-rí róo iin tu'un. Ndé ley ío siki kivi ndétatú. Á sá'a va'a-yó, xí sá'a ñáa-yo. Á nama-yó iin cháa ndúkú kúu, xí ká'ni-yo iin ndiyi. Achí-ya. ¹⁰Te ndé'é-yá nuu táká ja káxiukú xiin-yá-ún. Te ní ka'an-ya jíin cháa kú'u: Skaa nda'a-ro, áhí-ya. Te ní sá'a-de súan. Te nda'a-dé-ún, ní nduva'a ij-ní. ¹¹Te maa-ún, ní kakiti xaan iní, te kándatu'ún ndasa sá'a jíin Jesús. ¹²Te ní kuu kivi. Te ní kenda Jesús kuakakan ta'u-yá onde yuku. Te ní niñú ní jikan ta'u-yá nuu Dios.

Ja ní kaji-ya uxí uu cháa skuá'a jíin-yá

¹³Te nuu ní kundijin, te ní kana-ya xiní cháa káskuá'a jíin-yá. Te ní nakaji-ya uxí uu tá'an-de. Te cháa-ún, ní skúnání-yá-de apóstol.

¹⁴Te Simón, ní naskúnání-yá-de Pedro, jíin ñaní-de, Andrés, Jacobo, Juan, Felipe, Bartolomé. ¹⁵Mateo jíin Tomás, Jacobo se'e Alfeo, jíin Simón cháa nání Zelote, ¹⁶Judas ñani Jacobo, jíin Judas Iscariote ja ní nastúu-de Jesús.

Tu'un ní stá'an-ya núu-i

¹⁷Te ní nuu-ya jíin-de jíná'an-de. Te ní jukuiñi-ya iin ndu'a. Te kua'a xaan cháa káskuá'a jíin-yá jíin kuá'a ñáyivi núu Judea jíin ñáyivi núu Jerusalén, jíin ñáyivi yú'u mar nuu Tiro jíin núu Sidón, ní kikoyo-i ja kúni ná'in-i tu'un ka'an-ya, te suni ja ná nduva'a-i kue'e káta'an-i kuní-i. ¹⁸Te taká ñayivi kándo'o jíin tachí káni, ní kanduva'a ndi'i-i ní sá'a-ya. ¹⁹Te ndivii ñáyivi kuá'a-ún, ní kándúkú ndéé-i ké'é-i-ya. Chí ío fuerza ini-ya. Te ní nasáva'a-ya taká-i. ²⁰Te ní ndakoto-ya núu cháa káskuá'a jíin-yá. Te ní ka'an-ya: Xaan ndatu róo, cháa káta'an ndá'ú, chí kuu kivi-ró núu nuu tá'ú Dios tiñu. ²¹Xaan ndatu róo ja káji'i-ro sóko vina, chí nda'a chíi-ró. Xaan ndatu róo ja kánde'e-ro vina, chí kuaku-ro. ²²Xaan ndatu róo jíná'an-ró nú kákiti ini cháa kájito-de róo, jíin nú káxuxio-de nuu-ro kí'in-de, jíin nú káka'an tási-de siki-ro, jíin nú káské'ichí-de róo nátu'un cháa ñáa, ja siki maa Sé'e cháa. ²³Siñ ná kóo ini-ro kivi-ún, te kusii xaan ini-ro, chí ká'nu xaan kóo ta'u-ro onde andívi. Chí súan ní kasá'a táa-de jíin cháa ní kajani tu'un Dios onde sáa. ²⁴Ko naka ndá'ú kuu róo, cháa kúka, chí vina-ni ká'io siñ iní-ro. ²⁵Naka ndá'ú kuu róo ja ká'jin tii

chijí-ró vína, chí kuu-ro sóko. Naka ndá'ú kúu róó ja vína kájaku-ro, chí ndukuí'a iní-ro te nde'e-ro. ²⁶Naka ndá'ú kúu róó nú vina ká'an jín'ún táká cháa jíin-ró. Chí súan ni kasá'a táa-de jíin cháa ni kajani tu'un xndá'ú onde sáá. ²⁷Ko ká'an-ri jíin róó ja kájini so'o: Kundá'ú iní-ro cháa kájito u'u róó, te sá'a va'a-ró jíin cháa kákiti iní nuu-ro. ²⁸Te ka'an va'a-ró jíin cháa káka'an ndiva'a jíin-ró. Te kakan ta'u-ro já'a cháa kásá'a tu'un tú'ún sikí-ro. ²⁹Te nú ndé cháa stují in yiki núu-ro, suni ku'a-ró tú'un ná stují-dé inga. Te nú ndé cháa jánchaa-de tikachí-ró, ni su'nu-ro ma sásá'an-ró ná kí'in-de jíin. ³⁰Nani cháa jikán nuu-ro, te ku'a-ró núu-dé. Te cháa kí'in ndatíñu-ró, ma nándakan-ro. ³¹Te nátu'un kuní-ro sá'a ñáyivi jíin-ró, suni súan sá'a máa-ró jíin-i. ³²Chí nú maní-ro jíin cháa maní jíin máa-ró, ndé cháa nakuatá'ú núu-ro núsáá. Chí cháa ká'io kuachi, suni maní-dé jíin cháa maní jíin máa-de. ³³Te nú sá'a va'a-ró jíin cháa kásá'a va'a jíin máa-ró, ndé cháa nakuatá'ú núu-ro, chí cháa ká'io kuachi, suni súan kásá'a-de. ³⁴Chí nú ku'a núu-ró núu cháa ja níkuu iní-ro ku'a-de nuu-ro, ndé cháa nakuatá'ú núu-ro, chí cháa ká'io kuachi, suni já'a núu-de nuu sáva-ga cháa ká'io kuachi, náva'a nani'in-gá-de. ³⁵Núsáá te kundá'ú iní-ro cháa kájito u'u róó, te sá'a va'a-ró jíin-de. Te ku'a núu-ró núu-dé. Te ma kúnukuu iní-ro naun kuá'a-de nuu-ro. Te ká'nu koo ta'u-ro, te kuu-ró sé'e Dios andívi. Chí máa-yá, va'a iní-ya jíin cháa já'a iní jíin cháa ndiva'a.

³⁶Núsáá te kundá'ú iní-ro ñáyivi nátu'un máa Táa-ro já súni kundá'ú iní-ya-í. ³⁷Ma ndóna-ró sikí ñáyivi, náva'a ma ndóna-i sikí máa-ró. Ma náku'ndíi-ró sikí-í, náva'a ma náku'ndíi-i sikí máa-ró. Sá'a tuká'nu iní-ro núu-í, náva'a ná sá'a-i tuká'nu iní-i nuu máa-ró. ³⁸Kua'a nuu-í te suni súan ku'a-a-i nuu-ro. Chiku'a'á va'a-i, sání'in-i, kaja-í, te onde jichá chu'un-i ku'a-a-i nuu-ro. Chí suni jíin kú'a ni chiku'a'á-ro-ún, suni naku'ku'a'á-ro. Achí-ya. ³⁹Te ni ka'an-ya in tu'un yátá jíin-i: Chaa kuáá á kuu stá'an-de ichi núu ingá cháa kuáá. Á tú jungava ndendúu-de iní xa'va. ⁴⁰In cháa skuá'a, nasu ñá'nu-ga kúu-de vásá maestro-de. Ko taká cháa káskuá'a, nú a ni kutu'a va'a-de, te koo-de nátu'un maestro-de. ⁴¹Naja ndé'le-ró já kándeé m'i'in ndúchi ñani-ro, te tú nákaní iní-ro já in vitu kándeé nduchi máa-ró náún. ⁴²Naja ká'an-ro jíin ñani-ro: Ñani, kundatu ná táva-rí m'i'in kándeé nduchi-ro, te tú nákaní iní-ro já kándeé in vitu ndúchi-ro náún. Chaa uu xini, xna'an-ga tava-ro vitu kándeé nduchi máa-ró. Yúan-na te kuu nde'é vá'a-ró já táva-ro mí'in kándeé nduchi ñani-ro. ⁴³Chí xini yúnu vá'a tú kúun nde'e káñáá. Te ni xini yúnu káñáá tú kúun nde'e vá'a. ⁴⁴Chí ndita'an yunu, jíin nde'é te jiní-yo naun yunu kúu, chí tú táxín-yó mérkexé xini nú íñú, ni tú táxín-yó uva xini zarza. ⁴⁵Chaa va'a, sá'a-de tiñu va'a, chí ío va'a iní-de. Te cháa ñáá, sá'a-de tiñu ñáá, chí káñáá iní-de. Chí tu'un nú'un iní añú cháa, tu'un-ún ká'an-de. ⁴⁶Naja káka'an-ro jíin-rí: Táta, Táta, te tú

káskíkuu-ró tíñu ká'an-ri jíin-ró núsáá. ⁴⁷Taká ñayivi vái nuu-ri, te jíni so'o tu'un ká'an-ri, te skíkuu, ná stá'an-ri nuu-ro na jíin kétá'an. ⁴⁸Kúu nátu'un iin cháa ja jáni-de ve'e-de, te ni jacha kúnú-de. Te ni jani-de ja'a sikí káva. Te nuu ní cháa iin nducha ñú'ún xáan, te yucha-ún ni kunj stúnycháa ve'e-ún núú. Ko tú ní kandá kuti, chí sikí káva kandij. ⁴⁹Ko ñayivi jíni so'o, te tú skíkuu, yuán kúu nátu'un iin cháa ni jani-de ve'e-de nuu ñú'un, te tú yínduji ja'a. Te iin nducha ñú'ún ní kani ve'e-ún, te ni stúnycháa-ni. Te ni naa iñ-ní ve'e-ún. Achí-ya.

Ja ní nasáva'a-ya mozo capitán

7 Te ni jinu ni ka'an-ya ní kajini ná'ín ñáyivi-ún. Yúan-na te ni kivi-ya kuá'an-ya ñúu Capernaum. ²Te iin cháa kúu capitán, ío iin mozo-de ja maní-dé jíin. Te mozo-ún, kú'u-i te a yani kuu-i. ³Te cháa capitán yúan, ni jini-de tu'un Jesús. Te ni táji-de yaku cháa judío ná'nu, kua'an nuu-yá, ka'an nda'ú jíin-yá ja ná kii-ya te nama-ya mozo-de. ⁴Te ni jakoyo cháa-ún nuu Jesús. Te ni kaka'an nda'ú-de jíin-yá: Kánúu sá'a-ní ja ká'an-de, ⁵chí mani-dé jíin ñúu-ná. Te ni jani-de iin ve'e sinagoga kuu-ná jíná'an-ná. Achí-de. ⁶Te kua'an Jesús jíin-de. Te nuu ní kakuyani-ya ve'e-ún, te ni táji capitán yaku amigo-de, kua'an nuu-yá. Te ni ka'an-de jíin-yá: Táta, tú kuní-ná sáteñu-ná ní ja kivi-ní iní ve'e-ná. ⁷Ja yúan tú ní kuní-ná kii-ná nuu-ní núú, ko máni ka'an-ní, te ná ndúva'a mozo-ná. ⁸Chí máá-ná, suni cháa ndíso tíñu kúu-ná. Te

tá'ú-ná tíñu nuu soldado-ná. Te ká'an-ná jíin iin-de: Kuá'an, te já'an-de. Te jíin ingá-de: Ña'an, te cháa-de. Te jíin mozo-ná: Sá'a ya'á, te sá'a-i. Achí-de. ⁹Tu'un yá'a ni jini so'o Jesús. Te ni naa iní-ya ní nde'é-yá nuu-dé. Te ni xío káva-ya. Te ni ka'an-ya jíin ñáyivi kuá'a kándikin yata-yá: Ndaa ká'an-ri jíin-ró, ja ní iní ñúu Israel tú súan ní jini-ri cháa kándija, áchí-ya. ¹⁰Te cháa ni táji-de nuu-yá núú, ni najakoyo-de ve'e. Te ni jini-de ja á ni nduva'a mozo-ún.

Ja ní nachaku se'e yí ña'an viuda

¹¹Yúan-na te ni kuu kivi. Te ni kivi Jesús kua'an-ya ñúu Naín. Te kua'a cháa skuá'a jíin-yá, jíin ñáyivi kuá'a, kája'an-i jíin-yá. ¹²Te ni kuyani-ya yúñú-ún. Te kákiñ'in ñáyivi-ún iin suchi yí ní ji'i-i, ja máa iin-i nuu náa-i núú. Te ña'an viuda kúu-ña. Te suni kua'a ñáyivi ñúu-ún ká'jin jíin-ña. ¹³Te ni jini máa Jito'o-yo núu-ña. Te ni kundá'ú iní-ya-ña. Te ni kachi-ya jíin-ña: Ma nde'e-ro, áchí-ya. ¹⁴Te ni kandita-ya. Te ni tiin-ya camilla ndiyi-ún. Te ni kajukuiñi cháa kándiso-ún. Te ni ka'an-ya: Suchi, jíin-ró ká'an-ri, ndukoo, áchí-ya. ¹⁵Yúan-na te ni ndukoo suchi ja á ni ji'i-ún. Te ni kejá'a-i náka'an-i. Te Jesús, ni naku'a-ya-í nuu náa-i. ¹⁶Te ndivii ñáyivi, ni kayu'ú-i. Te kánakana jaa-i Dios. Te sava-i káka'an-i: Ni cháa iin cháa jáni tu'un Dios nuu-yo, te kúná'nu-de. Te sava-ga-i káka'an-i: Máa Dios, ni cháa-ya núu-yo. Achí-i. ¹⁷Te tu'un-ya-ún ni jicha kua'an ní ñúu Judea jíin ní ñúu yani yúan.

Uu chaa ni tájij Juan nuu-yá

¹⁸Te chaa káskuá'a jíin Juan, ni kakastu'ún núu-dé ndasa ío taká tiñu. Yúan-na te ni kana Juan xini úu chaa káskuá'a jíin-de. ¹⁹Te ni tájij-de kua'an nuu Jesús, náva'a kaka tu'ún-de-ya: Máá-ní kúu chaa kii-ún, xí kúndatu-yó ingá-de náún, achi-de. ²⁰Te ni jakoyo chaa-ún nuu-yá. Te ni kaka'an-de jíin-yá: Juan, chaa skuánducha, ni tájij-de náá vai koyo-ná nuu-ní vai kaka tu'ún-ná níi: Á máá-ní kúu chaa kii-ún xí kúndatu-yó ingá-de náún, áchi-de. ²¹Te suni máá hora-ún ni nasáva'a-ya kuá'a ñáyivi kaku'u, jíin já káte'yu, jíin já káta'an tachí káni. Te suni kua'a cháa kuáá, ni ndundijin nuu-dé ni sá'a-ya. ²²Te ni ka'an Jesús: Kuá'an, te kastu'ún-ró núu Juan naún ní kajini-ro, jíin tú'un ni kajini so'o-ró. Chaa kuáá, káundijin nuu-dé. Te chaa rengo kánakaka-de. Te chaa té'yu ndi'yi káundoo-de. Te chaa só'ó kánakuni so'o-de. Te chaa ni jil'i kánachaku-de sá'a-ri. Te suni jáni-ri tu'un va'a Dios nuu ñáyivi ndá'ú. ²³Te xáan ndatu koo chaa ja má náyu'ú-de koto-de ruu. Achi-ro. ²⁴Te chaa ni tájij Juan ni kenda-de káno'on-de. Te Jesús, ni kejá'a-yá ká'an-ya tú'un Juan jíin ñáyivi: Naja ní kenda-ró kája'an-ro ondé ñu'un té'é. Ja ndé'é-ró ñin icha ja kandá sá'a tachí náún. ²⁵Ko naja ní kenda-ró kája'an-ro. Ja ndé'é-ró núu ñin chaa ñu'un sa'ma ndúchá náún. Ko ná kástu'ún-ri, chaa káñu'un sa'ma líu te ncháá va'a-de ja kákusií iní-de, máni iní ve'e rey káxiukú-de. ²⁶Ko naja ní kenda-ró kája'an-ro. Ja ndé'é-ró núu ñin chaa jáni tu'un

Dios náún. Te suni ká'an-ri jíin-ró: Kúñá'nu xaan-gá-de vása ñin chaa jáni tu'un Dios. ²⁷Chaa yá'a kúu chaa yóso tú'un-de nuu tutú: Kuni so'o-ró chí tájij-ri ndajá'a-ri kuxnúu-de ja-de, te chaa-ún sátu'a-de ichi-ro vása jáa-ro, áchi. ²⁸Chí a ká'an-ri jíin-ró ja iní ñuyívi yá'a tú ío ni ñin chaa jáni tu'un Dios ja kúñá'nu-ga máá-de vása Juan chaa skuánducha. Ko máá cháa lúli-ga iní ñuu nátu'un andívi, chaa-ún kúñá'nu-ga-de vása Juan. Achi-ya. ²⁹Te chaa xini jíin taká ñáyivi-ún, kájiní so'o tu'un ká'an-ya, te ni kajatá'ú-i tu'un Dios. Te ni kajanducha-í nuu Juan. ³⁰Ko chaa fariseo jíin cháa maestro ley, ni kaské'ichi-de tu'un kuni Dios ja sá'a-de, kuachi ja tú ní káanducha-dé nuu Juan. ³¹Te ni kachi máá Jító'o-yo: Naún tu'un yátá skétá'an-ri jíin ñáyivi yá'a núsáa, te naún ní káandaku-i. ³²Kákuu-i nátu'un suchí lúli káxiukú núyá'u, ja kákana kó'ó-i xini tá'an-i: Ni kaxndé'e-ri xkuili nuu-ro, te tú ní kájita já'a-ró: Ni kanda'i-ri nuu-ro, te tú ní kánde'e-ro, áchi-i. ³³Chí ni kii Juan chaa skuánducha. Tú ní yée-dé staa, tú ní jí'i-de vino, te káka'an-ro: Tá'an-de tachí káni. ³⁴Ko máá Sé'e chaa yée-yá, jí'i-ya. Te káka'an-ro: Yá'a ío ñin chaa yáji téyí, te jí'i xaan-dé vino, chaa jiní tá'an jíin cháa xini jíin cháa ká'io kuachi kúu-de. Achi-ro. ³⁵Ko ñin chaa ndíchi, máni tiñu ndíchi sá'a-de. Te súan kuni-ro jándaa ndíchi-de. Achi-ya.

Jesús jíin ñá'an ndiso perfume

³⁶Te ñin chaa fariseo, ni ka'an ndá'ú-de jíin Jesús kee-yá staa jíin-de. Te ni kivi-ya iní ve'e-de,

te ni jungoo-ya já kée-yá. ³⁷Te iin ña'an ío kuachi, kánchaa-ña nūu yúan. Te ni jini-ña já kánchaa Jesús ve'e iin chaa fariseo. Te ni chaa-ña jíin iin tiya'a perfume. ³⁸Te kánchaa-ña nūu já'a-yá ichi yatá-yá. Te ndé'e-ña, te ni xndáji-ña já'a-yá jíin ndúcha nūu-ñá. Te ni nasí'ichí-ña já'a-yá jíin íxi xiní-ñá. Te ni tiyú'ú-ña já'a-yá, te ni jil'i-ñá perfume ja'a-yá. ³⁹Te fariseo, chaa ni kana xini-yá-ún, súan ni jini-de, te ni jani iní máa-de: Nú chaa jáni tu'un Dios kúu chaa yá'a, te kuni-de ndé ña'an kúu ña'an yá'a nūu. Chi ña'an yá'a, ja ké'é-ña-dé, ña'an ío kuachi kúu-ña, áchí-de. ⁴⁰Yúan-na te ni ka'an Jesús: Simón, ka'an-ri iin tu'un jíin-ró kuni-ri, áchí-ya jíin-de. Te máa-de, ni ka'an-de: Ka'an-ní, Maestro, áchí-de. ⁴¹Te ni ka'an Jesús: iin chaa já'a nūu xu'ún, ni io uú chaa taú nuu-dé. iin chaa, ni tau u'un ciento peso. Te inga chaa ni tau uú xiko uxí peso nuu-dé. ⁴²Te tú na jíin kánava'a chaa-ún ja nákunáa. Te ni sá'a-de tuká'nu iní nuu ndéndúu chaa-ún. Ka'an, ndé iin chaa-ún kumaní-gá jíin-de núsáa. Achí-ya. ⁴³Te ni ka'an Simón: Jáni iní-ná ja cháa ni sá'a-ga-de tuká'nu iní nuu-ún, áchí-de. Te ni ka'an-ya jíin-de: Jandáa ká'an-ro, áchí-ya. ⁴⁴Te ni xío koto-ya ichi nūu ñá'an-ún. Te ni ka'an-ya jíin Simón: Jini-ro ñá'an yá'a náún. Ni kivi-ri iní ve'e-ró, te tú ní já'a-ró ndúcha já ndúndoo ja'a-rí. Ko ña'an yá'a, ni xndáji-ña já'a-rí jíin ndúcha nūu-ñá. Te ni nasí'ichí-ña jíin íxi xiní-ñá. ⁴⁵Tú ní tiyú'ú-ró rúu. Ko ña'an yá'a, onde ni kivi-ri iní ve'e-ró, tú júkuiñi-ña

já tiyú'ú-ña já'a-rí. ⁴⁶Tú ní jí'i-ro aceite xini-rí. Ko ña'an yá'a ni jí'i-ñá perfume ja'a-rí. ⁴⁷Núsáa te ká'an-ri jíin-ró, ja á ni sá'a-ri tuká'nu iní nuu táka kuachi-ña vasa ío kua'a, chi ni kumaní xáan-ñá jíin-rí. Ko nú sá'a-ri tuká'nu iní nuu iin chaa ío yaku-ni kuachi-de, te yaku-ni kumaní-dé jíin-rí, áchí-ya. ⁴⁸Te ni ka'an-ya jíin-ña: A ni sá'a-ri tuká'nu iní nuu táka kuachi-ró, áchí-ya. ⁴⁹Te chaa káyee stáa jíin-yá, ni kakejá'a-de kájani iní máa-de: Ndé chaa kúu chaa yá'a, ja sá'a-de tuká'nu iní nuu kuáchi, áchí-de. ⁵⁰Te ni ka'an-ya jíin ñá'an-ún: Ni kandíja-ró, te yuán ní nama-ri róo. Kuá'an, te ma yú'ú-ga-ro, áchí-ya.

Tu'un ña'an ní kajatíñu nuu-yá

8 Yúan-na te kúkuéé-ga, te ni jika kuu-ya táka ñuu jíin rancho. Te jáni-ya tú'un va'a te kástu'ún-yá ndasa koo máa ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. Te máa uxí uú apóstol, kája'an-de jíin-yá. ²Te suni ío yaku ña'an já á ni kata'an-ña tachí káni jíin kué'e, ja á ni nasáva'a-ya-ñá. Te ña'an-ún, suni kája'an-ña jíin-yá. Te iin-ña kúu María ñuu Magdala. Te iní ña'an yúan ni kiñi'in-ya usiá tachí káni kája'an onde sáa. ³Te sava-ga-ña káináni-ña Juana, ñasí'í chaa nání Chuza, chaa ndíso tiñu Herodes, jíin Susana, jíin kuá'a-gá ña'an. Te kajatíñu-ña nūu-yá jíná'an-ya.

Tu'un yátá sikí cháa sáka trigo

⁴Te ni kakutútú kuá'a xáan ñayivi. Te ñayivi kaxiukú táka ñuu-ún, ni jakoyo-i nuu-yá. Te ni ka'an-ya iin tu'un yátá jíin-i:

⁵Īn cháa sáka trigo, nĭ kenda-de sáka-dé trigo-de. Te jachá-de, te ĩn nunĭ ní jungava yu'fchi te nĭ jañu-i siki. Te tisaa andávi ní kakókó-tí. ⁶Te inga nĭ jungava siki yúu. Te nĭ kana. Ko nĭ ichi, chí tú kajin. ⁷Te inga nĭ jungava ma'nú ĩnu. Te ĩn núu-ni nĭ kakana ĩnu jíin. Te nĭ kajasu nuu. ⁸Te sava nĭ kajungava nuu nú'un vá'a. Te nuu ní kakana, te ja ĩn, te nĭ ja'a ciento nunĭ. Achí-ya. Yúan-na te ká'an jaa-ya: Chaa ío so'o, kuni ná'in-de, te ná kúni so'o-de, achí-ya. ⁹Te cháa káskuá'a jíin-yá, nĭ kajika tu'ún-de-ya naún kuni ka'an tu'un yátá-ún. ¹⁰Te nĭ ka'an-ya: Róó, chí a kuajuku'un ini-ro tú'un yísá'í yá'a sá'a Dios, ndasa koo nuu nuu tá'ú Dios tiñu. Ko ká'an-ri tu'un yátá jíin sáva-ga-i náva'a vasa ndé'é-i, ko ma kuni-i, te vasa jíni so'o-i, ko ma júku'un ini-i. ¹¹Tu'un yátá yá'a kuni ka'an: Tata-ún kúu tu'un Dios. ¹²Tata nĭ kajungava yu'fchi-ún kákuu cháa kájini so'o tu'un. Te cháa-ni kui'na te jáncha tu'un-ún ini añu-de náva'a tú kandíja-de te kaku-de. ¹³Te ja ní kajungava siki yúu-ún kákuu cháa kájini so'o-de tu'un. Te kúsi iní-de jíin. Ko túu nuu káka yo'o iní-de. Te yaku-ni kivi kákandíja-de. Te nú ndóna tundó'o siki-dé te kánayu'ú-de. ¹⁴Te ja ní kajungava ma'nú ĩnu kákuu cháa kájini so'o-de. Ko nú kua'an-de, te kákutéñu-de jíin ndátíñu-de, chí kákuu-de kukúká-de náva'a koo siĭ iní-de. Yuán náa tú'un ini-de. Te tú yíja va'a nunĭ-dé. ¹⁵Ko ja ní kajungava nuu nú'un vá'a kákuu cháa kánde añu va'a añu ndaa ini-de. Te tu'un nĭ kajini so'o-de-ún,

nú'un nĭ'in ini-de. Te kája'a-de nunĭ táká kivi.

Tu'un yiti

¹⁶Tú ni ĩn ñayivi chí'i-i ñu'un xini yíti te jasú-i kisi siki, ni tú jáni-i chíi jito. Chí sua kundii nuu ĩn candelero, náva'a tuun ndua nú'un nuu ñayivi kivi koyo. ¹⁷Chí tú ío ni ĩn tiñu yísá'í sáni, chí stá'an ndijin-ya táká-ni. Ni tú ío ni ĩn tu'un yísá'í sáni, chí vai ndijin taká-ni sá'a-ya, te kuni-yo núu. ¹⁸Núsáa te ná kúni so'o va'a-ró, chí cháa ñáva'a, te kii-ga nuu-dé, te cháa tú ñáva'a, vasa jáni ini-de ja á ñáva'a-de te kuxio ki'in, achí-ya.

Naa-ya jíin ñani-ya

¹⁹Yúan-na te nĭ ja naa-ya jíin ñani-ya núu-yá. Te tú ní kúu kivi koyo-ña núu-yá siki já kuá'a ñayivi. ²⁰Te nĭ kakastu'ún ñayivi-ún nuu-yá: Naa-ní jíin ñani-ní ká'in-ña yatá vé'e, te ka'an-ña jíin-ní kákuu-ña, achí-i. ²¹Yúan-na te nĭ ka'an-ya: Naa-ri jíin ñani-ri kákuu ñayivi kájini so'o tu'un Dios, te káskíkuu-i, achí-ya jíin-i.

Ja ní jukuini tachi xaán ní sá'a-ya

²²Te ĩn kivi, nĭ kivi-ya iní ĩn barco jíin cháa káskuá'a jíin-yá. Te nĭ ka'an-ya jíin-de: Ná kíja'a-yó ingá lado mar. Te nĭ kaskáka-ya barco kája'an-ya. ²³Ko nini káskáka-de barco, te nĭ kixi-ya. Te nĭ ndonda ĩn tachi xaán núu mar. Te ndúkú chítú ndúcha iní barco, te a yani koo tundó'o núu. ²⁴Te nĭ jakoyo-de nuu-yá. Te nĭ kaxndúko-de-ya. Maestro, Maestro, vina te naa-yo, achí-de. Te nĭ nata'u núu-yá. Te nĭ

ka'an xaan-yá nuu tachí-ún jíin núu mar. Te nī kuná'ín-ni. Te ná'ín yúú fī-ní nī kuu. ²⁵Te nī ka'an-ya jíin-de: Naja tú kákandíja-ró. Te káyú'ú-de, te kánaa iní-de kándé'é-de. Te káka'an jíin tá'an máa-de: Ndé chaa kúu chaa yá'a, ja ondé nuu tachí jíin núu ndúcha tá'ú-de tiñu te kájandatú nuu-dé, áchí-de.

**Chaa tá'an tachí kíni
ondé ndañúu Gadara**

²⁶Te nī jakoyo-de ñuu Gadara, ja kánchaa ichi núu ñuu Galilea. ²⁷Te nuu ní jaa-ya núu ñú'un íchí, te iin chaa ñuu-ún nī kita'an-de-ya. Te tá'an-de kua'a tachí kíni. Te nī kuu kua'a kuiá ja tú ñú'un kuti-dé sa'ma, ni tú ncháá-de iin ve'e, chi ma'ñú vé'e añu ncháá-de. ²⁸Te chaa-ún, nī jini-de nuu Jesús. Te nī jukuiñi jíití-de nuu-ya. Te nī kana jaa-de: Naún sá'a-ní jíin-ná Jesús, Se'e Dios, I'a kúñá'nu xaan. Ká'an nda'ú-ná jíin-ní ma xndó'o-ní náá, áchí-de. ²⁹Te nī tá'ú-ya tiñu nuu tachí kíni-ún ná kenda ki'in iní chaa-ún, chi nī kuu kua'a kuiá xndó'o chaa-ún. Te nī kaju'ní-i chaa-ún jíin cadena jíin manea kaa. Ko ndi'i nī kukuáchí sá'a-de. Te kenda-de já'an-ni-de onde ñu'un té'é sá'a tachí kíni-ún. ³⁰Te Jesús, nī jiká tu'ún-ya-de: Naún nání-ró, áchí-ya. Te nī ka'an-de jíin-ya: Ja kuá'a xaan nání-ná, áchí, chi yí'i kua'a xaan tachí kíni iní-de. ³¹Te nī kaka'an nda'ú tachí-ún jíin-ya ja ná tú táji-ya ki'in iní tunchi kúnú. ³²Te yuku yúan ío iin tikuní kiní kájitú-ti. Te yúan nī kaka'an nda'ú jíin-ya ja ná kuá'a-ya tú'un kivi koyo iní-ti. Te nī ja'a-ya tú'un

kája'an. ³³Te nī kenda tachí kíni-ún iní chaa-ún kája'an. Te nī kivi koyo iní kiní. Te tikuní kiní-ún nī kajungoyo-ti yúkava-ún onde iní mar. Te nuu mar nī kajití-ti. ³⁴Te chaa kándito-ti, nī kajini-de ja súan nī kuu. Te nī kajinu-de kája'an-de. Te nī kakastu'ún-de nuu ñáyivi ñúu-ún jíin táká rancho. ³⁵Te nī kenda koyo ñáyivi-ún ja ndé'é-i naún ní kuu. Te nī jakoyo-i nuu Jesús. Te nī kajini-i nuu chaa nī kenda tachí kíni-ún, kánchaa-de nuu já'a Jesús, ñú'un-de sa'ma, te a nī nduva'a xini-dé. Te nī kayu'ú-i. ³⁶Te chaa nī kajini, nī kajani-de tu'un nuu ñáyivi-ún, ndasa nī nduva'a chaa nī ta'an tachí kíni. ³⁷Yúan-na te taká ñáyivi ñuu Gadara, nī kaka'an nda'ú-i jíin-ya ja ná kúxio-ya kí'in-ya, chi xaan káyú'ú-i. Te máa-ya, nī ndivi-ya iní barco. Te nī na'xíó kava-ya kuá'an-ya. ³⁸Te chaa nī kakenda tachí-ún, nī ka'an nda'ú-de ja kuéni ki'in-de jíin-ya. Ko Jesús, nī táji-ya-de kua'an-de: ³⁹Kuáno'on vé'e-ró, te kani-ró tú'un ná ñá'nu xaan tiñu nī sá'a Dios jíin-ró, áchí-ya jíin-de. Te máa chaa-ún nī kee-de kua'an-de. Te nī jani-de tu'un ní ñuu yúan ná ñá'nu xaan tiñu nī sá'a Jesús jíin-de. ⁴⁰Yúan-na te nī najaa-ya. Te ñáyivi-ún nī kaka'an va'a-i jíin-ya, chi ndivii-í káindatu-i-ya.

Tu'un sesí'í Jairo

⁴¹Te iin chaa kúñá'nu iní ve'e sinagoga nání-de Jairo, nī chaa-de. Te nī jukuiñi jíití-de nuu já'a Jesús. Te nī ka'an nda'ú-de jíin-ya ja ná kivi-ya iní ve'e-de. ⁴²Chi ío iin sesí'í-de ja máa iin-i nuu-dé,

nátu'un uxí uú kuia-i. Te sūchí-ún ndúkú-i kuū-i. Te nī kee Jesús kua'an-ya. Te kua'a ñáyivi ní kajaxin-i-ya.

**Jā ní nasáva'a-ya ĩin
ñā'an kú'u kue'e niñi**

⁴³Te ĩin ñasí'í nī kuu uxí uú kuia játi niñi-ñá. Te ñā'an-ún nī janu-ña táká ndatĩnu-ña ní kuu chaá táná. Te tú ní ndúva'a-ña sá'a ní ĩin-de. ⁴⁴Te nī jaá-ña íchi yatá-yá. Te nī ké'é-ña yú'u sá'ma-yá. Te nī ichi-ni nuu játi niñi-ñá-ún. ⁴⁵Yúan-na te nī ka'an Jesús: Ndéja ní ké'é rúu, áchí-ya. Te ndivii-dé tú ní kája'a-de tu'un. Te Pedro jíin cháa ká'jin jíin-de yúan, nī kaka'an-de: Maestro, ñayivi kuá'a yá'a kájaxin-i níi, te a ká'an-ní: Ndéja ní ké'é rúu, áchí-de. ⁴⁶Ko nī ka'an Jesús: Ndaa jā ĩin ñayivi ní ké'é rúu, chi nī jini-rī jā ní kenda fuerza ini-rī, áchí-ya. ⁴⁷Yúan-na te ñā'an-ún, nī jini-ña já tú ní kúu chisa'í-ña máá-ña, te nī chaá-ña kisi-i-ña. Te nī jukuiñi jíití-ña núu Jesús, te jíto nuu táká ñayivi, nī jani ndaa-ña tú'un naja ní ké'é-ña-yá, te ndasa nī nduva'a-ni-ña ní sá'a-ya. ⁴⁸Te máá-yá nī ka'an-ya jíin-ña: Nī kandíja-ró, te yuán ní kaaku-ró. Kuá'an, te mā yú'ú-ro. Achí-ya.

Jā ní nachaku sesí'í Jairo

⁴⁹Te nini ká'an-ya súan, te nī chaá ĩin mozo chaá kuñá'nu ini ve'e sinagoga-ún, nī kachi nuu-dé: A nī jil'í sesí'í-ro. Mā sátēnu-ga-ro Maestro, áchí. ⁵⁰Te nī jini so'o Jesús jā ní ka'an mozo-ún. Te nī kachi-ya jíin cháa-ún: Mā yú'ú-ro: Kandíja-ni, te ná káku sesí'í-ro. ⁵¹Te

nī kivi-ya iní ve'e. Te tú ní já'a-ya tú'un kivi ni ĩin jíin-yá, chí máá-ni Pedro jíin Jacobo, jíin Juan, jíin táa náa sūchí s'í'í-ún. ⁵²Te kánde'e ndivii ñáyivi te kánduku'á ini-i. Te nī kachi-ya: Mā ndé'e-ro jíin'an-ró. Tú ní jí'i-i, chí kixí-ni-i, áchí-ya. ⁵³Te nī kasákátá-i nuu-yá, chí nī kajini-i jā á nī jil'í sūchí-ún. ⁵⁴Ko máá-yá, nī tiin-ya ndá'a-í. Te nī ka'an jaa-ya: Súchi, ndukoo, áchí-ya. ⁵⁵Yúan-na te nī nachaku-i. Te nī ndukoo-ni-i. Te nī tá'ú-yá tiñu jā ná kuá'a-de staa kée-í. ⁵⁶Te táa-i náa-i, nī kaakee nuu-dé kánde'é-de. Ko nī tá'ú-yá tiñu nuu-dé jā tú ni ĩin nuu kachi-de jā súan nī kuu.

Jā ní táji Jesús uxí uu-de kája'an-de

9 Te nī nastútú-yá ndí'uxí uú chaá-ún. Te nī ja'a-ya fuerza ini-de jā kúndéé-de jíin táká tachi kini jíin já kuáncha-de táká kue'e. ²Te nī táji-yá-de kája'an-de jā ná káni-de tu'un ndasa koo ñuu nuu tá'ú Dios tiñu, te ná násáva'a-de ñayivi káku'u. ³Te nī ka'an-ya jíin-de: Mā kúndiso kuti-ro já kúu ichi, ni vara, ni ñunu, ni staa, ni xu'ún, ni mā kúndiso-ró úu su'nu. ⁴Te ñani ve'e kúu nú nī kivi-ró, te kendo-ró yúan. Te yúan kenda-ró kí'in-ro. ⁵Te nú ndé nuu tú kákuñi-i kuatá'ú-i róó, te nú nī kenda-ró ñuu yúan, te skóyo-ró tkacha iní ja'a-ro. Te súan kani ndaa-ro tú'un nuu-í jíin'an-i, áchí-ya. ⁶Te nī kenda-de kája'an-de, nī kajíko ndúu-de táká ñuu, nī kajani-de tu'un. Te táká lado nī kanasáva'a-de ñayivi káku'u.

Jā ní kuñáá ini Herodes

⁷Te Herodes, chaá tá'ú tiñu, nī jini tu'un-de táká tiñu nī sá'a-ya, te

kúnáá iní-de, chí káka'an sava-i: Juan, cháa nī jī'i, nī nachaku-de. ⁸Te sava tuku-i: Nī ndenda Elías. Te sava-ga tuku-i: Hīn cháa nī jani tu'un Dios onde sáa a nī nachaku-de. Achí-i. ⁹Te nī kachī Herodes: Nī janchaa-ri xini Juan. Te ndé cháa kúu cháa yá'a núsáá, chí jīni tu'un-ri ja sá'a-de tiñu yá'a, áchí-de. Te nī kuni-de nde'é-de nuu Jesús.

Ja ní skée-yá u'un mil ñayivi

¹⁰Te nī nchaa cháa káskuá'a-ún. Te nī kanakani-de tu'un nuu-yá taká tiñu nī kasá'a-de. Te nī ki'in-ya-dé, te kua'an sīn-ya jíin-de iin nuu ñú'un té'é, ñúu nání Betsaida. ¹¹Te nī kajini ñayivi-ún. Te nī kandikīn-i-ya, kája'an-i jíin-yá. Te nī jatá'ú-yá-i, te nī jani-ya tú'un ndasa koo ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. Te nī nasáva'a-ya taká ñayivi káku'u. ¹²Te a kuá'ini. Te nī nchakoyo ndí'uxi uu-de nuu-yá. Te nī kaka'an-de jíin-yá: Tájí-ní ñayivi kuá'a yá'a ná kíngoyo-i taká ñuu jíin taká rancho yani yá'a, te ndúkú-i ndénu ndo-o-i te ni'in-í staa kée-í, chí yá'a nuu ñú'un té'é ká'jin-yó, áchí-de. ¹³Te nī kachi-ya jíin-de: Kuá'a máá-ró já ná kée-í, áchí-ya. Te nī kaka'an-de: Tú naún káñava'a-ná, chí u'un-ni statilá jíin úu-ni tiyáká. Te nú túu kikuqan-ná staa kée taká ñayivi yá'a, te ma kánda, áchí-de. ¹⁴Chí ío nátu'un u'un mil cháa. Yúan-na te nī ka'an-ya jíin cháa káskuá'a-ún: Ka'an jíin ñayivi ná júngoo iin nuu hīn nuu-í nátu'un uu xiko uxi, uu xiko uxi ja hīn iin, áchí-ya. ¹⁵Te súan nī kasá'a-de, nī

kasúngoo ndí'i-de-i. ¹⁶Te nī ki'in-ya ndí'ú'un statilá jíin uu tiyáká-ún. Te nī ndakoto-ya íchi ándívi te nī jikan ta'u-yá ja'a statilá. Te nī sakuáchi-yá statilá-ún. Te nī ja'a-ya núu cháa káskuá'a jíin-yá nī kajani-de nuu-í. ¹⁷Te ndivii-í nī kayee-í. Te nī kanda'a chí-i. Te nī kanastútú-de uxi uu jika staa kuachí já ní ndendoso.

Tu'un nī ka'an ndaa Pedro

¹⁸Te iin kivi jikan ta'u máá hīn-ni Jesús, chí máá-ni cháa káskuá'a-ún ká'jin-de jíin-yá. Te nī jika tu'un-yá-de: Te ruu, na cháa kúu-ri, káka'an ñayivi, áchí-ya. ¹⁹Te nī kaka'an-de: Juan, cháa skuánducha, káka'an-i. Te sava-i: Elías. Te sava-ga-i: Hīn cháa nī jani tu'un Dios onde aná'an, nī nachaku-de, áchí-de. ²⁰Te nī ka'an-ya jíin-de: Te róó, na cháa kúu-ri káka'an máá-ró, áchí-ya. Yúan-na te Simón Pedro, nī ka'an-de: Máá-ní kúu Cristo Se'e Dios, áchí-de. ²¹Yúan-na te nī ka'an xaan-yá jíin-de, te nī tá'ú-yá tiñu nuu-dé ja tú ni iin nuu kachí-de tu'un yá'a.

Jíin kivi ní ka'an Jesús ja kúu-ya

²²Te nī ka'an-ya: Jínu ñú'un ndó'o xaan máá Sé'e cháa, te cháa nī kayii jíin taká sutu ñá'nu jíin cháa káchaa tutu, ma kuátú'ún-de-ya, chí ka'ni-dé-ya. Te nuu uní kivi te nachaku-ya. Achí-ya. ²³Te nī ka'an-ya jíin ndí'i-de: Nani cháa nú kuni-de kii-de yata-rí, te ma chíñú'ún-de máá-de te ná kuándéé iní-de jíin túndó'o kii siki-dé taká kivi, te ná kúndikīn-de ruu kii-de. ²⁴Chí cháa jítú iní-de kaku-de

chij tündó'o kii sikí-dé, naa-dé. Te vasa ná kúu iin chaa ja sikí rúu, ko kaku-de. ²⁵Chi naún ní'in chaa, vasa ná kúndéé-de ní'in-dé níí ñúyivi, te nú xnáa-dé máa-de, xí sjiíta-de añú-de. ²⁶Chi nú ndé chaa kúka nuu iní-de nuu-rí jíin núu tú'un ká'an-ri, suni súan kuka nuu iní máa Sé'e chaa nuu chaa-ún kivi ndíi-ya. Te kivi-ún ñá'nu koto luu-ya jíin Táa-ya, te suni jíin táká ndajá'a ndóo-ya. ²⁷Te jandaa ká'an-ri jíin-ró, ja ío sava chaa ká'iin yá'a ja má kúu kuti-dé onde nú tú kuni-de ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. Achí-ya.

Sikí ja túku ni nduu-ya

²⁸Yúan-na te nátu'un nuu uná kivi ja ní ka'an-ya tú'un yá'a, te ni jaka-ya Pedro, jíin Juan, jíin Jacobo, ni kaa-ya kuá'an-ya jíin-de iin yuku, kuákakán ta'u-yá. ²⁹Te nini jikán ta'u-yá, te nuu-yá, tuku ni nduu. Te sa'ma-yá ní nduu kiyi xaan. Te ni kanandii ncháa. ³⁰Te yúan ni kandatu'ún uu chaa jíin-yá. Te chaa-ún kakuu Moisés jíin Elías. ³¹Te kándii ncháa chaa-ún. Te ni kaka'an-de tu'un ja á yani skíkuu-ya tíñu-ya te kuu-ya ñúu Jerusalén. ³²Te Pedro jíin chaa ká'iin jíin-de-ún káji'i xaan-dé numa'ná te kákixi-de. Te nuu ní kanata'u núu-dé, te ni kajini-de ja ndí ncháa Jesús, jíin uu chaa ká'iin jíin-yá-ún. ³³Te nuu ní kákuxio chaa-ún nuu Jesús, te ni ka'an Pedro jíin-yá: Maestro, va'a-ga ná kéndoo-yó yá'a. Te ná sá'a-ná uní ve'e kuii, iin kuu máa-ní, inga kuu Moisés, te inga kuu Elías, achí-de. Te tú jini-de naún tu'un ni ka'an-de. ³⁴Te nini ká'an-de, Te ni chaa iin viko

nu'ún ní jasú níí núu-dé jíná'an-de. Te ni kayu'ú xaan-dé ja ní kivi koyo-de chi viko nu'ún-ún. ³⁵Te chi viko nu'ún yúan, ni kenda iin tu'un ja ní ka'an: Yá'a kúu Se'e-ri, ja kúndá'ú ini-ri-i, te kuni ná'in-ró tú'un ká'an-ya, achí. ³⁶Yúan-na te ni jukuiñi tu'un-ún. Te máa iin-na Jesús kándii-ya núu-dé. Te máa-de tú ní káka'an kuti-dé. Te níi-ni kivi-ún tú ni iin nuu ní kákachi-de ja súan ni kajini-de.

Sikí súchí tá'an tachi kini

³⁷Te inga kivi xían-ún, ni kanuu-ya yúku-ún. Te iin ñayivi kuá'a, ni kenda-i ni kajata'an-i Jesús. ³⁸Te nuu ñayivi kuá'a-ún ni kenda iin chaa ni kana jaa-de: Maestro, jikán ta'u-ná nuu-ni ja ndé'é-ni se'e-ná, chi máa iin-i ñáva'a-ná. ³⁹Chi iin tachi kini tñin-ni-i. Te sanaa-ni te kána kó'ó-i sá'a, te já'ni yí'i-ni-i. Te sjáa-ni ti'iñu yu'u-í. Te xaan stují-í. Te xaan ú'u kenda. ⁴⁰Te ni ka'an ndá'ú-ná jíin chaa káskuá'a jíin-ni yá'a ja ná kíñi'in-de ki'in. Te tú ní kakuu sá'a-de, achí-de jíin Jesús. ⁴¹Te ni ka'an Jesús: Ñayivi xaan ní'in ini kakuu-ró ja tú kákandíja-ró. Nasaa-ga kivi kunchaa-ri jíin-ró te ndo'o-ri jíin-ró. Kuá'a se'e-ró ná kii-i, achí-ya. ⁴²Te nini ni kandita-i nuu-yá, te tachi kini ni stunchaa-ni-i. Te ni ja'ni yí'i xaan-ni-i. Ko máa Jesús ni ka'an xaan-yá nuu tachi kini-ún. Te ni nasáva'a-ya súchí-ún. Te ni nakuá'a-ya-í nuu táa-i.

Jíin kivi ní ka'an-ya ja kúu-ya

⁴³Te ndivii ñayivi ní kanaa iní-i kánde'é-i ndasa ñá'nu káa Dios. Te

nĭ kakee nuu-í kánde'é-i taká tiñu nĭ sá'a Jesús. Te nĭ ka'an Jesús jíin cháa káskuá'a jíin-yá: ⁴⁴Chu'un tu'lun yá'a inĭ-ro jíná'an-ró. Chi máá Sé'e cháa natuu-ya inĭ nda'a cháa ká'io kuachi, áchĭ-ya. ⁴⁵Ko máá-de, tú ní kájuku'lun inĭ-de tu'lun yá'a. Chi nĭ ka'an sa'f-ya tú'lun yá'a náva'a ma júku'lun inĭ-de. Te nĭ kayu'ú-de kaka tu'ún-de-ya sikí tú'lun-ún.

**Ja ní kastátá'an-de ndé
cháa kúná'nu-ga**

⁴⁶Yúan-na te nĭ kastátá'an-de nú ndé cháa kúná'nu-ga. ⁴⁷Ko Jesús, nĭ jini-ya já súan kájani inĭ-de. Te nĭ ki'in-ya ĩn suchí lúli. Te nĭ jani-ya-í xiin-yá. ⁴⁸Te nĭ ka'an-ya jíin-de: Chaa ja jíin sí'ví-rí játá'ú-de suchí yá'a, te ruu játá'ú-de. Te cháa játá'ú ruu, játá'ú-de i'a nĭ táji ruu vai-ri. Te cháa súchĭ-ga ma'nú róo jíná'an-ró, cháa-ún kúná'nu-de, áchĭ-ya. ⁴⁹Yúan-na te nĭ ka'an Juan: Maestro, nĭ kajini-ná ĩn cháa ja jíin sí'ví-ní kíni'in-de tachĭ kĭni kája'an, te nĭ kajasu-ná nuu-dé, chi tú ndikĭn-de yóo, áchĭ-de. ⁵⁰Ko nĭ ka'an Jesús jíin-de: Ma kasú-ro núu-dé jíná'an-ró, chi cháa tú jĭto u'u yóo, jíin yóo ndújíin-de.

Ñayivi núu Samaria nĭ kaské'ichĭ-i-ya

⁵¹Te nĭ kuyani jaá kivi nó'on máá-yá onde andívi. Te nĭ cháa téyí inĭ-ya já kí'in-ya núu Jerusalén. ⁵²Te nĭ táji-yá cháa kua'an jíin tú'lun káyoxnúú-de nuu-yá. Te cháa-ún kája'an-de. Te nĭ kivi-de ĩn nuu Samaria náva'a sátu'a-de te vása jáa-ya. ⁵³Ko ñayivi yúan tú ní kájatá'ú-i-ya, chi nĭ kajini-i ja ĩchi

núu Jerusalén ki'in-ya núu. ⁵⁴Te Jacobo jíin Juan, cháa káskuá'a jíin-yá, nĭ kajini-de yuán. Te nĭ kaka'an-de: Táta, á tú kunĭ-ní ná tá'ú tiñu-yó kĭi nu'lun ichi andívi te ná xndíi ñayivi yá'a, natu'lun nĭ sá'a Elías. Achĭ-de. ⁵⁵Yúan-na te nĭ jíó káva Jesús nuu-dé. Te nĭ ka'an xaan-yá jíin-de: Tú kájini-ro ndasa káa inĭ-ro, ⁵⁶chi máá Sé'e cháa, tú vai-ya já xnáa-yá añu ñayivi, chi sua nama-ya-í, áchĭ-ya. Te kája'an-ya ingá nuu.

Uu cháa ndúkú-de kundikĭn-de-ya

⁵⁷Te kájika-ya kuá'an-ya. Te ĩn cháa nĭ ka'an-de jíin-yá ichi-ún: Táta, kundikĭn-ná níi vasa ndé onde ki'in-ní, áchĭ-de. ⁵⁸Te nĭ kachi Jesús jíin-de: Taká ñukuii, ká'io yau kava káyli-tĭ, te suni tisaa andívi ká'io taka-tĭ. Ko máá Sé'e cháa, tú nuu kusú-ya, áchĭ-ya. ⁵⁹Te nĭ ka'an-ya jíin ingá-de: Kundikĭn ruu ná kí'on, áchĭ-ya. Te máá cháa-ún nĭ kachi-de: Táta, ku'a-ní tu'un ná kĭchinduji-ná táa-ná xna'an-ga, áchĭ-de. ⁶⁰Te nĭ ka'an Jesús jíin-de: Skéndoó taká ndĭyi-ún ná chĭnduji tá'an ndĭyi jíná'an. Te róo kuá'an te kani-ró tú'lun taká lado, ndasa koo nuu nuu tá'ú Dios tiñu, áchĭ-ya. ⁶¹Yúan-na te suni nĭ ka'an inga-de: Táta, kundikĭn-ná níi, ko ku'a-ní tu'un ná kĭka'an-ná xna'an-ga jíin já ká'io ve'e-ná, áchĭ-de. ⁶²Te Jesús, nĭ ka'an-ya jíin-de: ĩn cháa nú jĭto-de jíin latú-de, te ndé'é-de ichi yatá-dé, tú va'a cháa kúu-de ja kĭvi-de inĭ nuu nuu tá'ú Dios tiñu, áchĭ-ya.

**Ja ní táji-yá unĭ xiko
uxĭ-de kua'an-de**

10 Yúan-na te onde nĭ kuu taká tiñu yá'a, te máá

Jíto'o-yo ní jani-ya uní xiko uxi-ga-de. Te chaa-ún, ni tájí-yá uü uü-de káyoxnúú-de nuu-yá kua'an-de taká ñuu jíin lugar nuu á jani iní máá-ya ja kí'in-ya. ²Te ni ka'an-ya jíin-de: Trigo ta'nu, jandáa kúu ja kuá'a, ko chaa ka'nu yakü-ni-de ío. Núsáa, te kakan ta'u-ro núu máá Tatá xíin trigo, ná tájí-yá chaa ka'nu kikoyo-de nuu trigo-ya. ³Kuá'an jíná'an-ró. Ná kástu'un-rí nuu-ro, chí tájí-rí róo kí'in-ro nátu'un lélu má'ñú yí'i. ⁴Te ma kúndiso-ró bolsa, ni ñunu, ni ndijan-ro. Te nú ndéja ní ketá'an-ró jíin íchi, te ma ndátu'un-ró jíin. ⁵Te nani ve'e nú kivi-ró, te xna'an-ga ka'an-ro: Ná sándéé iní ve'e yá'a, achí-ro. ⁶Te nú iní ve'e yúan ío ñin chaa va'a iní, te tu'un ndéé ní ka'an-ro-ún ná jáa siki-dé. Te nú tú kánchaa ñin chaa va'a iní, te tu'un ndéé-ún najaa-ni nuu-ro. ⁷Te suni ve'e yúan kendo-ró, te kee-ro, ko'o-ró naún kája'a-i nuu-ro. Chi chaa sátiñu, ni'in-dé kee-dé. Ma káka-ró ndíta'an ve'e. ⁸Te nani ñuu nú ni kivi koyo-ró, te nú kuatá'ú-i róo, yúan te kaji-ro jíná'an-ró naún kájani-i nuu-ro. ⁹Te nasáva'a-ró ñáyivi kaku'u kaxiukú-i ñuu yúan. Te kachí-ro kúni-i: Nuü-ro jíná'an-ró, a yani koo ñuu nuu tá'ú Dios tiñu, achí-ro. ¹⁰Ko nani ñuu nú ni kivi koyo-ró, te nú tú ní kájatá'ú-i róo, te kenda koyo-ró iní ichi-í yúan, te ka'an-ro: ¹¹Onde tikacha ñú'un ío ñuu-ro yá'a ni ñin iní ja'a-rí jíná'an-ri, ná náskoyo-ri ja kúu siki máá-ró. Te kuni-ro, ja á yani koo ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. ¹²Te ká'an-ri jíin-ró, kivi-ún te koo-ga tuká'nu iní ya núu ñáyivi ñuu Sodoma, vasa

núu ñuu-ún. ¹³Naka ndá'ú kuu róo ñuu Corazín, te naka ndá'ú kuu róo ñuu Betsaida. Chí nú iní ñuu Tiro jíin iní ñuu Sidón ní sá'a-ri tiñu ñá'nu ja ní sá'a-ri nuu máá-ró yá'a núu, te inga kivi te a ni kanakani iní ñáyivi-ún núu, te ku'un-i sa'ma ndái te ku'u-í yaa núu-í núu. ¹⁴Núsáa te kivi kíi juicio te koo-ga tuká'nu iní-ya núu ñuu Tiro jíin núu ñuu Sidón vasa núu máá-ró. ¹⁵Te róo, ñuu Capernaum, a ni kuá'nu xaan-ro jini-ro naún, ko onde infierno najinu-ro. ¹⁶Chaa jini so'o tu'un ká'an máá-ró, nuu-rí jini so'o-de. Te chaa sája'a iní nuu-ro, nuu-rí sája'a iní-de. Te chaa sája'a iní nuu-rí, sája'a iní-de nuu I'a ni tájí rúu vai-ri. Achí-ya. ¹⁷Te ni najakoyo uní xiko uxi chaa-ún kákusi iní-de, te káka'an-de: Táta, onde tachí káni kájandatu nuu-ná ja jíin sí'ví-ní vidáa, áchí-de. ¹⁸Te Jesús, ni ka'an-ya jíin-de: Ni jini-ri nuu Satanás ni jungava ichi ándíví, nátu'un ñin taja. ¹⁹Vina te ku'a-ri fuerza nuu-ro náv'a kuañu-ro siki kóo jíin siki kúrsiuku, jíin siki taká fuerza máá ja jíto u'u yóo. Te tú naún sá'a kuti jíin-ró. ²⁰Ko ma kúsi iní-ro jíin tiñu yá'a ja kájandatu tachí núu-ro, chí sua ná kúsi iní-ro ja á káyošo sí'ví-ró onde andíví. Achí-ya. ²¹Te suni hora-ún ni kusii iní Jesús, onde jíin Espíritu Santo, te ni ka'an-ya: Ná kúta'u-ná nuu-ní Táa, Jito'o andíví jíin ñuyivi kúu máá-ní, ja ní jasu-ní taká tu'un yá'a nuu cháa ndíhí jíin núu cháa kájuku'un iní. Te ni stá'an ndijin-ní nuu cháa súhí iní jíná'an-de. Chí súan ni jata'an iní-ní Táa. ²²Taká ndatíñu ni ja'a Táa-ri iní nda'a-rí. Te

tú ni iin jiní nuu máá Sé'e, chí máni máá Táa jiní-ya. Ni tú jiní ni iin nuu máá Táa, chí máá Sé'e jiní, jíin nani cháa ja kuní máá Sé'e te stá'an ndijin-ya núu-dé. Achí-ya. ²³Te síin ni jó káva máá Jesús nuu cháa káskuá'a jíin-yá. Te ni ka'an-ya: Xáan ndatú cháa kuní tiñu ja ní kajini máá-ró. ²⁴Chí ká'an-ri jíin-ró ja kuá'a cháa kájani tu'un Dios jíin cháa kákuu rey, ni kakuni-de nde'é-de nuu já kánde'é máá-ró, ko tú ní kájini-de, te kuni so'o-de ja ní kájini so'o-ró kuní-de núu, ko tú ní kájini so'o-de, áchí-ya.

Chaa va'a nuu Samaria

²⁵Te yúan kánchaa iin maestro ley, te ni ndukuini-de chí koto nchaa-de-ya kuní-de: Maestro, naún sá'a-ná náv'a ni'in tá'u-ná kuchaku-ná ní káni, áchí-de. ²⁶Te ni ka'an máá Jesús jíin-de: Ndasa yóso núu tutú ley. Ndasa ká'an ká'u-ró. Achí-ya. ²⁷Te máá cháa-ún ni ka'an-de: Kumani-ro jíin máá Tatá-ro Dios onde jíin iní jíin añu-ro jíin ní fuerza-ro jíin ní núu jiní tuní-ro, te kundá'ú iní-ro tá'an-ró nátu'un kundá'ú iní-ro máá-ró, áchí-de. ²⁸Te ni kachi Jesús jíin-de: Va'a ni ka'an-ro. Sá'a súan, te ni'in tá'u-ro kúchaku-ro núsáa, áchí-ya. ²⁹Ko máá cháa-ún, kuní-de ja kée ndaa-de jíin tú'un ká'an-de, te ni jika tu'un-de Jesús: Te ndéja kúu tá'an-ná, áchí-de. ³⁰Te máá Jesús ni ka'an-ya: Iin cháa ni kenda-de nuu Jerusalén. Te ni kuun-de kua'an-de nuu Jericó. Te ichi-ún ni kenda ñakuí'ná núu-dé, te ni kajanchaa ndatíñu-de, te ni kastují-dé. Te ni kee ká'ajan,

ni ndoo cháa-ún kátuu-dé. Te a yani kuu-de núu. ³¹Te ni kuu ja íchi-ún ni kuun iin sutu vai-de. Te ni jiní-de nuu cháa-ún. Te ni sío-ni-de kua'an-de. ³²Suni súan iin cháa levita, ni kuyani-de lugar yúan. Te ni jiní-de nuu cháa-ún. Te ni sío-ni-de kua'an-de. ³³Ko iin cháa nuu Samaria, jika-de kua'an-de ichi-ún, ni kuyani-de nuu kátuu cháa-ún. Te ni jiní-de. Te ni kundá'ú iní-de cháa-ún. ³⁴Te ni jaa-de. Te ni chu'un-de aceite jíin alcohol nuu ní tuji cháa-ún. Te ni ju'ni-de nuu. Te ni skáa-de cháa-ún siki caballo-de. Te kua'an-de jíin-de onde mesón. Te ni jito-de cháa. ³⁵Te inga kivi xían-ún ni kenda-de kua'an-de. Te ni tava-dé uu peso ni ja'a-de nuu cháa xíin mesón. Te ni ka'an-de: Koto-ní-de. Jíin ták-a-ga ja kanú-ní jíin-de, te nuu ncháa-ná, te nachunáa-ná nuu-ní, áchí-de. ³⁶Núsáa te ja uní tá'an cháa-ún, te ndé iin-de ni kuu tá'an cháa ni kenda ñakuí'ná nuu-ún, jáni iní-ro, áchí-ya jíin-de. ³⁷Te ni ka'an máá cháa-ún: Chaa ni kundá'ú iní-de-ún, áchí-de. Yúan-na te ni ka'an Jesús jíin-de: Kuá'an núsáa, te suni súan sá'a máá-ró, áchí-ya.

Ja ní jaa-ya núu María jíin Marta

³⁸Te jika-ya kuá'an-ya íchi. Te ni kivi-ya iin nuu. Te iin ñasí'í, nání-ña Marta, ni kana-ña xiní-ya ni kivi-ya iní ve'e-ña. ³⁹Te ña'an yá'a, ío iin ku'u-ña nání María. Te María-ún, ni jungoo-ña núu já'a Jesús, jini ná'in-ña tú'un ká'an-ya. ⁴⁰Ko Marta kútéñu-ña já tiní tiñu sá'a-ña. Te ni jaa-ña núu-yá, te ni kachi-ña: Táta, tú nde'é-ní ja

kú'u-ná ni xndóo-i náá játiñu máá ñin-ná. Núsáá te ka'an-ní jíin-i ná chindéé tá'an-i jíin-ná. Achí-ná.

⁴¹Ko ni ka'an Jesús: Marta, Marta, xaan jítú iní-ro sátiñu-ró, te ja kuá'a tiñu sá'a-ró, te ni nduku'á iní-ro jíin. ⁴²Ko ío ñin-ni tiñu kánúú xaan. Te María, ni nakaji-i tiñu kánúú-ún. Te ni ñin, ma kúu kuanchaa nuu-í. Achí-ya.

Ja jikán ta'u-yo jíin Padre Nuestro

11 Te ni kuu ja jikán ta'u-yá kánchaa-ya ñin lugar. Te nuu ní ndí'i ni ka'an-ya, te ñin chaa káskuá'a jíin-yá, ni ka'an-de jíin-yá: Táta, stá'an-ní nuu-ná ndasa kakan ta'u-ná jíná'an-ná, nátu'un ni stá'an Juan nuu cháa káskuá'a jíin-de, áchí-de. ²Te ni kachí-ya jíin-de: Nú kájikán ta'u-ro, te sua ka'an-ro: Táa máá-ná ja kánchaa-ní onde andíví, ná nákana jaa-ná ní jíin sí'ví-ní. Te ná kóo ñuu nuu tá'u-ní tiñu. Te ná kóo taká tiñu játa'an iní máá-ní, nátu'un ío iní andíví suni súan ná kóo iní ñuyívi yá'a. ³Staa káyee-ná taká kivi kuá'a-ní nuu-ná vina. ⁴Te sá'a-ní tuká'nu iní-ní nuu taká kuachi-ná, chí suni máá-ná kásá'a-ná tuká'nu iní-ná nuu ñayivi kásá'a-i falta nuu-ná. Te ma skívi-ní náá koto nchaa-i náá chí sua nama-ní náá nuu káni nuu kuí'a. Achí-ya. ⁵Te ni ka'an-ga-ya jíin-de: Ndé róo ío ñin amigo-ro te nú ki'in-ro núu-dé sava ñúú te kachí-ro kúni-de: Amigo, kuá'a núu uní staa núu-rí, ⁶chí ñin amigo-ri ni chaa-de ve'e-ri ja jíka-de viaje. Te tú naún kuá'a-ri nuu-dé kee-dé. Achí-ro. ⁷Te chaa kándeé ichi iní ve'e ka'an-de: Ma stá'an-ro rúu, chí a ndasú

yuxé'é-rí, te se'e-ri kákixi-i jíin-rí. Te ma kúu ndukoo-ri te kuá'a-ri nuu-ro. Achí-de. ⁸Ká'an-ri jíin-ró, vasa ma ndukoo-de kuá'a-de nuu-ro já kúu-de amigo-ro, ko ja xaan stá'an-ro-dé te yúan ndukoo-de te kuá'a-de taká ja jínu ñú'ún-ró. ⁹Te ká'an-ri jíin-ro jíná'an-ró: Kakan, te kuá'a-ya núu-ro. Ndúkú, te ni'in-ro. Ka'an, te ná núña ve'e kivi-ró. ¹⁰Chi chaa jikán, te kí nuu-dé. Te chaa ndúkú, te ni'in-dé. Te chaa ká'an, te núña ve'e kivi-de. ¹¹Te ndé ñin róo ñin táa iní ve'e kúu-ró. Te nú se'e-ro jikán-i staa núu-ro, te kuá'a-ró ñin yuu núu-í náún. Xí nú jikán-i ñin tiyáká, te lugar ja kuá'a-ró tiyáká, te kuá'a-ró ñin koo nuu-í náún. ¹²Xí nú jikán-i ñin ndívi núu-ro, te kuá'a-ró ñin kúrsiuku nuu-í náún. ¹³Te nú róo vasa chaa náá kakuu-ró, te kájiní-ro kuá'a-ró ndátíñu va'a nuu sé'e-ró, naga ni kuu máá Táa-ro I'a kánchaa andíví já má kuá'a-ya Espíritu Santo nuu cháa jikán núsáá. Achí-ya.

Sikí tú'un Beelzebú káka'an-i jíin-yá

¹⁴Te kíni'in-ya ñin tachí ñi'in. Te nuu ní kenda tachí-ún kua'an, te chaa ñi'in-ún ni naka'an-de. Te taká ñayivi ká'jin yúan ni ka'kee nuu-í kánde'é-i. ¹⁵Ko sava ñayivi-ún ni kaka'an-i: Jíin Beelzebú, chaa kúná'nu nuu taká tachí, kíni'in-de tachí kája'an, áchí-i. ¹⁶Te sava-ga-i kábito nchaa-i-ya. Te ni kájikán-i ñin tuni ichi andíví núu-yá. ¹⁷Ko máá Jesús ni jini-ya já súan kájani iní-i. Te ni ka'an-ya jíin-i: Te nú ñin ñuu sásin máá, te kánakuatá'an máá, te ñuu yúan ma kúni'in. Te nú ñin ve'e sásin máá te kánakuatá'an

máá, te ve'e yúan ma kúnì'in. ¹⁸Te nú Satanás suni sásin máá, ndasa kúnì'in ñuu nuu tá'ú tíñu máá núsáá. Chì káka'an máá-ró ja jíin Beelzebú kíni'in-ri tachi-ún kája'an. ¹⁹Te nú ndújíin Beelzebú jíin-rí ja kíni'in-ri tachi kíni. Núsáá te se'e-ró, ndé jíin kákini'in máá-i tachi-ún. Ja yúan máá-i, ná nákuẋndíi-i sikì-ro. ²⁰Ko nú jíin xiní ndá'a Dios kíni'in-ri tachi kíni kája'an, jandáa kúu ja núu-ro ní cháa ñuu nuu tá'ú Dios tíñu núsáá. ²¹Nú ñin cháa kándáján, te jíin machete ndíto-de yuj'é-de, yúan-na te ká'íin va'a taká ndatíñu-de. ²²Ko nú jaá inga cháa ñi'in-ga vása máá-de, yúan-na te kundéé cháa-ún jíin-de, te kuanchaa ndí'i-ni machete-de nuu-dé ja ndíto-de jíin. Te kíni'in ndí'i ndatíñu-de. ²³Nú ndé cháa tú ndújíin-de jíin-rí, núsáá te jíto u'u-de ruu. Te cháa tú nástútú jíin-rí, jachá-de. ²⁴Nú ñi kenda ñin tachi kíni ñi ñin cháa te jíka kuu nuu ñú'un té'é, ndúkú núu júngoo te tú ní'in, yúan-na te ka'an: Ná nó'on-ri ve'e nuu ní kenda-ri, achi. ²⁵Te nú ñi nchaa te jini ja vé'e luu kúu, chi ñi ndundoo, ²⁶yúan-na te ki'in tachi-ún, te kuaka tá'an jíin usiá-ga tachi ñáa-ga kaa vása máá. Te kivi koyo, te kuxiukú yúan. Núsáá te ví'í-gá tá'an cháa yúan onde sandí'í-na vása ja xnáñúú núu, áchí-ya. ²⁷Te ñi kuu ja ká'an-ya tú'un yá'a. Te ñin ña'an kándeé ma'ñú ñayivi kuá'a-ún, ñi kana jaa-ña xiní-yá: Xáán ndatu ña'an ní skáku ní, te ñi skáxin-ña ní, áchí-ña. ²⁸Te ñi ka'an-ya: Sua ndatu-ga kúu ñayivi kájiní so'o tu'un Dios, te káchu'un ñi-i, áchí-ya.

Ja kájikán-i ñin tuni

²⁹Te ñi kataka ñayivi núu-yá, te ñi ka'an-ya: Ñayivi ñáa yá'a, kájikán-i tuni, ko ma kuá'a-ri nuu-í, chí tuni Jonás kúu ja kíi nuu-í. ³⁰Chí nátu'un Jonás, ñi kuu-de ñin tuni nuu cháa ñuu Nínive, suni súan máá Sé'e cháa kuu-ya ñin tuni nuu ñayivi yá'a jín'an-i. ³¹Te reina onde ichi sur, nachaku-ña jíin ñayivi yá'a kivi kíi juicio. Te nakuxndíi-ña sikí-í. Chí onde jíka xáan ní kii-ña ní jini so'o-ña tú'un ndíchí ní ka'an Salomón. Te vina ví'í-gá kúná'nu I'a kándii yá'a vása Salomón. ³²Taká cháa ñuu Nínive nachaku-de jíin ñayivi yá'a kivi kíi juicio, te nakuxndíi-de sikí-í. Chí máá-de ñi kanakani ñi-de kivi ní jani Jonás tu'un nuu-dé. Te vina ví'í-gá kúná'nu I'a kándii yá'a vása Jonás.

Tu'un yiti

³³Tú ñi ñin cháa, nú ñi chí'i-de ñu'un xiní yiti, te chisa'í-de yiti-ún chíi nundóo. Chí sua kani-de nuu candelero, náv'a ná kuní ñayivi kivi koyo ñi ve'e, nuu máá luz. ³⁴Lámpara yiki kúñu kúu nduchi-yo. Te nú nduchi-ro ío va'a, ní-ni yiki kúñu-ró ndíi ncháa. Ko nú nduchi-ro káñáa, te ní-ni yiki kúñu-ró kándeé ñuñáa. ³⁵Koto núkúún-ró máá-ró núsáá, chí luz kándeé ñi-ro sanaa te ñu'un tuún kúu. ³⁶Nú ní yiki kúñu-ró ndíi ncháa, ni tú ío ñin tí'li nuu tuún, ní nándii ncháa núsáá, nátu'un ñin lámpara ja xú'ún kayú. Achi-ya.

Ja ní kana jíin-yá nuu cháa fariseo

³⁷Te nini ká'an-ya, te ñi ka'an nda'ú-ni ñin cháa fariseo jíin-yá ja

kée-yá staa jíin-de. Te ni kivi Jesús ini ve'e chaa-ún. Te ni jungoo-ya kée-yá staa jíin-de. ³⁸Te chaa-ún, ni jini-de nuu-yá. Te ni naa ini-de ndé'é-de ja tú ní nándá'á-yá te yée-yá staa. ³⁹Te máá Jító'o-yo ní ka'an-ya jíin-de: Jandáa kúu, chi róo, chaa fariseo, kánakacha-ró ichi yatá tindo'o jíin ichi yatá kó'o. Ko ichi ini-ro, chi ni kachítu ndí-ro jíin tú'un kuí'ná jíin tú'un ñáá. ⁴⁰Chaa kánáá jíná'an-ró. I'a ni sá'a ichi yatá, á tú suni ní sá'a-ya ichi ini. ⁴¹Ko taká ja kéndoo sopra nuu-ro, te kája'a-ró kúu caridad, te kájani ini-ro ja taká tiñu kásá'a-ró ío ndoo ja súan. ⁴²Naka ndá'ú kuu róo chaa fariseo, chi kája'a-ró iin siki uxí ita minú jíin ruda jíin taká yua, nuu Dios, te tú kásá'a kuti-ro tiñu ndaa, ni tú mani-ro jíin-yá. Ní kásá'a-ró ndéndúú tiñu yá'a te ma xndoo-ró ingá tiñu-ún núú. ⁴³Naka ndá'ú kuu róo chaa fariseo, chi xaan kákuni-ro silla onde xini mesa ini ve'e sinagoga. Te ka'an sa'an ñayivi jíin-ró núyá'u kákuni-ro. ⁴⁴Naka ndá'ú kuu róo chaa káchaa tutu jíin cháa fariseo, chi chaa uu xini kákuu-ró. Natu'un ve'e añu ja tú ndijin kánde, súan ká'io-ró, te chaa kájika kuu, tú jini-de ja jañu-de siki, áchi-ya jíin-de. ⁴⁵Te iin chaa kúu maestro ley, ni ka'an-de: Maestro, nuu ní ka'an-ni tu'un yá'a, suni ni ka'an-ni siki máá-ná jíná'an-ná, áchi-de jíin-yá. ⁴⁶Te ni ka'an-ya: Naka ndá'ú kuu róo chaa maestro ley jíná'an-ró, chi káchaa-ró carga vee siki taká chaa ja tú kákuu kundiso-de. Ko máá-ró, ni tú káké'é-ró carga-ún vasté jíin iin nda'a lúli-ró. ⁴⁷Naka ndá'ú kuu

róo jíná'an-ró. Chi kásá'a-ró ve'e añu chaa ni kajani tu'un Dios. Te ni kaja'ni táa-ro-dé jíná'an-de. ⁴⁸Súan kúu ja káka'an ndaa-ro ja kájata'an ini-ro tiñu ni kasá'a táa-ro. Chi jandáa kúu ja ní kaja'ni-dé chaa-ún. Te máá-ró, ni kasá'a-ró ve'e añu ndiyi-ún. ⁴⁹Ja yúan súni ni ka'an Dios iin tu'un ndíchi: Tájí-rí chaa kani tu'un-ri jíin cháa apóstol ki'in nuu-í jíná'an-i. Te sava-de ka'ni-f te sava-ga-de chindikin-i, áchi Dios, ⁵⁰náva'a siki ñayivi yá'a ná koo kuachi cuenta ja ní jati niñi taká chaa ni kajani tu'un-ri onde kivi ní jungoo ñuyivi, ⁵¹onde niñi Abel, te onde niñi Zacarías, chaa ni jil'i sava ma'ñú altar jíin ve'e i. Súan ká'an-ri jíin-ró, ja siki ñayivi yá'a kuu kuachi-ún. ⁵²Naka ndá'ú kuu róo maestro ley, chi ni kajanchaa-ro ndákáa kivi-i ini tu'un ndíchi núú, te ni kajasu-ro núu cháa kákuni skuá'a. Ko ni máá-ró suni tú ní káskuá'a-ró, áchi-ya. ⁵³Te nini ká'an-ya tú'un yá'a, te chaa káchaa tutu jíin cháa fariseo, ni katau xaan-dé nuu-yá. Te ni kastátá'an-de jíin-yá ja ná ká'an-ga-ya kuá'a tú'un. ⁵⁴Chi kájito yu'u-dé-ya, ja sánaa te ni'in-dé yaku tu'un ká'an-ya, náva'a kakan-de kuachi siki-yá.

Cuenta yujan ía cháa fariseo

12 Nini súan kúu, te ni kakutútú kuá'a xaan ñayivi, ja kajañu tá'an-i. Te ni ka'an-ya jíin cháa káskuá'a jíin-yá: Koto va'a-ró máá-ró núu yujan ía cháa fariseo, chi yúan kúu tu'un yóso yú'u. ²Chi tú ni iin naún yíndi'u ja má kenda ndijin. Ni tú ni iin ja yísá'í ja má kuni-yo núu. ³Núsáá, taká tu'un ni

ka'an-ro ñúñáa, onde nuu ío ndijin ná kúni so'o-i. Te tu'un ni ka'an yaá-ro ní kajini so'o-i ká'lin-i ini ve'e, te onde xini ve'e ná koo jaa tu'un.

Ndéja yú'ú-yo koto-yo

⁴Ko amigo, ká'an-ri jín-ró jíná'an-ró: Ma yú'ú-ro koto-ró ñáyivi já'ni yíki kúñu-yó, chi nú ni ndí'i ni kaja'ni-í, te tuká inga naún kúu sá'a-ga-i. ⁵Ko ná stá'an-ri nuu-ro ndé ja yú'ú-ro koto-ró. Ío ñin ja nú a ni ja'ni-í róo te ío poder yuán chindee róo nuu infierno. Yuán yú'ú-ro koto-ró núsáa. Yuán kástu'ún-ri nuu-ro. ⁶Tú kúya'u u'ún tisaa ja úu xu'ún náún. Te tú ni ñin-ti náa ini Dios. ⁷Chi a ni ka'u-ya onde taká ixi xini-ro. Núsáa te ma yú'ú-ro jíná'an-ró, chi kánúu-ga-ro vása kuá'a tisaa. ⁸Te ká'an-ri jín-ró: Nú ndé chaa kani ndaa-de tu'un-ri nuu ñáyivi, suni súan máa Sé'e chaa nakani ndaa-ya tú'un-de nuu ndájá'a Dios. ⁹Ko nú ndé chaa ské'ichi-de nuu ñáyivi, suni súan ské'ichi-ri-de nuu taká ndájá'a Dios. ¹⁰Te nú ndé chaa ka'an ndiva'a-de sikí máa Sé'e chaa, koo tuká'nu ini-ya núu-dé. Ko nú ndé chaa ka'an ndiva'a-de sikí Espiritu Santo, ma koo tuká'nu ini nuu-dé. ¹¹Te nú ni kajanchaka-i róo ini ve'e sinagoga nuu chaa kakuñá'nu jín núu chaa tá'ú tñu, ma nákani xaán ini-ro ndasa xndíó káni-ró tú'un, xí ndasa ka'an-ro. ¹²Chi máa Espiritu Santo stá'an-ya núu-ro ndasa kanúú tú'un ka'an-ro hora-ún, áchí-ya.

Sikí já kútóo ini

¹³Yuán-na te ñin chaa kánde-de nuu ñáyivi kuá'a-ún, ni ka'an-de

jín-ya: Maestro, ka'an-ní jín ñaní-ná ná ká'ncha sava-de ta'u-ná jín-ná, áchí-de. ¹⁴Ko máa-ya ni ka'an-ya jín-de: Utale, ndéja ní jani ruu ja kúu-ri chaa sándaá xí chaa ka'ncha sava ta'u já kúu róo jíná'an-ró. Achí-ya. ¹⁵Te ni ka'an-ya jín-de: Koto va'a-ró máa-ró, te ma kútóo ini-ro, chi vasa kua'a xaán ndátñu ñáva'a ñin chaa, ko nasu já jín yuán te kuchaku jínú'ún-de, áchí-ya. ¹⁶Yuán-na te ni ka'an-ya ñin tu'un yátá jín-i: Ni io ñin chaa kúká. Te ni ndea xaán nuní-dé. ¹⁷Te chaa-ún, nákani ini-de: Ndasá sá'a-ri, chi tuká núña yaka-ri nataan-gá-ri niñi-ri, áchí-de. ¹⁸Te ni kachi-de: Sua ná sá'a-ri. Ná kanú-ri yaka-ri. Te nakani-ri ja ká'nu-ga. Te yuán nataan ndí'i-ri niñi-ri jín taká-ga ndatñu-ri. ¹⁹Yuán-na te kachi-ri jín ini jín añu-ri: Vina te kua'a xaán ndátñu ñáva'a-ró já kánda kua'a kuiá. Ná ndétatú-ro te kaji-ro kó'o-ró, te ná kúsiñ ini-ro núsáa, áchí-de jín máa-de. ²⁰Ko ni kachi Dios jín-de: Chaa ñáá kúu-ró. Akuáa vina te kuu-ro. Te ndatñu ni sátu'a-ró-ún, ndé chaa kuu. Achí Dios. ²¹Súan ío sikí chaa ja sákúká-de máa-de, ko tú kúká-de nuu Dios.

Ma nákani ini-yo sikí já kúchaku-yo

²²Te ni ka'an-ya jín chaa káskuá'a jín-ya: Núsáa te ká'an-ri jín-ró, ma nákani ini-ro sikí já kúchaku-ro, nú ndasa kee-ro, ni sikí yíki kúñu-ró, nú ndasa kundii kunamá-ro. ²³Á tú kánúu-gá vida-ro vása já kée-ro, te yiki kúñu-ró vása sá'ma-ro náún. ²⁴Nde'é-ró tñkáká, tú jitu-ti, ni tú nástútú-ti, ni tú náchiva'a-ti ini

yaka-ti, chi máa Dios skée-yá-ti. Á tú kánúú-ga-ro vásá kíti-ún. ²⁵Ko ndé róo ja súan nákanani iní-ro te á kuu chísó-ga-ro máá-ró ñin yíkí. ²⁶Te nú ma kúu sá'a-ró vasté ñin tiñu lúlí-ga súan, te naja kánakani iní-ro jíin sáva-ga-ún núsáá. ²⁷Nde'é ndasa kája'nu ita yuku. Tú sátiñu, ni tú táú. Ko ká'an-ri jíin-ró ja rey Salomón kivi ní kuñá'nu xaan-dé ni tú ní kúu ku'un-de sa'ma súan nátu'un ita-ún. ²⁸Te Dios, nú súan skúnamá-ya itá yuku-ún ja ío vina te yuchaan kayu nuu ñú'un, naga ni kuu ja má skúnamá-ya róo. Te naja tú kákandíja va'a-ró. ²⁹Te ma kuítú iní-ro ndasa kee-ro, xí ndasa ko'o-ro ni ma nákanani xaan iní-ro núsáá. ³⁰Chi taká ndatíñu yá'a kájítú iní ñayívi ñuyívi jíin. Ko máa Táa-ro a jiní-ya já kánandí'i-ró taká ndatíñu yá'a. ³¹Ko kuítú iní-ro kivi-ró iní ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. Yúan-na te kuá'a-ga-ya taká ndatíñu-ún nuu-ro. ³²Ma yú'ú-ro jíin'an-ró, chi vasa tikuní lúlí kákuu-ró, ko máa Táa-ro ándíví, a ñi kusii iní-ya já núu-ro kuá'a-ya ñuu nuu tá'ú-yá tiñu. ³³Xikó taká ndatíñu-ró, te sá'a-ró caridad. Ndúkú-ró bolsa ja má kútú'ú kuátíñu-ró. Te suni taan-ro yají-ro onde ándíví nuu tú naa. Chi yúan ma kúu kivi ñakuí'ná, ni ma kúu chaa tikixin te stívi-tí. ³⁴Chi nuu kánde yaji-ro, yúan kúu nuu kuítú iní-ro jíin. ³⁵Ku'ni ñi'in chi-ró jíin'an-ró, te lámpara máá-ró, ná kóo tu'a-ni ñu'un iní.

Ja ní káindatu mozo jito'o-i

³⁶Te máá-ró jíin'an-ró ná kóo tu'a-ró nátu'un mozo káindatu-i jito'o-i ja ncháa-de kua'an-de viko

tánda'a, náva'a nú ñi ncháa-de te ka'an-de, te kuña-ni-i ve'e jíin'an-i. ³⁷Xáán ndatu kuu mozo-ún te nú ñi ncháa jito'o-i nuu-í, te jiní-de ja kándito-i. Jandáa ká'an-ri jíin-ró ja kú'ni-de chi-de, te nuu mesa súnqoo-de mozo-de te kani-de ko'o-í jíin'an-i. ³⁸Te vasa ná cháa-de ñúú, xí vasa ná ncháa-de ja'a ñuu, te nú suni súan kuni-de sá'a mozo-ún ja kándito-i, ndatu xaan kéndoo mozo-ún jíin'an-i. ³⁹Ko ná júku'un iní-ro tú'un yá'a. Táa iní ve'e, nú ní jiní-de na hora kúu ja kii ñakuí'ná te kundito-de núú, te ma kuá'a-de tu'un sakuí'ná véle-de núú. ⁴⁰Te róo suni súan koo tu'a-ró, chi máa kivi já tú ñaún kájani iní-ro, te ncháa-ni máa Sé'e chaa, áchi-ya jíin-de. ⁴¹Yúan-na te Pedro, ñi jika tu'un-de-ya: Táta, máá-ni nuu náá jíin'an-ná ká'an-ní tu'un yá'a náún, xí súni ká'an-ní nuu taká-ga chaa yá'a, áchi-de. ⁴²Te ñi ka'an máa Jito'o-yo: Ndeja kúu ñin mozo ndito xini já skíkuu va'a, chi máa jito'o, kani-de mozo-ún ná kóto-i se'e-de náva'a skée-í suchi-ún máa hora ja xiin tíñu. ⁴³Xáán ndatu kuu mozo-ún, te nú ñi ncháa jito'o-i te nani'in-dé-i sá'a-i súan. ⁴⁴Jandáa ká'an-ri, ja káni-de mozo-ún ja kóto-i taká ndatíñu-de. ⁴⁵Ko nú mozo-ún jáni iní-i: Kúkuéé-ga te ncháa jito'o-ri, achí máá-i. Te kejá'a-i stují-i mozo máá-i jíin ñá'an kájatíñu nuu-í. Te kee-í te ko'o-i, te najini-i. ⁴⁶Te mozo-ún, nú ñi ncháa jito'o-i kivi já tú ndatu-i jíin hora ja tú jiní-i, te xndó'o-de-i, te kiñi'in-de-i onde jíin cháa tú káskíkuu va'a. ⁴⁷Chi nú ndé mozo a jiní-i tiñu ndasa játa'an iní jito'o-i,

te nú tú ní sátu'a-i, ni tú ní skíkuu-i tiñu kuní máá-de, ndo'o xaan-í yunu xíi. ⁴⁸Ko nú ndé mozo tú jiní-i tiñu ndasa játa'an iní jito'o-i, te nú sá'a-i tiñu ñáá ja xndó'o-de-i núú, yúan-na te yakū-ni yunu xíi ndo'o-i. Chī nú kua'a-ya kuá'a ndátíñu nuu ñin cháa, te nandakan kua'a-ya nuu-dé. Te suni súan nú kua'a ndátíñu kátatu-i ñin cháa, ví'í-gá nandakan-i nuu-dé.

Sikí tú'un sásñin máá jíná'an

⁴⁹Ni kii-ri ja chindee-ri ñu'un iní ñuyívi yá'a. Te xaan kuní-ri ja ná koo. ⁵⁰Te ío ñin tundó'o ja kuánducha-rí jín, ko xaan ndukuí'a iní-ri onde ná skíkuu-ri. ⁵¹Kájani iní-ro já ní cháa-ri ja koo ná'ín-ni iní ñuyívi náún. Ká'an-ri jín-ró ja ná túu, chī sua ndonda sikí tá'an. ⁵²Chī ñin-ni ve'e koo u'un ñayívi, te sásñin máá jíná'an. Uní ndonda sikí úu, te uu ndonda sikí uní. ⁵³Chī ndonda sikí tá'an, táa sikí sé'e-de, te se'e sikí táa-i. Náa sikí sé'sí'í-ña, te sesí'í sikí náa-i. Náchisó sikí séjanú-ña, te sejanú sikí náchisó-i. Achí-ya.

Sikí tuní skuá'a-yó

⁵⁴Te suni ni ka'an-ya jín ñayívi kuá'a-ún: Nú ni kajini-ro nána viko íchi nú kée ndikandii, te káka'an-ro: Kuun sau, achí-ro, te kúu súan. ⁵⁵Te nú ni nana nuu tachi, te káka'an-ro: Nandii, achí-ro, te súan kúu. ⁵⁶Chaa uu xiní kákuu-ró. A kájiní-ro ñaún kuní ka'an tuní iní ñuyívi jín ándíví, te naja tú kánakuní-ro kivi yá'a núsáá. ⁵⁷Te naja tú kátava máá-ró cuenta ndé ja kúu tiñu va'a núsáá. ⁵⁸Ko nú kua'an-ro núu juez jín cháa jito u'u róó, te yachi

ná ndátu'ún vá'a-ró jín-de nini ká'jin-ró íchi jín-de. Chī nú túu, te kua'a-de róó nuu juez, te juez kua'a-de róó nuu policía, te policía chindee-de róó vekaa. ⁵⁹Te ká'an-ri jín-ró, ja má kenda kuti-ro yúan onde nú tú chunáa-ro táká centavo, achí-ya jín-de.

Kánúú nákani iní-yo

13 Te suni kivi-ún ká'jin yakū cháa jín-ya yúan. Te ni kajani-de tu'un nuu-ya ndasa ni kata'an cháa ñuu Galilea. Chī Pilato, ni sáká núu-de niñi cháa-ún jín niñi kíti ja kásoko-í nuu Dios. ²Te ni ka'an Jesús: Chaa ñuu Galilea yúan, ja súan kándo'o-de tundó'o-ún, te á ni io xaan kuáchi-de vása táká-ga cháa ñuu Galilea, kájani iní-ro náún. ³Ná kástu'ún-rí nuu-ro já túu, chī suni súan naa-ro jíná'an-ró nú tú nakani iní-ro. ⁴Te suni xia'un uní cháa ja sikí máá-de ni ndua torre ñuu Siloé te ni kaji'i-de, á ni kasá'a-de kuachi xaan-gá vása táká-ga cháa káxiukú núu Jerusalén, kájani iní-ro náún. ⁵Ná kástu'ún-rí nuu-ro já túu. Chī suni súan naa-ro jíná'an-ró nú tú nakani iní-ro. Achí-ya.

Tu'un mérxexé

⁶Te ni ka'an-ya tú'un yátá yá'a: ñin cháa ñava'a-de ñin mérxexé ja ni nachu'un-de ma'ñú itú uva-de. Te ni ja-de ndúkú-de nde'e xiní. Te tú ní ní'in kúti-dé. ⁷Te ni kachi-de jín mozo ndíto itú uva-ún: Vina te a ío uní kua kándúkú-rí nde'e xiní mérxexé yá'a, te tú ní'in kúti-rí. Xiti ná kí'in. Naja kándii satéñu nuu ñu'un yá'a. Achí-de. ⁸Yúan-na te ni

ka'an máa mozo: Táta, skéndo-ní, ná kúndii vasté ingá kuia yá'a, onde ná sáyúchí-ná ja'a te chu'un-ná ja'an te nándéó. ⁹Te nú nī ja'a nde'e, te ío va'a. Te nú túu, te vásá xítí-ní áchí-i. Achí-ya.

Tu'un ña'an jíka tí'í

¹⁰Te iin kivi ndétatú nī stá'an-ya tú'un inī iin ve'e sinagoga. ¹¹Te nī kenda iin ña'an tá'an-ña iin tachí kīni ja ní kuu xia'un unī kuia kú'u-ña. Te nī kaí-ña, jíka tí'í-ña, chí tú kúu kuti ndúko tuun-ña. ¹²Te nī jini Jesús nuu-ñá. Te nī kana-ya xini-ñá. Te nī kachí-ya jíin-ña: Nána, vina te a nī nduva'a-ní ja kú'u-ní, áchí-ya. ¹³Te nī chaa-ya ndá'a-yá siki-ñá. Te nī ndúko tuun-ni-ña, te nī ñakana jaa-ña Dios. ¹⁴Te chaa kúñá'nu inī ve'e sinagoga, nī kití inī-de nuu Jesús ja ní nasáva'a-ya-ñá kivi ndétatú. Te nī ka'an-de jíin ñáyivi kuá'a-ún: Inū kivi ío sátiñu-ró, te kivi-ún chakoyo-ró kúu tana-ro. Ko kivi ndétatú yá'a, chí ma kúu, áchí-de. ¹⁵Yúan-na te nī ka'an máa Jító'o-yo jíin-de; Chaa uu xini kákuu-ró. Ja kúu kivi ndétatú te tú kándají-ró xndiki-ro xí burro-ró núu káyee-tí-ún, te tú kaskó'o-ró-tí nducha náún. ¹⁶Te ses'í Abraham yá'a, nú'ni-ña xiá'un unī kuia nī sá'a kui'na. Te tú ío va'a ndájí-rí-ña kivi ndétatú náún, áchí-ya. ¹⁷Te súan nī ka'an-ya tú'un yá'a. Te nī kakuka nuu táka chaa kájito u'u-ya-ún. Ko taká ñayivi, nī kakusii iní-i jíin táka tiñu ñá'nu nī sá'a-ya.

Tu'un ndikin yuá mostaza

¹⁸Te nī ka'an-ya: Ndasá kuni koo ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. Te ña jíin

skétá'an-ri. ¹⁹Kúu nátu'un ndikin yuá mostaza ja ní ki'in iin chaa te nī chaa-de nuu itú-de. Te nī ja'nu. Te nī kuu iin yunu ká'nu. Te tisaa andívi nī kasá'a-tí taká-tí chíi nda'a-ún. Achí-ya.

Tu'un yátá yújan íá

²⁰Te nī ka'an tuku-ya: Naún tu'un yátá skétá'an-ri jíin ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. ²¹Kúu nátu'un yujan íá ja ní ki'in iin ña'an. Te nī chisá'í-ña chíi unī tiyii yúchi onde nī ndí'í nī kuu íá ní sá'a. Achí-ya.

Siki íchi yúxé'é túu

²²Te nini kua'an-ya íchi ñuu Jerusalén, te nī jika kuu-ya táka ñuu jíin táka rancho, nī stá'an-ya tú'un. ²³Te nī ka'an iin chaa jíin-yá: Táta, yaku-ni chaa kaku-de náún, áchí-de. Te nī kachí-ya jíin-de: ²⁴Ndúkú ndéé téyí-ró kivi koyo-ró íchi yúxé'é túu, chí ká'an-ri jíin-ró ja kuá'a ñáyivi ndúkú ndéé-i kivi-i, ko ma kúu kivi koyo-i. ²⁵Chí táa inī ve'e, ndukuini-de, te kasu-de yuxé'é. Te ichi yátá ve'e kuiñi-ró. Te skáján-ró vitú yúxé'é te ka'an-ro: Táta, táta, kuña-ní ve'e, ná kivi koyo-ná, achi-ro. Te kachí-de kuni-ró: Aa, tú jiní-ri ná ñuu vaikoyo-ró, achi-de. ²⁶Yúan-na te kejá'a-ró ká'an-ro jíin-de: Nī kayee-ná staá jíin-ní, te inī ya'ya ñuu-ná nī stá'an-ní tu'un nuu-ná, achi-ro. ²⁷Te máa-de kachí-de kuni-ró: Achí-ri jíin-ró ja tú jiní-ri róo ndé ñuu vaikoyo-ró. Kuxio jíná'an-ró chí ñayivi kás'a tiñu ñáá kákuu-ró. Achi-de. ²⁸Te yúan nde'e-ro, te nakaji-ro ñíi yú'u-ro kuíñi-ró. Te kuni-ro núu Abraham

jín núu Isaac jín núu Jacob jín núu táká-ga cháa nī kajani tu'un Dios kuiñi-de inī ve'e Dios. Te róó kuxio-ró sásfín-ya róó. ²⁹Te kikoyo-i ichi núu kána ndikandii jín ichi núu kée ndikandii, ichi norte jín ichi sur, te jungoo-i inī nuu nuu tá'ú Dios tiñu. ³⁰Kuni so'o va'a-ró: Sava cháa sandi'í-na, ndunúú-de. Te sava cháa kúnúú, nduu-de sandi'í-na. Achí-ya.

Tu'un Herodes

³¹Te kivi-ún nī jakoyo yaku tá'an cháa fariseo, te ká'an-de jín-yá: Kuxio-ní yá'a te kenda-ní ki'in-ní, chi cháa Herodes ka'ni-dé ní kuni-de, achí-de. ³²Te nī kachi-ya jín-de: Kuá'an, te kastu'ún-ró núu máá ñukuui jian: Vina chi kíñi'in-ri tachí kíni ká'ja'an. Te sá'a-ri taná vína jín yúchaan. Te onde nuu unī kivi te síjínu-ri tiñu-ri. ³³Ko kánúú xáan já vína jín yúchaan jín ísá te kaka-ri ki'in-ri, chi ma kúu ja in cháa jáni tu'un kenda-de yata ñuu Jerusalén, te ku-de. Achí-ro.

Siki já ní kukuí'a inī-ya jín ñuu Jerusalén

³⁴Jerusalén, Jerusalén, nī kaja'ni-ro cháa kájani tu'un Dios, te nī kaja'a-ró yúu xiní cháa nī tájí-yá vai nuu-ro. Ió kua'a vuelta nī kuni-ri nastútú-rí se'e-ró, nátu'un chukí ja nastútú-tí tirí-tí chí ndijin-tí, ko tú ní kákuu-ro. ³⁵Vina te kéndoo víchí vé'e-ró núsáá. Ko ká'an-ri jín-ró já má kuni kuti-gá-ro núu-rí jíná'an-ró onde jaa in kivi ká'an-ro: Ná nákana jaa-yó-yá chí ndíso-ya tíñu máá Tatá Dios, achí-ro. Achí-ya.

Ja ní nasáva'a-ya in cháa kú'u kivi ndétatú

14 Te in kivi ndétatú nī kivi-ya iní ve'e in cháa kúná'nu nuu cháa fariseo jíná'an-de ja kée-yá staq jín-de. Te kájito yu'u-dé-ya. ²Te nī kenda in cháa kú'u-de kue'e kuiñi, kándii-de nuu-yá. ³Te nī ka'an Jesús jín cháa kákuu maestro ley jín cháa fariseo: Á kuu sá'a-ri taná kivi ndétatú xí túu, achí-ya. ⁴Ko máa-de, tú ní káka'an kuti-dé. Yúan-na te nī ki'in-ya cháa ñú'un kuiñi-ún. Te nī nasáva'a-ya-dé. Te nī natájí-yá-de kuano'on-dé. ⁵Te nī ka'an-ya jín-ún: Te nú burro máa-ró xí xndiki-ro júngava-ti iní in sókó, te tú natava-ro-tí vasa kivi ndétatú kúu náún. Achí-ya. ⁶Te tú ní kákuu xndío káni-de ni in tu'un nuu-yá ja súan nī ka'an-ya jín-de.

Siki ñáyivi sáná'nu-i máa-i

⁷Te nī jini-ya já kándúkú-de jungoo jínú'ún-de silla xiní mesa. Te nī ka'an-ya in tu'un yátá jín cháa nī katakq yúan. ⁸Nú nī kana in cháa xiní-ro já kí'in-ro in viko tánda'a, te ma júngoo jínú'ún-ró silla xiní mesa. Chí nú súan, sanaa te a nī kana-de xiní in cháa kúná'nu-ga vásá róó. ⁹Te cháa cháa nī kana xiní-ro-ún jín-de. Te ka'an-de jín-ró: Kuxio, ná kunchaa cháa yá'a jian. Yúan-na te kúka nuu-ro kí'in-ro onde sandi'í-na kunchaa-ro. ¹⁰Ko nú nī kana in cháa xiní-ro, kuá'an te jungoo-ro onde sandi'í-na. Chí nú jaa cháa nī kana róó yúan te kachi-de kuni-ró: Amigo, nuu silla jínú'ún

yá'a jungoo-ró, achí-de. Yúan-na te nduñá'nu-ró jíto nuu cháa káxiukú ká'nu jíin-ró. ¹¹Chi taká cháa sáñá'nu-de máá-de, ndusúchí-de. Te taká cháa sásúchí-de máá-de, nduñá'nu-de. Achí-ya. ¹²Te suni ni ka'an-ya jíin cháa ni kana xiní-yá-ún: Nú sá'a-ró sámá xí xíni, ma kána-ró xiní cháa kákuu amigo-ro, ni xiní ñaní-ro, ni xiní tá'an-ró, ni xiní cháa kúká. Chí nú súan te suni máá-de nakana-de xiní-ro. Te ni kuu ja ní nani'in-ro tá'u-ro. ¹³Ko nú sá'a-ró gasto, te kana-ró xiní cháa ndá'u, cháa tákú'lu, cháa tá'nú, jíin xiní cháa kuáá. ¹⁴Te xáan ndatu kendoo-ró nú súan, chí tú ñaún náku'a-de nuu-ro. Ko ni'in-ro yá'u-ró kivi náchaku taká cháa ndaa, áchí-ya.

Hin xini ká'nu

¹⁵Te ñin cháa yéé staa jíin-yá, ni jini so'o-de tu'un yá'a. Te ni kachí-de jíin-yá: Xáan ndatu kuu cháa ja kée-dé staa onde ñuu nuu tá'tú Dios tiñu. Achí-de. ¹⁶Yúan-na te ni kachí-ya jíin-de: Hin cháa ni sá'a-de ñin xini ká'nu, te ni kana-de xiní kuá'a ñáyivi. ¹⁷Te nuu ní jaá hora ja kúxíni-de-ún, te ni tájí-de mozo-de kuakachí nuu já kée staa xini-ún: Ña'an-ní jíin'an-ní. Chí a ni ndí'i ío tu'a. Achí. ¹⁸Te ñin-ni ni kasájá'a ñin ndí'i-de. Te cháa ñin ni kachí-de jíin mozo. Ni jaan-ri ñin ñu'un te kánúú kínde'é-rí. Te ná kúña ká'nu ñin-de nuu-ri, chí ma jáa-ri. Achí-de. ¹⁹Te ni ka'an inga-de: Ni jaan-ri u'un yunta xndiki te kikoto ncha-ri-ti. Ná kúña ká'nu ñin-de nuu-ri, chí ma jáa-ri. Achí-de. ²⁰Te ni ka'an tuku inga-de: Sáa ní

tanda'a-ri. Te ja yúan má kúu ja-ri. Achí-de. ²¹Te kuano'on mozo-ún ni kastu'ún-de nuu jíto'o-de. Yúan-na te máá taa ñin ve'e-ún, ni kiti ñin-de. Te ni kachí-de jíin mozo-de: Kuá'an yachí ní nuyá'u jíin taká ya'ya, te kana-ró xiní cháa ndá'u, cháa tákú'lu, cháa tá'nú, jíin cháa kuáá, ná kíkoyo-de. Achí-de. ²²Te ni kachí mozo-ún: Táta, a ni kuu natu'un ká'an-ní ko núña-ga lugar. Achí-i. ²³Te jito'o-ún ni ka'an-de jíin mozo-de: Kuá'an taká ichi jíin taká rancho te stétuu-ró ñáyivi-ún ná kii-i yá'a, náva'a ná chítú ñin ve'e-ri. ²⁴Chí ká'an-ri jíin-ró já ní ñin cháa ni jakana-ró-ún, ma kúxíni kuti-dé ve'e-ri, áchí-de. Achí-ya.

Siki cháa kuni-de kundikin-de-ya

²⁵Te kaja'an kua'a xaán ñáyivi jíin Jesús. Te ni ka'an-ya jíin-i: ²⁶Nú ndé cháa kii-de nuu-ri, te nú chíñú'ún-de taa-de, naa-de, ñasí'i-de, se'e-de, ñani-de, kua'a-de, xí onde jíin máá-de, ma kúu kuu-de cháa skuá'a jíin-ri. ²⁷Te cháa tú ndóyo-de jíin túnd'o kii siki-dé, te kundikin-de ruu kii-de, ma kúu kuu-de cháa skuá'a jíin-ri. ²⁸Chí nú ndé róo kuni-ro káni-ró ñin ve'e, á tú xna'an-ga jungoo-ró te tava-ro cuenta nasaa kuu gasto, te kuni-ro nú vatu-ni kanda-ró jinu xí túu. ²⁹Chí nú túu, te nú a ni jani-ró já'a, te ma kanda xu'ún-ró síjínu-ró. Yúan-na te taká ñáyivi kájiní nuu vé'e tákú'lu-ró-ún, sákátá-i nuu-ro. ³⁰Te ka'an-i: Chaa yá'a, ni keja'a-de jáni-de ñin ve'e, te tú ní kanda-de síjínu-de, achí-i. ³¹Xí nú ndé rey kuni-de ki'in-de kuatá'an-de jíin ingá rey, á tú xna'an-ga jungoo-de

te nakani inì-de te nú vatu-ni kuu jíin uxí mil soldado kuatá'an-de jíin ingá rey ja vái siki-dé jíin okó mil soldado. ³²Chì nú túu, te nini jíká-ga vaji ingá rey, te táji-de iin cháa ki'in ka'an nda'ú jíin-de ja ná júkuiñi. ³³Te suni súan nú ndé róo tú sjíta-ró taká ndatiñu ñáva'a-ró, ma kúu kuu-ró cháa skuá'a jíin-rí núsáa.

Tu'un yátá siki ñii

³⁴Va'a ío ñii, ko nú onde ñii-ún ná náa xikó, te ndasa ndu'u'a núsáa. ³⁵Ma kuatíñu kuti, ni ja kúu nuu ñú'un já ndúu ja'an, chí kacha-de ki'in. Chaa ío so'o kuni ná'ín, ná kúni so'o-de. Achí-ya.

Siki ríi, kiti ní sana

15 Te taká cháa xíní jíin cháa ká'io kuachi, ni jakoyo-de nuu Jesús náva'a kuni so'o-de tu'un ká'an-ya. ²Te cháa fariseo jíin cháa káchaa tutu, ni kaka'an-de: Chaa yá'a, játá'ú-de cháa ká'io kuachi te yéé-dé staa jíin cháa-ún, áchí-de. ³Te máa Jesús, ni ka'an-ya tú'un yátá yá'a jíin-de: ⁴Ndé iin róo nú ñáva'a-ró iin ciento ríi, te skuíta-ró iin-ti, á tú skéndo-ró kúun xíko xia'un kuun-gá-ti ondé nuu ñú'un té'é, te kinandúkú-ró kiti ní naa-ún onde nani'in-ro-tí xí túu. ⁵Te nú ni nani'in-ro-tí, kúsiñ iní-ro xndée-ró-tí nuu chó'o-ro. ⁶Te nú ni najaa-ro vé'e te nastútú-ró cháa kákuu amigo-ro jíin tá'an-ró, te kachi-ro kúni cháa-ún: Ná kúsiñ iní-yo chí ni nani'in-rí riñ-ri-ri kiti á ni naa núu. Achí-ro. ⁷Ká'an-ri jíin-ró, ja súan kusíñ-gá iní-ya ondé andíví jíin iin cháa ío kuachi nú nakani iní-de,

vásá jíin kúun xíko xia'un kuun-gá cháa va'a ja tú kájinu ñú'un-de tu'un nakani iní.

Tu'un ña'an ní skuíta-ña iin peso

⁸Xí nú iin ñasí'í ñáva'a-ña uxí peso, te skuíta-ña iin peso, á tú chí'i-ña yíti te nastáa-ña vé'e, te nandúkú víi-ña onde nani'in-ña. ⁹Te nú ni nani'in-ña, te kána-ña xiní tá'an-ña jíin amiga-ña, te kachi-ña kúni-i: Ná kúsiñ iní-yo, chí ni nani'in-rí peso-ri ja ní skuíta-ri-ún núu. Achí-ña. ¹⁰Ká'an-ri jíin-ró, ja súan kúsiñ-gá iní taká ndajá'a Dios jíin iin cháa ío kuachi nú nakani iní-de.

Tu'un suchí ní naa, te ni ndenda-i

¹¹Te ni ka'an-ga-ya: iin cháa ni io uu se'e yí-de. ¹²Te suchí suchí-ún ni ka'an-i jíin táa-i: Táa, ku'a-ní sava ñu'un núu-ná ja kúu ta'u-ná, áchí-i. Te ni teta'an-de ta'u-í nuu ndéndúu-i. ¹³Te ni kuu yaku kivi, te suchí suchí-ún ni stútú ndí'i-i ndatíñu-i. Te ni kee-i kua'an jíká-i ingá ñuu. Te yúan ni xnáa-í ta'u-í, chí ni janu ndíva'a-i. ¹⁴Súan ni ndí'i ni janu sáni-i, te vása ní cháa iin tama xáan iní ñuu-ún, te ni kejá'a nándí'i-i. ¹⁵Te ni kee-i kua'an-i, te ni jaa-i nuu iin cháa ñuu-ún. Te cháa-ún ni táji-de-i kua'an-i onde rancho-de ja yúan koto-i kiní-de. ¹⁶Te kúni-i taan tíi-i chí-i jíin tíxiko káyee kiní-ún. Chí tú kuti ní iin naún ní já'a nuu-í. ¹⁷Yúan-na te ni jiní máa-i. Te ni ka'an-i: Taká mozo ío iní ve'e táa-ri, ío kua'a staa káyee-dé. Te ruu jí'i-ri soko yá'a. ¹⁸Ná ndúkuiñi-ri te ná nó'on-ri nuu táa-ri. Te kachi-ri kuni-de:

Táa, a ni sá'a-ná kuachi nuu Dios andívi jíin núu máá-ní. ¹⁹Tuká va'a chaá kúu-ná ja kúnání-ná se'e-ní. Ko kua'a-ní tu'un kuu-ná nátu'un iin mozo-ní. Achí-ri. ²⁰Te ni ndukuiñi-i, te ni kee-i kuano'on-i nuu táa-i. Te nini jíká-gá vai-i, te ni jini táa-i nuu-í. Te ni kundá'ú ini-de-i. Te jínu-de ni ja-de. Te ni nuu-de sukun-í, te ni titú-de-i. ²¹Yúan-na te ni ka'an-i jíin-de: Táa, a ni sá'a-ná kuachi nuu Dios andívi jíin núu máá-ní. Tuká va'a chaá kúu-ná ja kúnání-ná se'e-ní. Achí-i. ²²Ko máá táa-i, ni ka'an-de jíin mozo-de: Kuák'i'in iin su'nu vá'a-ga te chu'un-ró-i. Te chu'un-ró iin xe'e ndá'a-í. Te chi'i-ró ndiján já'a-í. ²³Te suni kiki'in-ró chélu xá'an. Te ka'ni-ro-tí ná kée-yo. Chi sá'a-yó víko. ²⁴Chi se'e yíí-rí yá'a a ni jil'i-i núu, te ni nachaku-i. A ni naa-í núu, te ni ndenda-i, áchí-de. Te ni kakejá'á-de sá'a-de víko. ²⁵Te se'e yíí ñá'nu-de, kánde-e onde rancho. Suchí-ún vai ndii-i. Te ni nduyani-i yata vé'e. Te ni jini so'o-i tiví música te kájita já'a ñáyivi. ²⁶Te ni kana-i xiní iin mozo. Te ni jiká tu'ún-i mozo-ún nú naún víko ío. ²⁷Te ni kachi mozo-ún nuu-í: Ni nchaá ñani-ro te táa-ro, ni ja'ni-dé chelu xá'an, chi ni ndenda va'a se'e yíí-de, áchí mozo. ²⁸Yúan-na te ni kití ini-i, te tú ní kuní-i ndívi-i, ko ni kenda táa-i. Te ni ka'an ndá'ú-de jíin-i ná ndívi-i. ²⁹Ko máá-i ni ka'an-i: Ió kua'a kuaí já'tiñu-ná nuu-ní, ni tú sání'in kutí ini-ná tiñu tá'ú-ní. Te tú ní já'a-ní vasté iin lítú núu-ná kee sñí-ná jíin amigo-na, áchí-i. ³⁰Ko ni nchaá se'e-ní yá'a. Te vasa ni xnáa ndí'i-i ndatiñu-ní jíin

ñá'an téné, te ni ja'ni-ní chelu xá'an kée-í, áchí-i jíin táa-i. ³¹Yúan-na te ni kachi-de jíin-i: Hijo, róo chi nene ncháa-ro jíin-rí. Te taká ndatiñu máá-rí suni ndatiñu máá-ró kúu. ³²Ko jínu nú'ún sá'a-yó víko te kusii ini-yo. Chi ñani-ro yá'a, a ni jil'i-i núu, te ni nachaku-i. A ni naa-í núu, te ni ndenda-i, áchí-de. Achí-ya.

Tu'un mandador xndá'ú

16 Te suni ni ka'an-ya jíin cháa káskuá'a jíin-yá: iin chaá kúká, ni ñava'a-de iin mandador. Te chaá kúká-ún ni jini tu'un-de ja stíví mandador ndatiñu-de. ²Te ni kana-de xiní cháa-ún. Te ni ka'an-de jíin-de: Naún tu'un kúu ja jini tu'un-ri siki-ro. Nakua'a cuenta tiñu ndíso-ró, chi ma kúu-ga-ro mandador nuu-rí. Achí-de. ³Yúan-na te chaá mandador, ni ka'an máá-de: Ndasa sá'a-ri. Chi jito'o-ri jánchaá-de tiñu mandador nuu-rí. Nú kacha-ri ñu'un, ma kánda-ri. Nú kakán-ri caridad, xaán kúka nuu-rí. ⁴A jini-ri ndasa sá'a-ri náv'a'a kivi kuánchaá-de tiñu ndíso-ri, te koo ñayivi maní jíin-rí, te kuu kivi-ri ini ve'e-i. ⁵Te ni kana-de xiní ná iin chaá káitau nuu jito'o-de. Te ni kachi-de jíin cháa-ún: Nasaa taú-ro núu jito'o-ri, áchí-de. ⁶Te máá cháa-ún, ni kachi-de: Uní mil litro aceite, áchí-de. Te ni kachi mandador jíin-de: Ki'in lista-ro. Te jungoo yachi-ro. Te chaá-ró úu mil-na. Achí-de. ⁷Yúan-na te ni ka'an-de jíin ingá chaá: Te róo, nasaa taú-ro, áchí-de. Te chaá-ún, ni kachi-de: iin ciento ve'e trigo, áchí-de. Te máá-de ni kachi-de jíin cháa-ún:

Ki'in lista-ro, te nachaa-ró kúun xíko-ni, áchí-de. ⁸Te jito'o-ún, ni ka'an-de jíin cháa mandador xndá'ú ja bueno ndíchí ní sá'a-de. Chi taká se'e kua yá'a, ndíchí-ga máa-i nuu ñáyivi ío vina, vása táká se'e luz.

⁹Te máa-rí, ká'an-ri jíin-ró: Jíin xú'ún xndá'ú, ná sá'a-ró amigo-ro náva'a nú ni ndí'i xu'ún-ró, te naki'in-i róo kunchaa-ro iní ve'e-i ní káni. ¹⁰Chi cháa skíkuu va'a iin tiñu vaša lúli-ni, suni skíkuu va'a-de jíin tiñu ándéé. Te cháa ja xndá'ú-de jíin iin tiñu vaša lúli-ni, suni xndá'ú-de jíin tiñu ándéé. ¹¹Chi nú sikí xú'ún xndá'ú tú ní kaskíkuu va'a-ró, ndé cháa ku'a tiñu ndaa nuu-ro núsáá. ¹²Te nú tú ní kaskíkuu va'a-ró jíin ndátíñu sava-ga cháa, ndéja ku'a ndatíñu máa-ró núu-ro núsáá. ¹³Ni iin mozo ma kúu kuatíñu-de nuu úu jito'o. Chi kití iní-de nuu iin, te kumani-dé jíin ingá, xí kuándatu-de nuu iin te sání'in iní-de nuu inga. Ma kúu kuatíñu-ró núu Dios jíin núu xú'ún, áchí-ya. ¹⁴Te cháa fariseo ká'iin-de yúan, cháa too iní kakuu-de. Te ni kajini so'o-de taká tu'un ká'an-ya. Te ni kasákátá-de nuu-ya. ¹⁵Te ni ka'an-ya jíin-de: Máa-ró kákuni-ro já ná káni iní ñáyivi já cháa ndaa kakuu-ró. Ko Dios, a jiní-ya ndasa kaa ichi iní añú-ro. Chi tiñu kájani iní ñáyivi já tiñu ñá'nu kúu-ún, te nuu Dios tiñu chá'an kúu. ¹⁶Máa ley jíin cháa kájani tu'un Dios, ni kuu-ga onde kiví ní kii Juan. Yúan-na te ni kejá'a tú'un va'a ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. Te ñáyivi, jíin fuerza kivi koyo-i yúan. ¹⁷Ko yachi-ga naa ándví jíin ñúyivi, vása já náa iin punto nuu tutú ley.

¹⁸Nú ndé cháa skéndo-de ñasí'i-de te tanda'a-dé jíin ingá ña'an, yúan ísiki ncháa-de-ña. Te cháa tánda'a jíin ñá'an ní ndoo-ún, suni ísiki ncháa-de tá'an-de.

Chaa kúka jíin Lázaro

¹⁹Ni io iin cháa kúka, ni ñu'un-de sa'ma kuá'a tíndí'i jíin sá'ma tíndu'a vá'a. Te ndita'an kiví ní sá'a-de ndeyu ní kayee vá'a-de. ²⁰Te suni ni io iin cháa ndá'ú nání-de Lázaro, ni jikan-de caridad. Kátúu-dé yuxé'é cháa kúka-ún. Te ní-de ni kana ndí'yi. ²¹Te kuní-de kee ndá'a chijí-de jíin yúxi staa koyo chijí mesa cháa kúka-ún. Te jákoyo ti'ina te kána yuu-ti núu ndí'yi-de. ²²Te ni jil'i cháa jikán caridad-ún. Te ndajá'a ándví, ni jaka-ya-dé kuano'on-ya jíin-de nuu Abraham. Te suni ni jil'i cháa kúka-ún, te ni yuji-de. ²³Te cháa kúka-ún, ndó'o xa'an-dé kánde-de infierno. Te ni ndakoto-de. Te onde jíká ní jiní-de nuu Abraham, te kánchaa Lázaro jíin-de. ²⁴Yúan-na te máa cháa-ún, ni kana kó'ó-de: Táta Abraham, kundá'ú iní-ní náa, te tájí-ní Lázaro ná kíchíndaji-de xiní ndá'a-dé nuu ndúcha, te ná xndáji-de yáa-ná. Chi xa'an jatú-ná kayú-ná nuu yáa ñu'un yá'a. Achí-de. ²⁵Te ni kachi Abraham jíin-de: Hijo, a núku'un iní-ro já ní io kúka-ró ná ni chaku-ro, te Lázaro, sua ndá'ú ni ta'an-de, ko vina, a ni ndundéé iní-de yá'a, te róo ndó'o-ró jián. ²⁶Te suni ni sá'a Dios iin xa'va kúnú xa'an, kánde ma'ñú róo jíin ruu. Te cháa ká'iin yá'a, vaša kákuni-de ja'a-de ja-de jian, ko ma kúu, ni ma kúu ja'a máa-ró kí-ró

yá'a. Achí Abraham. ²⁷Yúan-na te ni ka'an, chaá kúká-ún: Táa, jikán ta'u-ná nuu-ní, tájí-ní-de ki'in-de ve'e táa-ná núsáá. ²⁸Chí ío u'un-ga ñani-ná, te ná káni ndaa-de tu'un nuu-í, náva'a ma kíkoyo-i nuu ndó'o-ná yá'a, áchí-de. ²⁹Te ni kachi Abraham jíin-de: A káñava'a-i tutu ni chaá Moisés jíin tutú ni kachaa chaá ni jani tu'un Dios onde sáá. Yúan ná kúni so'o-i, áchí Abraham. ³⁰Yúan-na te máá-de ni kachi-de: Túu, tátá Abraham, chí nú iin chaá ni jil'i ki'in nuu-í, yúan-na te nakani ini-i jíná'an-i, áchí-de. ³¹Ko ni kachi Abraham jíin-de: Nú tú chú'un ini-i tu'un ni jani Moisés jíin cháa ni kajani tu'un Dios, suni ma kándíja kuti-í nú nachaku iin ndiyi ki'in nuu-í, áchí-de.

Siki ñáyivi skívi tá'an nuu kuáchi

17 Te ni kachi-ya jíin cháa káskuá'a jíin-yá: Tú modo te nú tú koto nchaá-i ñáyivi. Ko naká ndá'ú kuu chaá skívi ñáyivi-ún nuu kuáchi. ²Va'a-ga nú ní nú'ni iin yosó sukún-dé te kenda-de ki'in-de nuu ndúcha mar, nasu já skívi-de iin suchí lúli yá'a nuu kuáchi.

Siki tú'un sá'a tuká'nu ini

³Koto va'a-ró máá-ró: Nú ñani-ro sá'a-de kuáchi siki-ro, kana jíin núu-dé. Te nú ni nakani ini-de, te sá'a-ró tuká'nu ini-ro núu-dé. ⁴Te nú usiá jínu ja iin kivi ní sá'a-de kuáchi siki-ro, te nú usiá jínu nakani ini-de te ka'an-de jíin-ró: Sá'a tuká'nu ini-ro núu-rí, achí-de, yúan-na te ná sá'a-ró tuká'nu ini-ro núu-dé. Achí-ya. ⁵Te ni

kaka'an chaá kákuu apóstol jíin máá Jító'o-yo: Sá'a-ní ja vá'a-ga ná kándíja-ná núsáá, áchí-de. ⁶Te ni kachi máá Jító'o-yo jíin-de: Nú kákandíja-ró vasté iin tí'li nátu'un iin ndikin yuá mostaza núu, te ka'an-ro jíin núyu'ndú yá'a: Tu'un máá-ró onde jíin yó'o-ro, te nachu'un-ró máá-ró onde nuu mar, achí-ro. Te kuandatu nuu-ro.

Tu'un yátá mozo játíñu

⁷Ndé iin róó, náva'a-ró iin mozo jítu-de jíin xndiki xí skáji-dé rií. Te najaa-de ve'e ja ní ja'an-de yuku. Te kachi-ni-ró kúni-de: Ña'an te nungoo-ró. ⁸Á tú xna'an-ga ka'an-ro jíin-de: Sá'a ndeyu ná kúxíni-ri. Naku'ni va'a chíi-ró, te kani-ró kó'o-rí. Te onde nú ni ndí'i ni yee-rí staa, yúan-na te vásá kée máá-ró kó'o-ró, achí-ro xí túu. ⁹Te á nakuatá'ú-ró núu mozo-ún ja ní skíkuu-i tiñu ni tá'ú-ró núu-í. Jáni ini-ri ja túu. ¹⁰Suni súan máá-ró jíná'an-ró, nú ni kaskíkuu-ró tíñu ni tá'ú-yá nuu-ro, te ka'an-ro: Tú va'a mozo kákuu-ná, chí máni tiñu ja taú-ná sá'a-ná, kúu ja á ni kasá'a-ná, achí-ro. Achí-ya.

Uxi chaá té'yu ndí'yi

¹¹Te jíka Jesús kua'an-ya núu Jerusalén. Te ichi ini núu Samaria jíin ini núu Galilea ni ja'a-ya kuá'an-ya. ¹²Te nuu ní kivi-ya ini iin núu yúan, te uxi chaá té'yu ndí'yi ni kaketá'an-de jíin-yá. Te chaá-ún onde jíká ní kajukuiñi-de. ¹³Te ni kakana jaa-de: Maestro, Jesús, kundá'ú ini-ní náá víi, áchí-de. ¹⁴Te ni jini Jesús nuu-dé, te ni kachi-ya jíin-de: Kuá'an

jíná'an-ró te stá'an-ro máá-ró núu sutú, áchí-ya. Te nini kája'an-de, te ni kándundoo-ni-de. ¹⁵Yúan-na te iin-de, ni jini-de ja ní nduva'a-de. Te ni naxió káva-de kua'an-de. Te nákana jaa-de Dios. ¹⁶Te ni jukuiñi jítí-de nuu já'a Jesús. Te ni nakuatá'ú-de nuu-yá. Te cháa-ún, cháa nuu Samaria kúu-de. ¹⁷Te ni ka'an Jesús jíin-de: Nasu uxí tá'an-ro ní kándundoo náún. Te iin-ga-de, ndénu káliin-de núsáa. ¹⁸Tú ío inga-de ja cháa-de te nakana jaa-de Dios, xí sá cháa sáin nuu yá'a náún. Achí-ya. ¹⁹Te ni kachi tuku-ya jíin-de: Ndukuiñi, te no'on-ro véle-ró. Ni kandíja-ró te yuán ní nduva'a-ró, áchí-ya.

Sikí nuu nuu tá'ú Dios tiñu

²⁰Te cháa fariseo, ni kajika tu'un-de-ya: Ndé kivi cháa nuu nuu tá'ú Dios tiñu. Achí-de. Te ni kachi-ya jíin-de: Nuú nuu tá'ú Dios tiñu, ma cháa ndiijn, ²¹ni ma kúu ka'an-i: Nde'é yá'a, ni cháa, xí ndé'é yúan, ni jaa, chi nuu nuu tá'ú Dios tiñu, a ío ma'nú máá-ró jíná'an-ró. Achí-ya. ²²Yúan-na te ni ka'an-ya jíin cháa káskuá'a jíin-yá: Chaa tiempo ja kákuñi-ro ndé'é-ró iin kivi kenda máá Sé'e cháa, ko ma kuní-ro jíná'an-ró. ²³Te kachi-i kuni-ró: Nde'é yá'a kánchaa-ya, xí ndé'é yúan kánchaa-ya, achí-i. Te ma kí'in-ro jíin-i, ni ma kúndikin-ro-í. ²⁴Chi nátu'un ndíi ncháa ja nándeyú onde iin lado andíví te jáa onde inga lado andíví, suni súan kuu kivi kii máá Sé'e cháa. ²⁵Ko jínu n'ú'ún ja xná'an-ga ndo'o xaan-yá, te ñayivi yá'a ské'ichí-i-ya. ²⁶Chi nátu'un ni kuu kivi ní kii Noé, suni súan kuu

kivi kii máá Sé'e cháa. ²⁷Káyee-í, káji'i-i, kátanda'a cháa, kátanda'a ñá'an, te ni jaa kivi já ní kivi Noé ini barco ká'nu-de. Te ni cháa sau xáan. Te ni xnáa ndí'i-cha-í jíná'an-i. ²⁸Suni súan ni kuu kivi Lot. Káyee-í káji'i-i, kájaan-i káxikó-i, káchi'i-i itu, kájani-i ve'e, ²⁹onde ni jaa kivi ní kenda Lot ini nuu Sodoma kua'an-de. Te ni kuun nu'un jíin azufre ichi ándíví. Te ni naa ndí'i ñayivi-ún. ³⁰Suni súan kuu kivi kii máá Sé'e cháa kistá'an ndiijn-ya máá-yá. ³¹Te kivi-ún, te cháa kándeé xini vé'e-de, ma núu-de naki'in-de ndatíñu-de ja ní ndoó ini vé'e. Te cháa kándeé onde rancho, ma náxío káva-de no'on-de. ³²Ma náa ini-ro ndasa ni ta'an ñasí'í Lot. ³³Chi cháa jítú ini-de kaku-de chii tundó'o kii sikí-dé, naa-dé. Ko cháa kuu ja sikí rúu, kaku-de. ³⁴A ká'an-ri jíin-ró ja ákuáa-ún kundaa uu-i nuu jito. Te iin-i naki'in-ya, te ndoó inga-i. ³⁵Uu ñasí'í ndiko ká'nu-ña. Te iin-ña náki'in-ya, te ndoó inga-ña. ³⁶Uu cháa kuiñi-de rancho. Te iin-de naki'in-ya, te inga-de xndóo-ya. ³⁷Te ni kaka'an-de jíin-yá: Ndénu kúu Táta, áchí-de. Te ni kachi-ya jíin-de: Nuú kútúu ndíyi, yúan taka tiji, áchí-ya.

Tu'un yátá sikí juez jíin ñá'an viuda

18 Te ni ka'an-ya iin tu'un yátá jíin-de ja nené kakan ta'u-dé te ma kuítá-de jíin. ²Te ni kachi-ya: Ni io iin juez ini iin nuu. Te ni tú ní yú'ú-de nuu Dios, ni tú ní jito-de nuu ní iin cháa. ³Te suni ni io iin ñá'an ní kendoo ndá'ú-ña nuu yúan. Te ñá'an-ún, ni ja'an ni ja'an-ña núu-dé. Te ni ka'an-ña

jín-de: Sá'a-ní justicia ja ní sá'a ñayivi jín-ná jito u'u-i náá. Achí-ña. ⁴Ko máá juez-ún, kua'a kiví tú ní kuní-de sá'a-de. Yúan-na te ni nakani iní máá-de: Vasa tú yú'ú-ri jito-ri Dios ni tú jito-ri nuu ní iin chaa, ⁵ko ja ñá'an viuda yá'a, xaan stá'an-ña rúu. Te yúan ná sá'a-ri justicia jín-ña. Chí nú tú, te kuníni íi iní-ri sá'a-ña. ⁶Te ni kachí máá Jíto'o-yo: Kuni ná'ín-ró jíná'an-ró ndasa ni ka'an juez ká'áá-ún. ⁷Te Dios tú sá'a-ya justicia jín ñayivi ní nakaji-ya náún, ja ndúú ñúú-ni káka'an nda'ú-i jín-yá, vasa kuéé sánda-ya já'a-í. ⁸A ká'an-ri jín-ró ja yachí nama-ya-í jíná'an-i. Ko kiví cháa máá Sé'e chaa, á ni'in-ya ñayivi kákandíja nuu-ya iní ñuyivi yá'a xí túu, áchí-ya.

Tu'un yátá cháa fariseo jín cháa xíní

⁹Te suni ni ka'an-ya tú'un yátá yá'a jín yakú chaa ká'íin yúan, chí kájani iní-de ja cháa ndaa kákuu máá-de te kásájá'a iní-de nuu sáva-ga ñayivi. ¹⁰Uu tá'an chaa ni kákaa-de kája'an-de ve'e ij, ja kakán ta'u-dé. ñin-de kúu chaa fariseo, te inga-de kúu chaa xíní. ¹¹Te chaa fariseo, ni kandij-de, te ni jikan ta'u-dé tu'un yá'a: Táta Dios, ná kúta'u-ná nuu-ní chí tú káa-ná nátu'un káa sáva-ga chaa, chaa kuí'ná, chaa ñáá, chaa ísiki ncháa tá'an kákuu-de, ni tú káa-ná nátu'un káa chaa xíní yá'a. ¹²Uu jínu ja semana ío ndichá iní-ná. Te já'a-ná iin ja uxí sikí táká ndatíñu ñáva'a-ná nuu-ní, áchí-de. ¹³Ko chaa xíní-ún, ni kandij jiká-ni-de, ni tú ní kuní-de ndukani-de nuu-dé, chí ni kani-de jikí jiká-dé

ja kúku'á iní-de. Te ni ka'an-de: Táta Dios, kundá'ú iní-ní náá, chí chaa ío kuachi kúu-ná, áchí-de. ¹⁴Ká'an-ri jín-ró já cháa ndá'ú yá'a, ni nuu-de kuano'on-dé ve'e-de, te ni janchaa-ya kuáchi-de, ko ingá chaa-ún, chí túu. Chí taká chaa sá'á'nu-de máá-de ndusúchí-de. Te taká chaa sásúchí-de máá-de, nduñá'nu-de. Achí-ya.

Jesús jín súchí lúlí

¹⁵Te ni chakoyo ñayivi jín sé'e lúlí-i nuu Jesús ja ná kél'é-yá-i. Te chaa kákuá'a jín-yá, ni kajini-de ja súan ío, te ni kaka'an xaan-dé nuu ñayivi-ún. ¹⁶Ko máá Jesús, ni kana-ya xíní-dé. Te ni ka'an-ya: Sía ná kíkoyo súchí lúlí núu-rí. Te ma kasú-ro íchi-í, chí nátu'un súchí yá'a kákuu ja kúu kiví iní nuu nuu tá'ú Dios tiñu. ¹⁷Jandaa ká'an-ri jín-ró: Nú iin chaa tú játú'ún-de ñuu nuu tá'ú Dios tiñu nátu'un játú'ún iin súchí lúlí, ma kivi kuti-dé yúan, áchí-ya.

Chaa kúká

¹⁸Te iin chaa kúñá'nu, ni jika tu'ún-de-ya: Chaa va'a kúu-ní Maestro. Naún sá'a-ná te ni'in tá'u-ná kuchaku-ná ní káni. Achí-de. ¹⁹Te ni ka'an Jesús jín-de: Naja ká'an-ro cháa va'a jín-rí. Tú ni iin chaa va'a ío, chí máá ñin-ni Dios. ²⁰A jini-ro tú'un ni tá'ú tíñu-ya núu-ro: Ma ká'ni-ro ndíyi, ma kúsiki ncháa tá'an-ró, ma sákuí'ná-ró, ma ká'an-ro tú'un tú'ún, kuandatu nuu táa-ro, nuu náa-ro, áchí-ya. ²¹Te máá-de ni kachí-de: Taká tiñu yá'a a ni skíkuu-ná onde ná lúlí-ná, áchí-de. ²²Te Jesús, ni jini so'o-ya

tú'un yá'a. Te ni kachi-ya jíin-de: Hin-na tiñu kúmaní sá'a-ró. Xikó ndí'i ja ñáva'a-ró, te kuá'a-ró núu ñáyivi ndá'ú. Te onde andívi kóo yaji-ro. Yúan-na te kii-ró kúndikin-ro rúu ki'on. Achí-ya. ²³Yúan-na te máá cháa-ún, ni jini so'o-de ja súan ni ka'an-ya. Te ni kuxíí xáan iní-de, chi kúká xáan-dé. ²⁴Te ndé'é Jesús ja súan ni kuxíí xáan iní-de, te ni kachi-ya: Xáan ú'u kivi iin cháa kúká iní ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. ²⁵Yachi-ga kivi iin camello yau yiki tíkuí vása iin cháa kúká kívi-de iní ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. Achí-ya. ²⁶Te ñáyivi, ni kajini so'o-i tu'un ni ka'an-ya-ún, ni kaka'an-i: Te ndé cháa kaku núsáá, áchí-i. ²⁷Te ni ka'an-ya jíin-de: Ió tiñu ja má kúu sá'a ni iin cháa. Ko Dios, chi kúu sá'a-ya táká-ni. Achí-ya. ²⁸Yúan-na te ni ka'an Pedro jíin-yá: Náá, ni kaskéndo-ná taká ndatíñu-ná te káindikín-ná níí vai-yó. Achí-de. ²⁹Te máá-yá ni kachi-ya jíin-de: Jandáa ká'an-ri jíin-ró, nú iin cháa ni skéndo-de ve'e-de, xí táa-de, xí ñani-de, xí ñásí'i-de, xí sé'e-de ja sikí ñuu nuu tá'ú Dios tiñu, ³⁰te nani'in kuá'a-gá-de vina. Te onde inga vida cháa, te kuchaku-de níí káni. Achí-ya.

Jíin kivi ní ka'an Jesús ja kúu-ya

³¹Te Jesús, ni ki'in-ya ndí'uxí uu-de, te ni ka'an-ya jíin-de: Vina chi kaa-yó kí'in-yo ñuu Jerusalén. Te yúan skíkuu taká tu'un ni cháa cháa ni kajani tu'un Dios onde sáá sikí máá Sé'e cháa. ³²Chi natuu-ya núu ñáyivi síin nación. Te sákátá-i nuu-yá. Te sá'a ndíva'a-i jíin-yá. Te tiví si'ví-i nuu-yá. ³³Yúan-na te nú ni

ndí'i ni kaxndó'o-i-ya, te ka'ni-í-ya. Ko nuu uní kivi te nachaku-ya. Achí-ya. ³⁴Ko máá-de, tú ní kájuku'un kuti iní-de tu'un yá'a. Te tu'un-ún ni ka'an sa'í-ya. Yúan tú ní kájuku'un iní-de ja ní ka'an-ya jíin-de.

Ja ní ndundijin nduchi cháa kuáá

³⁵Te ni kuyani-ya kuá'an-ya ñuu Jericó. Te iin cháa kuáá, kánchaa-de yu'íchi jikán-de caridad. ³⁶Te cháa kuáá-ún, ni jini so'o-de kája'a ñáyivi kája'an-i. Te ni jika tu'ún-de naún kúu yuán. ³⁷Te ni kakachi-i nuu-dé ja Jesús, ñuu Nazaret, ni ja'a-ya kuá'an-ya. ³⁸Yúan-na te ni kana kó'ó-de: Jesús, Se'e David, kundá'ú iní-ní náá, áchí-de. ³⁹Te ñáyivi kája'an ichi núu-yá, ni kaka'an-i jíin-de ja ná kasú-de yu'u-dé. Ko máá-de ví'í-gá ni kana kó'ó-de: Se'e David, kundá'ú iní-ní náá víí, áchí-de. ⁴⁰Yúan-na te ni jukuiñi Jesús. Te ni tá'ú-yá tiñu ná kí-de nuu-yá. Te ni jaa-de. Te ni jika tu'ún-yá-de: ⁴¹Naún sá'a-ri jíin-ró kuní-ro, áchí-ya. Te cháa-ún ni ka'an-de: Táta, ja ná ndundijin nduchi-ná kuní-ná, áchí-de. ⁴²Te ni kachi Jesús jíin-de: Kuá'an, chi ni kandíja-ró te yuán ní nduva'a-ró, áchí-ya. ⁴³Te ni ndundijin-nduchi-dé. Te ni ndikin-de-ya, nákana jaa-de Dios. Te taká ñáyivi-ún, ni kajini-i nuu-dé. Te ni kanakana jaa-i Dios.

Tu'un Zaqueo

19 Te ni kivi Jesús iní ñuu Jericó, ni ja'a-ni-ya kuá'an-ya núu. ²Te yúan ni

kenda-ni iin cháa kúká, nání-de Zaqueo. Te cháa-ún kúná'nu-de nuu táká cháa xíní. ³Te ndúkú ndéé-de nde'é-de nuu Jesús nú ndé cháa kúu-ya. Ko tú ní kúu, chí kua'a ñáyivi ní kajasu-i-ya, te vina liki-ni-de. ⁴Te jínu-de ni jakuxnúu-de. Te ni kaa-de xini iin nuyú'ndú náva'a kuní-de nuu-ya. Chí yúan ja'a-ya kí'in-ya. ⁵Te ni jaa Jesús yúan. Te ni ndakoto-ya núu-dé. Te ni ka'an-ya jíin-de: Zaqueo, yachí nuu-ró chí vina jínu ñú'ún já kéndoo-ri ve'e-ró. Achí-ya. ⁶Yúan-na te yachí ni nuu-de. Te kúsi xáan iní-de ni jaka-de-ya. ⁷Te ñáyivi-ún, ni kajini-i ja súan ni kuu. Te ni kaka'an sóo-i: A kua'an-tu-ya kéndoo-ya jíin iin cháa ío kuachi, áchí-i. ⁸Yúan-na te Zaqueo ni jukuiñi-de. Te ni kachi-de jíin máá Jító'o-yo: Táta, sava ndatíñu-ná, ná kuá'a-ná nuu ñáyivi ndá'ú. Te nú nuu iin cháa ni janchaa-ná ndatíñu-de, te ná náku'a-ná kuun já súan nuu-dé. Achí-de. ⁹Te ni kachi Jesús jíin-de: Vina te ini ve'e yá'a ni kaku iin cháa núsáá, chí máá, suni se'e Abraham kúu. ¹⁰Chí máá Sé'e cháa vai nándúkú-ya te nama-ya já á ni naa. Achí-ya.

Tu'un yátá uxí mozo jíin xú'ún

¹¹Te ni kajini so'o ñáyivi-ún taká tu'un yá'a. Te Jesús ni ka'an-ga-ya iin tu'un yátá, chí a ni kuyani-ya ñúu Jerusalén, te kájani ini-i ja vítan ñú'ni koo ndijin ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. ¹²Ja yúan ní ka'an-ya: iin cháa kúná'nu, ni kenda-de kua'an jíká-de inga ñuu náva'a ni'in-dé fuerza ja tñin-de ñuu, te cháa-de. ¹³Te ni kana-de xini uxí tá'an

mozo-de, te ni ja'a-de ciento ciento peso nuu iin iin-i. Te ni ka'an-de jíin-i: Satiñu jíná'an-ró nini ki'in-ri te nchaa-ri, áchí-de. ¹⁴Ko kájito u'u ñáyivi ñúu-ún-de, te ni katájí iin comisión kuakasú nuu-dé: Tú játa'an ini-yo já tá'ú cháa yúan tiñu nuu-yo. Achí. ¹⁵Te ni kuu ja ní ni'in-dé fuerza ja tñin-de ñuu, te ni nchaa-de. Te ni tá'ú-de tiñu ná kíi mozo ja ní ja'a-de xu'ún núu-ún, náva'a ná kuní-de ndasa ni kasatiñu iin iin-i. ¹⁶Te mozo iin ni jaa nuu-dé. Te ni ka'an-i: Táta, ni ja'a-ní ciento peso nuu-ná, te ni ni'in-ná mil peso siki, áchí-i. ¹⁷Te máá-de ni kachi-de jíin mozo: Ío va'a chí mozo va'a kúu-ró. Ni skíkuu va'a-ró jíin yakú ndatíñu-ri. Vina te tá'ú-ró tiñu nuu uxí ñuu tñin-ri, áchí-de. ¹⁸Te ni cháa inga mozo te ni ka'an: Táta, ni ja'a-ní ciento peso nuu-ná, te ni ni'in-ná u'un ciento peso siki, áchí-i. ¹⁹Te suni ni ka'an-de jíin mozo-ún: Róó, suni tá'ú-ró tiñu nuu u'un ñuu tñin-ri, áchí-de. ²⁰Te ni cháa inga mozo. Te ni ka'an: Táta, yá'a ío ciento peso-ní, chí ni chiva'a-ná ini iin pañito. ²¹Chí ni yu'ú-ná ni jito-ná ní ja cháa xaan ini kúu-ní, te náki'in-ní ja tú jáitúu-ní, te jánu-ní ja tú jachá-ní, áchí-i. ²²Yúan-na te ni kachi-de jíin-i: Mozo kánáá kúu-ró, te jíin tú'un ni kenda yu'u-ro jián, náku'ndíi-ri siki-ro. Chí a jiní-ro já cháa xaan ini kúu-ri, ja náki'in-ri ja tú jáitúu-ri, te jánu-ri ja tú jachá-ri. ²³Núsáá, naja tú ní ja'a-ró xú'ún-ri no'on banco núu. Te nuu ncháa-ri te nandakan-ri xu'ún-ri onde jíin sé'e xu'ún núu. Achí-de. ²⁴Yúan-na te ni kachi-de jíin sava-ga ñáyivi ká'iin

yani nuu-dé: Kuanchaa ciento peso jian núu-í, te kua'a-ró núu mozo ñáva'a mil peso, áchí-de. ²⁵Te máá ñáyivi, ni kaka'an jíin-de: Táta, a ñáva'a-i mil peso xaán, áchí. ²⁶Te ni ka'an tuku máá cháa kúñá'nu: A ká'an-ri jíin-ró, chaa ja á ñáva'a, te kii-ga nuu-dé, te chaa ja tú ñáva'a, vasa ja á ñáva'a-de-ún, te kuxio ki'in. ²⁷Te suni chaa kájito u'u ruu, ja tú ní kákuni-de ja tá'u-rí tiñu nuu-dé, kuák'i'in-de ná kíkoyo-de nuu-rí yá'a. Te ka'ni-ro-dé jíná'an-de. Achí-de.

Ja ní kivi Jesús ini nuu Jerusalén

²⁸Te ni ndi'i ni ka'an-ya tú'un yá'a. Te ni jakuxnúu-yá kuakaa-ya núu Jerusalén. ²⁹Te nuu ní kuyani-ya núu Betfagé jíin núu Betania, ni jaa-ya iin yuku nání yúku Olivos. Te ni tájí-yá uu chaa káskuá'a jíin-yá kája'an-de: ³⁰Kuá'an rancho kándeé lado jian. Te nuu kivi-ni-ró yúan, te ni'in-ro iin burro nú'ni-ti, ja ní iin chaa té koso-gá-de-ti. Te ndájí-ro-tí. Te kii-ró jíin-tí. ³¹Te nú ndé chaa ká'an jíin-ró, naja kándájí-ro-tí, achi-de, te ka'an-ro jíin-de: Máá Jíto'o-yo jínu nú'ún-yá-ti, achi-ro, áchí-ya. ³²Te kája'an chaa ni tájí-yá-ún te ni kani'in-dé-ti nátu'un ni ka'an-ya jíin-de. ³³Te nini kándájí-de burro-ún te ni kaka'an jito'o-ti jíin-de: Naja kándájí-ro burro-ri, áchí-de. ³⁴Te máá-de, ni kaka'an-de: Chi máá Jíto'o-yo jínu nú'ún-yá-ti, áchí-de. ³⁵Te ni chakoyo-de jíin-tí nuu Jesús. Te ni kaxndée-de tikachí-de siki burro-ún. Te ni kaskáa-de Jesús siki-tí yóso-yá-ti. ³⁶Te nini jika-ya kuá'an-ya, te ni

kajakin-de tikachí-de ini ichi. ³⁷Te nini kákuyani-ya núu Jerusalén ja kakuun-ya yúku Olivos, te taká chaa káskuá'a jíin-yá, kánakana jaa-de Dios siki táká tiñu ñá'nu ja ní kajini-de ni sá'a-ya. ³⁸Te káka'an-de: Ná nákana jaa-yó Rey yá'a chi ndiso-ya tiñu máá Tatá Dios. Chi vindaá vinené ío onde andívi, te suni luu ñá'nu káa yúan. Achí. ³⁹Yúan-na te sava chaa fariseo ká'iin ma'ñú ñáyivi kuá'a-ún, ni kaka'an-de jíin-yá: Maestro, kana jíin-ni nuu cháa káskuá'a jíin-ni, ná kasú-de yu'u-dé, áchí-de. ⁴⁰Te máá Jesús ni ka'an-ya: A ká'an-ri jíin-ró ja nú chaa yá'a ná kasú-de yu'u-dé, te súan kana kó'ó táká yuu, áchí-ya. ⁴¹Te ni kuyani-ya. Te ni jini-ya núu núu-ún. Te ni nde'e-ya siki núu-ún. ⁴²Te ni ka'an-ya: Aa, xaán va'a nú ní jini máá-ró ndasa vai tu'un vindaá vinené núu. Ko vina chi a yísa'í te ma kuní-ro núu. ⁴³Chi jaa kivi, ja cháa kájito u'u róo kuíko ndúu níni-dé róo. Te taká lado kasu-de róo. Te nataan ni'in-de róo. ⁴⁴Te stuncháa-de róo nuu nú'un onde jíin sé'e-ró ja kaxiukú-i ini-ro. Te ma skéndo-de yuu kóso tá'an siki yuu, chi tú ní jini-ro ja ní kii-ya núu-ro. Achí-ya. ⁴⁵Te ni kivi Jesús ini ve'e i. Te ni kejá'a-yá kíni'in-ya ñáyivi kájaan kaxikó iin-i ini ve'e i-ún kája'an-i. ⁴⁶Te ni ka'an-ya jíin-i: Á tú yóso núu tutú: Ve'e-ri, chi ve'e nuu kájikán ta'u kúu, ko máá-ró, a ni kanasá'a-ró yaú kava ñákuí'ná, áchí-ya. ⁴⁷Te ndita'an kivi stá'an-ya tú'un ini ve'e i. Ko sutu ñá'nu jíin cháa kachaa tutu jíin cháa kákuñá'nu ini nuu-ún, ni kandúkú-de modo ndasa

ka'ni-dé-ya. ⁴⁸Ko tú ní kákuu ndasa sá'a-de jíin-yá, chí ndivii ñáyivi, ni kakee nuu-í ká'lin-i kájini ná'ín-i tu'un ká'an-ya.

Sikí tĩnu ndíso Jesús

20 Te ñin kivi jían stá'an-ya tú'un nuu ñáyivi iní ve'e ii, te jáni-ya tú'un va'a. Te sutu ñá'nu jíin cháa káchaa tutu jíin cháa ni kayii, ni jakoyo-de nuu-yá. ²Te ni kajika tu'ún-de-ya: Kastu'ún, na jíin tú'un sá'a-ró tĩnu yá'a. Te ndéja ní ka'an jíin-ró sá'a-ró súan, áchí-de. ³Yúan-na te ni ka'an Jesús jíin-de: Suni ná kaká tu'ún-rí róó ñin tu'un: Kastu'ún, ⁴ja ní skuánducha Juan sáá, á onde andívi ní kii tu'un, xí cháa ni tá'ú tĩnu, áchí-ya. ⁵Yúan-na te ni kandatú'ún máa-de: Nú ka'an-yo já onde andívi, te kachi-de kuni-yó: Naja tú ní kákandíja-ró núu-dé núsáá. ⁶Te nú ka'an-yo já cháa ni tá'ú tĩnu, te ndivii ñáyivi kuá'a-i yuu xiní-yo. Chí kájani ndija iní-i ja cháa ni jani tu'un Dios ni kuu Juan, áchí-de jíin tá'an-de. ⁷Te ni kaka'an-de ja tú kájini-de ndénu ní kii tu'un-ún. ⁸Yúan-na te ni ka'an Jesús jíin-de: Suni ruu tú kachi-ri nuu-ro na jíin tú'un sá'a-ri tĩnu yá'a, áchí-ya.

Chaa kásatiñu nuu itú uva

⁹Te ni kejá'a-yá ni ka'an-ya tú'un yátá yá'a jíin ñáyivi-ún: ñin chaa ni nachu'un-de ñin itu uva. Te ni xndóo-de nuu cháa kásatiñu jíin. Te ni kee-de kua'an jíká-de ja ná'an xa'an. ¹⁰Te ñin kivi ni táj-de ñin mozo-de kua'an nuu cháa kásatiñu jíin uva ja ná náku'a-de nde'e uva nuu mozo-ún núú. Ko

chaa kásatiñu-ún, ni kastují-dé mozo. Te ni kákiñi'in-de-i kuano'on sáni-ni-i. ¹¹Te jito'o-ún, ni natájí tuku-de inga mozo-de. Ko máa cháa kásatiñu-ún, suni ni kastují-dé mozo-ún, te ni kasákátá-de jíin-i te ni kákiñi'in-de-i kuano'on sáni-ni-i. ¹²Te jito'o uva-ún ni natájí tuku-de mozo uni-de kua'an. Ko máa cháa kásatiñu-ún, suni ni kastují-dé mozo-ún. Te ni kaskúnu-de-i. ¹³Yúan-na te ni ka'an máa jito'o itu uva: Ndasa sá'a-ri. Ná táj-ri se'e-ri ja kúndá'ú iní-ri-i. Sanaa te koo ja jíin-ún-de nuu se'e-ri. Achí-de. ¹⁴Ko máa cháa kásatiñu-ún, ni kajini-de nuu-í. Te ni kandatú'ún máa-de: Suchí yá'a xíin tá'u. Ná chó'o, ná ká'ni-yo-í náva'a ná ndóo ta'u-í kuu-yó, áchí-de. ¹⁵Te ni kákiñi'in-de-i ichi yatá itú uva. Te ni kaja'ni-dé-i. Te ndasa sá'a máa jito'o itu uva jíin-de núsáá. ¹⁶Chaa-de, te xnáa-dé chaa kásatiñu-ún. Te kuá'a-de itu uva nuu ingá chaa. Achí-ya. Te ñáyivi-ún ja ní kajini so'o-i tu'un yá'a, te ni kaka'an-i: Ma kúu kuti súan, Tátá. Achí-i. ¹⁷Ko máa-yá ni nde'é-yá nuu-í te ni ka'an-ya: Núsáá te naún kuní ka'an tu'un yóso yá'a: Yuu ní kaské'ichi chaa káchutá'an, ya'á kúu máa yúu ndíso fuerza jiki. Achí. ¹⁸Taká-i ja nduá sikí yúu-ún, te ta'nu. Ko nú ndé sikí júngava máa yúu-ún, te kukuáchi-i sá'a. Achí-ya.

Sikí xú'ún César

¹⁹Yúan-na te sutu ñá'nu-ún jíin cháa káchaa tutu ni kandúkú-de modo tiin-de-ya máa hora-ún. Chi ni kajuku'un iní-de ja sikí máa-de kúu tu'un yátá ní ka'an-ya-ún. Ko

n̄i kayu'ú-de n̄i kajito-de ñayivi.
²⁰Te ndé'é ndé'é-de ichi-yá. Te n̄i katáji-de sava chaá ja kóto yu'u-dé-ya. Te chaá-ún, káka'an-de ja cháa ndaa kákuu-de, náv'a tiin yátá-de-ya sikí tú'un ká'an-ya, te nastúu-de-ya núu fuerza gobernador, chaá tál'ú tiñu yúan, kákuni-de. ²¹Te chaá-ún, n̄i kajika tu'ún-de-ya: Maestro, kájiní-ná ja ká'an va'a-ní te stá'an ndaa-ní tu'un. Te tú ndé'é-ní ndasa jito taká ñayivi, chí sua stá'an ndaa-ní ichi Dios. ²²Á kuu ku'a-yó xú'ún yóo nuu César xí túu, áchí-de. ²³Ko máa-yá, n̄i jiní-ya ja xndá'ú-de-ya kákuni-de. Te n̄i ka'an-ya jíin-de: Naja kábito nchaá-ro rúu. ²⁴Stá'an xu'ún jián ná ndé'é-rí. Ndé chaá kúu chaá ncháá nuu yá'a, jíin tú'un yóso yá'a. Achí-ya. Te n̄i kaka'an-de: César kúu, áchí-de. ²⁵Yúan-na te n̄i ka'an-ya jíin-de: Ku'a ja xiin César nuu César, te ja xiin Dios nuu Dios núsáá, áchí-ya. ²⁶Te tú ní kákuu tiin yátá-de-ya jíin tú'un yá'a jito nuu ñayivi. Te n̄i kanaa iní-de n̄i kajini so'o-de tu'un n̄i ka'an-ya jíin-de. Te tú ní káka'an kuti-gá-de.

Sikí ja náchaku ndíyi

²⁷Yúan-na te n̄i jakoyo yaku chaá saduceo. Te chaá-ún, káka'an-de ja tú nachaku kuti ndíyi. Te n̄i kajika tu'ún-de-ya: ²⁸Maestro, Moisés n̄i chaá-de tutu n̄i ndoo jíin-yó: Nú ñani iin chaá kuu-de, te ío ñasí'í-de, te nú tú se'e-de ní ío. Yúan-na te ñani-de ná náki'in ñasí'í-de, te nandakin-de tata ñani-de, áchí tutu-ún. ²⁹Bueno, n̄i ka'io usia ñani. Te chaá núu, n̄i tanda'a-dé. Te n̄i jilí-de. Te tú kuti sé'e-de ní ío. ³⁰Te

chaá uu, n̄i naki'in-de-ña. Te n̄i jilí-de. Te tú kuti sé'e-de ní ío. ³¹Te chaá uní n̄i naki'in-de-ña. Te n̄i jilí tuku-de. Te ndí'usíá-de suni súan. Te n̄i kajilí-de. Te tú kuti ní iin se'e ní káxndóo-de. ³²Te onde sandí'í-na te suni n̄i jilí máá ñá'an-ún. ³³Te kivi náchaku taká ndíyi, ndé iin-de kuu-ña ñasí'í-de núsáá. Chí ndí'usíá-de n̄i kanchaka-de-ña, áchí-de jíin-yá. ³⁴Yúan-na te n̄i kachí Jesús jíin-de: Se'e ñayivi yá'a, chí kátanda'a-í jíná'an-i. ³⁵Ko ío ñayivi ja jáni iní Dios ja ñayivi vá'a kúu-i. Te ñayivi-ún nachaku-i ma'nú ndíyi, te kivi-i inga vida. Te tú tanda'a kúti-í jíná'an-i yúan. ³⁶Ni ma kúu kuti-gá-i. Chí iin núu-ni kákuu-i jíin ndáj'a ándíví, te suni se'e Dios kákuu-i, chí a n̄i nachaku-i. ³⁷Te sikí ndíyi ja náchaku, suni iin-ni tu'un n̄i stá'an Moisés nuu yóso tú'un cuenta yuku. Chí n̄i skúnání-de-ya Dios Abraham, Dios Isaac, jíin Dios Jacob. ³⁸Chí Dios, nasu Dios ñayivi ní kajilí kúu-ya, chí sua Dios ñayivi káichaku kúu-ya. Chí nuu máa-yá káichaku taká ñayivi. Achí-ya. ³⁹Te yaku chaá káchaá tutu, n̄i kaka'an-de: Va'a-ni n̄i ka'an-ní Maestro, áchí-de. ⁴⁰Te tuká ní kátava iní-de ja kaká tu'ún-de-ya.

Sikí Cristo, Se'e David

⁴¹Te n̄i ka'an-ya jíin-de: Naja káka'an-de ja Cristo kúu Se'e David. ⁴²Chí máá David n̄i ka'an-de nuu tutu Salmo: Máá Tatá Dios n̄i ka'an-ya jíin Jító'o-ri: Nungoo-ro íchi ndáv'a-ri, ⁴³te ná chúkú-rí ñayivi kábito u'u róo kuu-i teyu kuxndíi ja'a-ro, áchí. ⁴⁴Te máá

David: Jito'o ni ka'an-de jíin-yá: Te ndasa kúu-ya sé'e-de núsáá, áchí-ya. ⁴⁵Te kánchaa-ya má'nú táká ñayivi. Te ni ka'an-ya jíin cháa káskuá'a jíin-yá: ⁴⁶Koto-ró máá-ró núu cháa káchaa tutu, chí kákuni-de kaka-de jíin sú'nu káni. Te kákuni-de ja ká'an sa'an-yo jíin-de nuyá'u. Te silla jíin'ún onde xini mesa ini ve'e sinagoga, jíin silla xini mesa nuu ío xini kákuni-de. ⁴⁷Te suni chaá yá'a kákókó-de ve'e ña'an kéndoo ndá'ú. Te kándúkú-de modo sáni, ja kájikan ta'u ná'an-de. Chaá yá'a, ví'í-gá ta'nu ndatu-de, áchí-ya.

Ja ní soko ñá'an viuda xu'ún

21 Te ni ndakoto-ya, te ni jini-ya núu ñayivi kúka káchu'un-i xu'ún ini janu. ²Te ni jini-ya núu ña'an viuda ja ní kendo ndá'ú íi-ñá, te ni chu'un-ña úu xu'ún yíkin náa ini janu-ún. ³Te ni ka'an-ya: Jandáa ká'an-ri jíin-ró, ja ñá'an ní kendo ndá'ú yá'a, ni chu'un-ga-ña vásá táká-ga-i. ⁴Chí taká-i, ni káchu'un-i ja ní ndendoso sikí-í ni kasoko-í nuu Dios. Ko ña'an yá'a, vasa kúndá'ú-ña ko ni chu'un ndí'i-ña ja kúchaku-ña jíin, áchí-ya.

Naún tuni koo kivi jínu ñuyivi

⁵Te sava-de káka'an-de tu'un ve'e ii, ndasa ni nduluu jíin yúu lúu jíin ofrenda. Te ni ka'an-ya: ⁶Taká ndatíu ja kándé'é-ró yá'a, chaá ña'an kivi já má kútá'an-ga ni ña'an yuu, chí ndí'i ndua sá'a-i, áchí-ya. ⁷Yúan-na te ni kajika tu'ún-de-ya: Maestro, ndé kivi koo taká tiñu yá'a. Te naún tuni koo nuu kúyani chaá taká tiñu yá'a, áchí-de. ⁸Yúan-na te ni ka'an-ya jíin-de: Koto-ró máá-ró

jíná'an-ró náva'a tú xndá'ú ni ña'an-ró. Chí kikoyo kua'a ñayivi kí'in núu sí'ví-rí, te ka'an-i: Máá-rí kúu I'a-ún. A ni chaá kivi-ún, chí-i. Ko ma kí'in-ro jíin-i. ⁹Te nú ni kajini tu'un-ró já ío guerra te káatá'an ñayivi, te ma yú'ú-ro, chí kánúu já xná'an-ga koo taká tiñu yá'a. Ko ma ndí'i yachi. ¹⁰Yúan-na te ni ka'an-ya jíin-de: Ndonda nación siki nación te nuu siki ñuu. ¹¹Te taan xaán. Te yá'a yúan koo tama jíin kué'e xaán. Te koo tuni ñá'nu ichi ándívi, te yu'ú ñayivi jíná'an-i. ¹²Ko onde té chá'an-ga koo taká tiñu yá'a, te chindikín-i róo te katiin-i róo. Te nastúu-i róo ini ve'e sinagoga jíin ini vekaa, kinchaka-i róo nuu rey jíin núu gobernador ja sikí rúu. ¹³Te koo súan náva'a kani ndaa-ro tú'un. ¹⁴Núsáá te ná kúndaa ini-ro já má nákani ini-ro ndasa xndíó káni-ró tú'un nuu-í. ¹⁵Chí ruu, ku'a-ri ña'an yu'u jíin tú'un ndíchi núu-ro, náva'a chaá kábito u'u róo, ma kúu ka'an-de siki-ro ni ma kúu kundéé-de jíin-ró. ¹⁶Te suni táa-ro, ña'an-ro, tá'an-ró, jíin ñayivi kájiní tá'an-ró jíin, nastúu-i róo. Te kuu sava-ró sá'a-i. ¹⁷Te taká ñayivi, koto u'u-i róo ja sikí rúu. ¹⁸Ko ni ña'an ixi xini-ro ma náa kúti. ¹⁹Te nú kuandéé ini-ro te kuchaku añu-ro. ²⁰Ko nú ni kajini-ro já ní kájkó ndúu soldado yata ñuu Jerusalén, yúan-na te juku'un ini-ro já á yani naa ñuu-ún. ²¹Yúan-na te ñayivi káxiukú ini ñuu Judea, kunu-i kinyoyo-i onde yuku. Te ñayivi ká'in ma'nú ñuu-ún, kuxio-i kí'in-i. Te ñayivi ká'in onde rancho, ma ndívi-i ini ñuu. ²²Chí kivi yúan kuu kivi náni'in tá'an Dios jíin-i,

náva'a náskíkuu taká tu'un yóso núu tutú. ²³Ko kivi-ún, naka ndá'ú kuu ña'an káñu'lun se'e jíin ñá'an káskáxin-í, chí kii tundó'o xaan sikí ñúyivi. Te kití iní Dios jíin ñáyivi yá'a. ²⁴Te kuu-i jíin machete. Te kingoyo-i preso onde taká nación. Te ñayivi sáin nación, kuañu-i sikí ñúu Jerusalén onde jinu kivi ñáyivi sáin nación. ²⁵Yúan-na te koo tuni nuu ndíkandii jíin núu yóo jíin núu tíñuú xíní. Te kii tundó'o sikí taká ñayivi ñúyivi yá'a. Te yu'ú ñayivi já n'ín mar jíin sú'ma mar. ²⁶Te kuu xáan sáva chaá ja káyu'ú-de, chí káindatu-de chaá tundó'o yá'a sikí n'í ñúyivi. Te taká fuerza andívi, ndi'i ka'ya. ²⁷Yúan-na te kuni-i nuu máa Sé'e chaá kii-ya núu íin viko nu'ún, jíin fuerza ja ndúñá'nu xaan-ya. ²⁸Te nú a ni kejá'a taká tíñu yá'a, yúan-na te ndukani-ró xini-ro te ndakoto-ró, chí a yani nama-ya róo, áchí-ya jíin-de. ²⁹Te suni ni ka'an-ya íin tu'un yátá jíin-de: Nde'é yúnu mérkexe, jíin taká-ga yunu. ³⁰Nú ni kajini-ro já ní kejá'a nájaa numa yunu-ún, yúan-na te kájuqu'un ini-ro já á yani nchaá viko sáú. ³¹Suni súan máa-ró, nú ni kajini-ro kuákuu taká tíñu yá'a, yúan-na te kuni-ro já á yani koo ñuu nuu tá'ú Dios tíñu. ³²Jandaa ká'an-ri jíin-ró ja má náa ñáyivi yá'a onde nú tú skíkuu taká tíñu. ³³Andívi jíin ñúyivi chí naa, ko tu'un ká'an-ri chí ma náa. ³⁴Koto-ró máa-ró náva'a ma kutéñu añu-ro jíin já kée ndásí-ró xí já koo nájini-ró. Te ma kutéñu-ró jíin ndátíñu kuchaku-ro, chí sanaa te chaá-ni kivi-ún sikí-ro. ³⁵Chí nátu'un íin xeyu, súan

jinu sikí taká ñayivi káxiukú n'í ñúyivi yá'a. ³⁶Núsáa te kundito-ró taká kivi, te kakan ta'u-ro náva'a kuu kaku-ró núu taká tundó'o ja kii-ún, te kundii-ro núu máa Sé'e chaá. Achí-ya. ³⁷Te ndita'an kivi ní stá'an-ya tú'un ini ve'e ij. Te ndita'an akuáa ní kenda-ya kuá'an-ya onde yuku Olivos. Te yúan ni ndoo-ya. ³⁸Te taká ñayivi, ña'an chákoyo-i nuu-ya ini ve'e ij, náva'a kuni so'o-i tu'un ká'an-ya.

Ja ní kanatiin tu'un tá'an sikí Jesús

22 Yúan-na te ni kuyani viko koo statilá tú yí'i yujan ía, ja nání víko Pascua. ²Te taká sutu ñá'nu jíin taká chaá káchaa tutu, ni kandúkú sá'l-de modo ndasa ka'ni-dé-ya, chí ni kayu'ú-de ni kajito-de ñayivi. ³Te ni kivi Satanás ini Judas, chaá nání Iscariote, íin tá'an ja uxí uu-ún kúu-de. ⁴Te chaá-ún, ni kee-de kua'an-de. Te ni ndatu'ún-de jíin sutú ñá'nu jíin cháa kákuu jefe nú ndasa nastúu-de Jesús. ⁵Te máa cháa-ún ni kakusií ini-de. Te ni kakee yu'u-dé ja kuá'a-de xu'ún núu Judas. ⁶Te ni jat'u'un Judas. Te ni ndúkú-de modo ndasa nastúu-de-ya núu sutú jíná'an náva'a tú kuvaá ñayivi.

Viko lélú Pascua

⁷Te ni jaá viko koo statilá tú yí'i yujan ía. Te máa kivi-ún jínu ñú'ún ká'ni-í lélú Pascua. ⁸Te ni táji-ya Pedro jíin Juan kua'an-de, te ni ka'an-ya jíin-de: Kuá'an te sátu'a-ró núu kée-yo lélú Pascua, áchí-ya. ⁹Te ni kaka'an-de jíin-ya: Ndeñu kuní-ní sátu'a-ná, áchí-de. ¹⁰Te ni kachi-ya jíin-de: Kuni so'o, nú a

ni jaa-ro iní ñuu-ún, te ketá'an-ró jíin íin cháa ndíso iin kiyi nducha. Kundikin-ro-dé ki'in-ro jíin-de onde iní ve'e nuu ndívi-de. ¹¹Te ka'an-ro jíin jito'o ve'e-ún: Achí máa Maestro jíin-ní: Ndénu ío iin ve'e ku'a núu-ní nuu kée-ná lélú Pascua jíin cháa káskuá'a jíin-ná, achi-ro. ¹²Yúan-na te jito'o-ún stá'an-de iin cuarto ká'nu onde xini vé'e nuu-ro, ja á núña. Te yúan sátu'a-ró. Achí-ya. ¹³Te kája'an-de. Te ni kani'in-dé nátu'un ni ka'an-ya jíin-de. Te ni kasátu'a-de ndasa kuxini-de lélú Pascua. ¹⁴Te ni jaa hora-ún, te ni jungoo-ya núu mesa. Te suni ni kajungoo apóstol-ya jíin-yá. ¹⁵Te ni kachi-ya jíin-de: Xaan kúu ini-ri kee-rí lélú Pascua yá'a jíin-ró jíná'an-ró ja té ndo'o-ga-ri. ¹⁶Chí kástu'ún-rí nuu-ro, ja má kée kúti-gá-ri Pascua yá'a, onde nú tú skíkuu máa iní ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. Achí-ya. ¹⁷Te ni ki'in-ya íin taza. Te ni jikan ta'u-yá, te ni ka'an-ya: Ki'in yá'á. Te saka-ro núu tá'an-ró. ¹⁸Chí ká'an-ri jíin-ró ja onde vina ma kó'o kuti-gá-ri nducha ndé'e uva, onde nú tú koo ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. ¹⁹Te ni ki'in-ya stáa. Te ni jikan ta'u-yá. Te ni sákuáchí-yá. Te ni ja'a-ya núu-dé jíná'an-de. Te ni ka'an-ya: Ya'á kúu yiki kúnu-ri ja ní jataña-ri ja sikí róo jíná'an-ró. Ya'á sá'a-ró ja núku'un ini-ro ruu. ²⁰Suni súan ni sá'a-ya jíin taza, nuu ní ndí'i ni kuxini-ya. Te ni ka'an-ya: Taza yá'a kúu niñi-ri ja sá'a contrato jáa. Te ni jati ja sikí róo jíná'an-ró. ²¹Ko ndé'é-ró ja cháa nastúu ruu, káncha-de jíin-rí nuu mesa yá'a. ²²Chí jandáa, máa Sé'e cháa

ki'in-ya íchi ja ní sánda Dios. Ko naka ndá'ú kuu cháa nastúu I'a-ún, áchí-ya. ²³Yúan-na te cháa káskuá'a jíin-yá, ni kakejá'á-de kájika tu'ún tá'an máa-de, nú ndé iin-de kúu cháa sá'a tiñu yá'a.

Ja ní kastátá'an-de ndé cháa kúñá'nu-ga

²⁴Te ni kakejá'á-de kástátá'an máa-de nú ndé iin-de kúñá'nu-ga nuu tá'an-de. ²⁵Yúan-na te máa-yá ni ka'an-ya jíin-de: Taká rey, chí nuu táká ñayivi kátá'ú téyíi-de tiñu. Te cháa kakuñá'nu nuu máa-i, cháa kásá'a va'a káskúnán-i-de. ²⁶Ko sikí róo jíná'an-ró na tú súan koo. Ndé róo ja kúñá'nu-ga, ná ndúu-ró nátu'un cháa súchí-ga. Te ndé róo ja kúñá'nu-ga-ro, ná ndúu-ró nátu'un cháa játíñu nuu tá'an-ró. ²⁷Te ndéja kúñá'nu-ga ío, á cháa yé stáa núu mesa, xí cháa játíñu. Nasu cháa ja yé stáa núu mesa náun. Te ruu, nátu'un cháa játíñu kúu-ri nuu-ro. ²⁸Ko máa-ró jíná'an-ró, ni ka'iin-ró jíin-rí vasa kájito ncha-i ruu. ²⁹Te nátu'un ni ja'a Táa-ri iin ñuu ja tá'ú-rí tiñu nuu, suni súan ku'a-ri nuu-ro. ³⁰Náva'a kee-ro kó'o-ró núu mesa jíin-rí ini ñuu nuu tá'ú-rí tiñu. Te jungoo-ró núu silla. Te sánda-ro tiñu ndí'uxi uu tata Israel.

Tu'un Pedro jíin lí'li

³¹Te suni ni ka'an máa Jíto'o-yo: Simón, Simón, kuni so'o-ró, chí ni jikan Satanás róo jíná'an-ró ja síjin-ún róo nátu'un trigo. ³²Ko ni jikan ta'u-rí ja kúu róo náva'a ma náyu'ú-ro. Te máa-ró, nú a ni naxió káva ini-ro, te ná síyíja-ró táká ñani-ro. Achí-ya. ³³Te ni ka'an-de

jín-yá: Táta, a kándii tu'a-ná ja kí'in-ná jín-ní vasá vekaa te kuu-yo, áchí-de. ³⁴Te ni ka'an-ya: Pedro, áchí-ri jín-ró, ja onde ná té kana-ga lí'li vina te uní jínu ka'an-ro ja tú jini kuti-ro rúu, áchí-ya.

³⁵Yúan-na te ni jika tu'un-yá-de: Ná ni tájí-rí róo ni kaja'an-ro ja tú ní kándiso-ró ñunu, ni bolsa, ni tú ní káyí'i-ró ndiján, á ni kumaní ñin ndatiñu nuu-ro náún, áchí-ya. Te ni kaka'an-de: Tú ni ñin, áchí-de. ³⁶Te ni ka'an-ya jín-de: Ko vina, chaa ñáva'a ñunu, ná náki'in-de. Te suni súan jín bolsa. Te chaa ja tú naún ñáva'a-de, ná xíkó-de tikachí-de te ná kuáan-de ñin machete. ³⁷Chí ká'an-ri jín-ró, ja kánúú skíkuu-ri tu'un yá'a ja yóso núu tutú: Te onde jín chaa ñáá ni skétá'an-de-ya, áchí. Chí taká tu'un-ri ja yóso ná skíkuu ná'ín, áchí-ya. ³⁸Yúan-na te ni kaka'an-de: Táta, yá'a ío uu machete, áchí-de. Te ni ka'an-ya jín-de: Suu jian-ni, áchí-ya.

Jesús iní Jardín Getsemaní

³⁹Te ni kenda-ya. Te ni kee-ya kuá'an-ya onde yuku Olivos nátu'un sá'a sá'a-ya. Te chaa káskuá'a jín-yá, suni kaja'an-de jín-yá. ⁴⁰Te nuu ní jaa-ya yúan, te ni kachi-ya jín-de: Kakan ta'u jíná'an-ró náva'a tú koto ncha-i róo, áchí-ya. ⁴¹Te ni kuxio-ya núu-dé kua'an-ya nátu'un ñin nuu skánda yuu. Te ni jukuiñi jítí-yá. Te ni jikan ta'u-yá. ⁴²Táa, nú játa'an iní-ní te chaxio-ní tundó'o-ná yá'a ná kí'in, ko nasu ja kuní máá-ná, chí ja kuní máá-ní ná kúu, áchí-ya. ⁴³Te ni kenda ñin ndajá'a ándiví ní jaa nuu-yá. Te ni ka'an ñin tu'un ndéé iní jín-yá.

⁴⁴Te ni ndukuí'a xaan iní-ya. Te ni ndúkú ndéé téyíi-ga-ya ní jikan ta'u-yá. Te ni kana tañi-yá ja ní toj onde nuu ñú'un nátu'un yúyú ná'nu niñi. ⁴⁵Te nuu ní ndukuiñi-ya ja ní ndí'i ni jikan ta'u-yá, te ni najaa-ya núu chaa káskuá'a jín-yá. Te ni jini-ya ja kákixi-de, chí kándukuí'a iní-de. ⁴⁶Te ni kachi-ya jín-de: Naja kákixi-ro. Ndukoo, te kakan ta'u-ro náva'a tú koto ncha-i róo, áchí-ya.

Ja ní kakatiin-de Jesús

⁴⁷Te nini sásúan ká'an-ya, te ni jakoyo kua'a ñáyivi. Te ñin chaa nání Judas, ñin tá'an ja uxí uu-ún, yóxnúu-de nuu ñáyivi-ún ni jaa-de. Te ni kandita-de nuu Jesús ja tíyú'ú-de-ya. ⁴⁸Yúan-na te ni ka'an Jesús jín-de: Judas, tíyú'ú-ró rúu te súan nastúu-ró máá Sé'e chaa náún. Achí-ya. ⁴⁹Te chaa ká'ñin jín Jesús, ni kajini-de ndasa kuakuu. Te ni kaka'an-de jín-yá. Táta, stují-yo-dé jín machete xí túu, áchí-de. ⁵⁰Te ñin máá chaa-ún, ni stují-ní-de ñin mozo máá sutú ñá'nu-ga. Te ni kachi-de so'o lado vá'a. ⁵¹Yúan-na te ni ka'an Jesús: Sía, áchí-ya. Te ni ké'é-yá so'o mozo-ún, te ni nasáva'a-ya. ⁵²Te ni ka'an Jesús jín sutú ñá'nu-ún jín chaa kákuu jefe iní ve'e ij jín chaa ni kayii, ja ní chakoyo-de siki-yá: Nátu'un siki ñin chaa kuí'ná vái koyo-ró jín machete jín yúnu náún. ⁵³Ndita'an kivi ní kandee-ri jín-ró iní ve'e ij te tú ní kakatiin-ró rúu. Ko ya'á kúu hora máá-ró jín fuerza ñuñáa. Achí-ya.

Ja tú ní játu'un Pedro

⁵⁴Te ni kakatiin-de-ya kuá'an-de jín-yá. Te ni kaskivi-de-ya iní ve'e

sutü ñá'nu-ga. Te Pedro, jíká-ni ndikín-de-ya. ⁵⁵Te sava ñayivi, ni kanastá'an-i iin ñu'un yata vé'e-ún. Te ni kanakuíko ndúu-i káxiukú-i. Te Pedro, suni ni jungoo-de jíin ñáyivi-ún. ⁵⁶Te iin ña'an játíñu ini vé'e-ún, ni jini-ña núu-dé ja kánchaa-de yuñú'un yúan. Te ni nde'é vá'a-ña núu-dé. Te ni ka'an-ña: Te chaa yá'a, suni jíka-de jíin cháa-ún vii, áchí-ña. ⁵⁷Yúan-na te máa-de, tú ní játu'un-de: Nána, na tú jini-ná chaa-ún, áchí-de. ⁵⁸Te ni kunúu iin tí'lí-ga. Te ni jini tuku inga-de nuu Pedro te ni ka'an-de: Te róo, suni tá'an-de kúu-ró vii, áchí. Te ni ka'an Pedro: Hombre, nasuu kúu-ri, achí-de. ⁵⁹Te natu'un iin hora-ga te ni kachi inga-de: Jandaa ja cháa yá'a, suni jíka-de jíin cháa-ún, chi chaa nuu Galilea kúu-de, áchí. ⁶⁰Te ni ka'an Pedro: Hombre, tú jini kuti-rí naún tu'un ká'an-ro, áchí-de. Te nini súan ká'an-de, te ni kana-ni lí'li. ⁶¹Yúan-na te ni xío kóto máa Jíto'o-yo. Te ni nde'é-yá nuu Pedro. Te ni nuku'un ini-de tu'un ni ka'an máa Jíto'o-yo jíin-de: Onde ná té kana-ga lí'li, te ma kuátu'un-ró rúu uní jínu, áchí-ya. ⁶²Te ni kenda Pedro kua'an-de. Te ni nde'e xaan-dé.

Ja ní kasákátá-de nuu-yá

⁶³Te taká chaa kándito Jesús, ni kasákátá-de nuu-yá. Te ni kastují-dé-ya. ⁶⁴Te ni kajasu-de nuu-yá. Te ni kastují-dé nuu-yá. Te ni kajika tu'un-de-ya: Kastu'un, nde chaa ni stují róo, áchí-de. ⁶⁵Te ío kua'a-gá tu'un ni kaka'an-de siki-yá ja ní kasá'a ndiva'a-de jíin-yá.

Ja ní kajanchaka-de-ya núu junta

⁶⁶Te nuu ní kundijin, te ni kanataka chaa ni kayii, jíin sutú ñá'nu jíin cháa káchaa tutu, ni kajanchaka-de-ya núu junta máa-de. ⁶⁷Te ni kaka'an-de: Máa-ró kúu máa Cristo, náún. Kachi nuu-ri, áchí-de. Te ni kachi-ya jíin-de: Vasa ná kachi-ri nuu-ro, te ni ma kándija kuti-ro. ⁶⁸Te suni nú ruu xndichí-ri róo, te ma xndío káni-ró tú'un nuu-ri. Te ni ma sía-ro rúu. ⁶⁹Ko onde vina te máa Sé'e chaa kunchaa-ya íchi ndáv'a nuu ío fuerza Dios, áchí-ya. ⁷⁰Te ndi'i-de, ni kajika tu'un-de-ya: Núsaa te máa-ró kúu Se'e Dios náún, áchí-de. Te ni kachi-ya jíin-de: Máa-ró kaka'an ja rúu kúu, áchí-ya. ⁷¹Yúan-na te ni kaka'an-de: Naún níni kúni so'o-ga-yo ká'an inga chaa núsaa, chi jíin yú'u máa-de ni kajini so'o-yo vina, áchí-de.

Ja kuá'an Jesús nuu Pilato

23 Yúan-na te ni kandonda ndi'i-de ni kajanchaka-de-ya núu Pilato. ²Te ni kejá'a-de kásátú'un-de siki-yá: Chaa yá'a ni kani'in-ná-de ja sáka núu-de xiní ñayivi ñuu-yo. Te tú já'a-de tu'un kua'a-yo xú'un yoo nuu César. Te ká'an-de ja máa-de kúu Cristo Rey, áchí. ³Yúan-na te Pilato, ni jika tu'un-de-ya: Máa-ró kúu Rey ñayivi judío náún, áchí-de. Te máa-yá ni ka'an-ya: Ká'an ndaa-ro, áchí-ya. ⁴Te ni kachi Pilato jíin taká sutu ñá'nu jíin ñayivi kuá'a-ún: Tú ni iin kuachi ní'in-rí siki cháa yá'a, áchí-de. ⁵Ko máa cháa-ún, ví'f-gá ni kaka'an-de: Xaan kúvaa ñayivi

sá'a-de jíin tú'un stá'an-de ní nūu Judea, nī kejá'á-de onde nūu Galilea te nī kenda-de onde yá'a, áchí-de.

Ja kándij Jesús nuu Herodes

⁶Yúan-na te Pilato, ja ní jini so'lo-de ja Galilea káka'an, te nī jiká tu'ún-de nú chaa nūu Galilea kúu-ya. ⁷Te nuu ní juku'un iní-de ja ndá'a Herodes yí'i nūu-ya, te nī tájí-de-ya kuá'an-ya nūu Herodes chí kivi-ún suni kánde Herodes iní nūu Jerusalén. ⁸Te nuu ní jini Herodes nuu Jesús, nī kusij xáan iní-de, chí ío kua'a kivi kuni-de nde'é-de nuu-yá, chí nī jini tu'un-de kua'a tú'un siki-yá. Te nūkuu iní-de ja sá'a-ya íin tuni nuu-dé. ⁹Te xaan ní xndichí-de-ya. Ko tú ni íin tu'un ní xndió káni-ya nūu-dé. ¹⁰Te taká sutu nā'nu jíin taká chaa káchaa tutu, ká'jin-de yúan, kásátú'ún téyí-ga-de siki-yá. ¹¹Yúan-na te Herodes jíin soldado-de, nī kasándiva'a-de jíin-yá. Te nī kasákátá-de nuu-yá. Te nī chu'un-de-ya íin sa'ma tindu'á. Te nī natájí tuku-de-ya kuáno'on-ya nuu Pilato. ¹²Te suni máá kivi-ún, nī kanakuní maní tá'an Herodes jíin Pilato, chí aná'an chí kájito u'u tá'an-de núú. ¹³Yúan-na te nī kana Pilato xiní taká sutu nā'nu, jíin taká chaa kákuu jefe jíin taká ñayivi. Te nī kandutútú-i. ¹⁴Te nī ka'an-de jíin-i: Nī kákinchaka-ró cháa yá'a nuu-rí, ja sáká núu-de xiní ñayivi, áchí-ro. Te vina a nī xndichí-ri-de jíto nuu máá-ró. Te tú ni íin kuachi ní ní'in-rí siki-dé nátu'un kásátú'ún-ró, ¹⁵te ni Herodes, chí nī tájí-rí-de nī ja'an-de yúan. Te tú ni íin kuachi ní sá'a-de ja ká'ni-yo-dé.

Ja kuá'an tuku-ya nūu Pilato

¹⁶Núsáá te ná xndó'o-ri-de te sía-ri-de kí'in-de. Achí-de. ¹⁷Chí ndita'an viko-ún kánúú ja sía-de íin preso. ¹⁸Ko taká ñayivi kuá'a-ún, íin núu-ni nī kákana jaa-i: Ka'ni-ní chaa yá'a. Te sía-ní Barrabás ná kí'in-de, áchí-i. ¹⁹Te Barrabás, kánde-de vekaa kuachi ja ní xndón-da-de-i nī kanakuatá'an máá-i, te nī ja'ni-dé íin ndiyi. ²⁰Te nī ka'an tuku Pilato jíin-i, chí sía-de Jesús kuni-de núú. ²¹Ko máá-i nī kákana jaa tuku-i: Ka'ni-ní-de jiká cruz, kata kaa-ní-de, áchí-i. ²²Te nī ka'an tuku-de jíin-i vuelta uni: Te naún kuachi nī sá'a chaa yá'a vii. Tú ní'in kúti-rí ni íin kuachi siki-dé ja kúu-de. Núsáá te xndó'o-ri-de, te sía-ri-de kí'in-de. Achí Pilato.

Ja ní kajata kaa-de-ya

²³Ko íin jínu-ni nī kákana jaa ñayivi-ún, nī kajikan-i ja ná kúu-ya jiká cruz. Te máá-i jíin taká sutu nā'nu, nī kákana jaa téyí-i. Te yúan ní kundéé-i jíin Pilato. ²⁴Yúan-na te Pilato, nī sánda-a-de ja ná kúu ja ní kajikan-i. ²⁵Te nī sía Pilato chaa nī kánde vekaa siki já ní xndón-da-de-i nī kanakuatá'an máá-i te nī ja'ni-dé ndiyi. Chí súan nī kajikan ñayivi-ún. Te nī nakua'a-de Jesús nuu-í ja ná sá'a-i ndasa kákuu iní máá-i jíin-yá. ²⁶Te nī kákiñ'in-i-ya. Te nī kákatíin-i íin chaa nání Simón nūu Cirene ja vái-de ichi rancho. Te nī káchaa-i cruz siki-dé. Te ndíso-de kua'an-de yata Jesús. ²⁷Te kua'a ñayivi jíin nā'an, nī kandik'in-i yata-yá. Te ña'an-ún, kánde'e-ña te kákana

jík'ó'ó-ña já'a-yá. ²⁸Ko máá Jesús, ni xío kóto-ya núu-ñá. Te ni ka'an-ya jíin-ña: Se'e ñuu Jerusalén, ma ndé'e-ro já'a-rí. Nde'e ja'a máá-ró jíin já'a sé'e-ró jíná'an-i. ²⁹Te kuni so'o-ró, chíi cháa kivi já ká'an-i: Xáán ndatu ña'an numá, jíin já tú ní skáku se'e, jíin já tú ní skáxin-í, achi-i. ³⁰Yúan-na te ka'an ñayivi jíin táká yuku: Nduá siki-rí jíná'an-ri. Te suni jíin táká tinduu: Kasu siki-rí jíná'an-ri, achi-i. ³¹Chíi nú jíin yúnu yí'í kás'a-de tiñu yá'a, te ndasa sá'a-de jíin yúnu íchí núsáá, áchí-ya. ³²Te suni ni io uu cháa ká'io kuachi ká'ja'an-de jíin-yá ja kúu-de. ³³Te ni jakoyo-i jíin-yá tinduu nání yíki xiní, te yúan ni kajata kaa-i-ya jiká cruz. Te suni ni kajata kaa-i ndendúu cháa ká'io kuachi-ún, iin-de ichi ndává'a-ya, te inga-de ichi ndávésé-yá. ³⁴Te ni ka'an Jesús: Táa, sá'a-ní tuká'nu iní-ní nuu-í, chíi tú kájiní-i ñáun kás'a-i, áchí-ya. Te ni kándátá-i sa'ma-yá, ni kasá'a-i iin apuesto siki. ³⁵Te ñayivi ká'jin yúan kánde'é-i nuu-yá. Te cháa kákuñá'nu, suni ni kasákátá-de nuu-yá. Te ni kaka'an-de: Sava ñayivi á ni kuu ni nama-de. Ná náma-de máá-de, te nú Cristo I'a ni kaji Dios kúu-de, áchí-de. ³⁶Te soldado, suni ni kasákátá-de nuu-yá. Te ni káandita-de nuu-yá. Te ká'ja'a-de vinagre ko'o-ya. ³⁷Te ni kaka'an-de jíin-yá: Nú máá-ró kúu rey ñayivi judío, te ná náma-ró máá-ró, áchí-de. ³⁸Te suni ni io iin tutu yoso siki-yá jíin yú'u griego, jíin latín, jíin hebreo: Ya'a kúu Rey ñayivi judío, áchí. ³⁹Te iin máá cháa ío kuachi-ún ja ndíta kaa-de, ni

ka'an ndiva'a-de jíin-yá: Nú máá-ró kúu Cristo, te ná náma-ró máá-ró te suni nama-ró rúu jíná'an-ri núsáá, áchí-de. ⁴⁰Ko inga-de, ni ka'an xa'an-dé nuu tá'an-de: Tú ío ja jíin'ún-ró núu Dios náun, chíi iin núu-ni tá'nu ndatu-ro jíin-yá. ⁴¹Chíi máá-yó, jandáa vatu-ni ndó'o-yó yá'a, chíi súan kúta'u-yo táká tiñu ni sá'a-yó, Ko I'a yá'a, tú ni iin kuachi ní sá'a-ya, áchí-de. ⁴²Te ni ka'an-de jíin Jesús: Nuku'un iní-ní náá nú ni najaa-ní iní ñuu nuu tá'ú-ní tiñu, áchí-de. ⁴³Yúan-na te ni ka'an Jesús jíin-de: Jandáa ká'an-ri jíin-ró, ja vína te kunchaa-ro jíin-rí nuu jardín andíví, áchí-ya. ⁴⁴Te nuu ní kuu nátu'un kaxiuu, te ni kuxkí'vi níí núu ñú'un onde ka'uní. ⁴⁵Te ni kutúun ndikandii. Te sa'ma ndíta kaa iní ve'e i, ni ndata sáva sava. ⁴⁶Yúan-na te ni ka'an jaa Jesús: Táa, iní nda'a-ní náku'a-ná añú-ná, áchí-ya. Te súan ni ka'an-ya, te ni ji'i-ni-ya. ⁴⁷Te cháa capitán, nuu ní jiní-de ja súan ni kuu, te ni nakana jaa-de Dios: Ndaa ndija ja cháa yá'a iin cháa ndaa ni kuu-de, áchí-de. ⁴⁸Te ndivii ñayivi ká'jin yúan, ni kájiní-i ja súan ni kuu. Te ni kanaxíó káva-i kákani-i jikí jiká-í ká'ja'an-i. ⁴⁹Ko taká cháa kájiní tá'an jíin-yá, jíin táká ña'an kándikin-ña-yá onde ñuu Galilea, ká'jin jiká-ña kánde'é-ña táká tiñu yá'a.

Ja ní kachiyuji-de-ya

⁵⁰Te ni io iin cháa nání José, cháa vá'a cháa ndaa kúu-de. Te suni iin cháa junta kúu-de. ⁵¹Ko tú ní játa'an iní-de tu'un ni kádatu'ún junta-ún ni tiñu ni kasándaá-ún.

Te ñuu Arimatea iní ñuu Judea ncháá-de. Te ñúkuu iní-de koo ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. ⁵²Chaa yá'a, nī jaa-de nuu Pilato. Te nī jikan-de yiki kúñu Jesús. ⁵³Te nī janchaa-de-ya. Te nī chisúkun-dé-ya jíin ĩn sa'ma kuítá. Te nī chindee-de-ya iní ve'e añu ja ní jacha jiká ĩn kava nuu tú kunduji-ga ni ĩn ndiyyi. ⁵⁴Te kivi xían-ún koo viko Pascua. Te a yani kundijn kivi ndetatú. ⁵⁵Te ña'an ní kikoyo jíin-yá onde ñuu Galilea, káindikín-ña José kua'an-ña jíin-de. Te nī kajini-ña yaú kava-ún nuu ní yuji yiki kúñu-ya. ⁵⁶Te nī kanaxió káva-ña káno'on-ña. Te nī kasátu'a-ña jí'o jíin perfume, te nī kandetatú-ña kivi ndetatú-ún, nátu'un nī tá'ú tiñu ley.

Já ní nachaku Jesús

24 Te tíkuáan-na kivi ĩn semana nī jakoyo-ña yaú kava-ún, káindá'a-ña táká jí'o nī kasátu'a-ña. Te suni kája'an sava-ga ña'an jíin-ña. ²Te nī kajini-ña já ní kuxio yuu ndí'u yu'u yaú kava-ún kua'an. ³Te nī kivi koyo-ña. Te tú ní kajini-ña yiki kúñu máá Jíto'o-yo Jesús. ⁴Te nini kakuñáá iní-ña já súan nī kajini-ña, te uu chaa káñu'un sa'ma kuíjin kándii ncháa, nī kajukuini-ni-de xiin-ñá. ⁵Te nī kayu'ú-ña. Te nī kajaxin-ña núu-ñá nuu ñú'un. Te nī kaka'an chaa-ún jíin-ña: Naja sá ma'ñú ndíyi kánandúkú-ró I'a chakú. ⁶Túu-ya yá'a, chí a nī nachaku-ya. Á tú ná'an-ró ndasa nī ka'an-ya jíin-ró ná nī kandee-ga-ya onde ñuu Galilea núu. ⁷Chí nī ka'an-ya: Jínu ñú'ún já máá Sé'e chaa natuu-ya núu ndá'a cháa ká'io kuachi, te ku-ya jiká

cruz, te nachaku-ya kivi uní. Achí. ⁸Yúan-na te nī kanuku'un iní-ña tú'un nī ka'an-ya jíin-ña. ⁹Te nī kenda-ña yaú kava-ún káno'on-ña. Te nī kakastu'un-ña tú'un yá'a nuu ndí'uxi ĩn-de jíin táká nuu sáva-ga-de. ¹⁰Te ña'an kákastu'un tú'un yá'a nuu apóstol kákuu María ñuu Magdala, jíin Juana, jíin ingá María náa Jacobo, jíin sáva-ga-ña. ¹¹Ko máá apóstol, kájani iní-de ja tú'un tá'an tachí káka'an-ña. Te tú ní káandíja-de. ¹²Te nī ndukuini-ni Pedro. Te nī jinu-de kua'an-de onde yaú kava-ún. Te nī jukuíta ndee-de. Te nī jini-de ja sá'ma kuítá-ún kándaa-na máá. Te nī kee-de kuano'on-dé ve'e-de jáni iní-de naún ní kuu.

Já ní ketá'an-ya jíin úu-de

¹³Te suu kivi-ún, te kája'an uu-de ichi ĩn ñuu nání Emaús ja ncháa nátu'un uxí kilómetro yósáva jíin ñuu Jerusalén. ¹⁴Te kándatu'ún máá-de taká tiñu yá'a ja ní kuu-ún. ¹⁵Te nini kándatu'ún-de te kájika tu'ún tá'an máá-de. Te máá Jesús, nī jaa-ya yatá-dé. Te kájika tai-ya kuá'an-ya jíin-de. ¹⁶Ko nátu'un ndasú nduchi-dé náva'a ma nákuini-de-ya. ¹⁷Te nī ka'an-ya jíin-de: Naún tu'un kándatu'ún-ró yá'a nini kájika-ró. Te naja kánduku'a iní-ro, áchí-ya. ¹⁸Te ĩn-de ja nání-de Cleofas, nī ka'an-de jíin-yá: Á sá ní chaa-ní iní ñuu Jerusalén, te máá ĩn-ni ní tú jini-ní taká tiñu ja ní kuu iní ñuu-ún kivi yá'a náún, áchí-de. ¹⁹Te nī jiká tu'ún-yá-de: Te naún ní io, áchí-ya. Te máá-de nī kaka'an-de jíin-yá: Aa, ja ní ta'an Jesús ñuu

Nazaret, cháa ni jani tu'un Dios te ni sá'a-de tiñu ñá'nu. Te jíin fuerza ni jani-de tu'un jíto nuu Dios jíin núu taká ñayivi. ²⁰Te sutu ñá'nu jíin cháa kákuñá'nu nuu-yo, ni kanastúu yuán-de. Te ni kanakuxndíi sikí-dé ja ná kúu-de. Te ni kaja'ni-ún-de jiká cruz. ²¹Ko máa-ná jíná'an-ná, ni kañukuu iní-ná ja máa-de kúu cháa ja náma nuu Israel núu. Te ni ndí'i taká tiñu yá'a, te vina ni kuu uní kivi já ní kuu taká tiñu-ún. ²²Ko sava ñasí'i ío jíin-ná jíná'an-ná, suni ni kasíyú'ú-ña-ná, chi jañá'an xaan ní jangoyo-ña yaú kava-ún. ²³Te tú ní kánani'in-ña yiki kúñu-de. Te ni chakoyo-ña te áchí-ña já ní kajini-ña já ní kenda koyo ndajá'a ándívi núu-ña. Te ni kaka'an ndajá'a-ún jíin-ña já chakú-de. ²⁴Te ni kaja'an sava tá'an-ná onde yaú kava-ún. Te ni kajini-de nátu'un ni kaka'an ña'an-ún. Ko tú ní kájini kuti-dé nuu máa cháa-ún. Achí-de. ²⁵Yúan-na te ni ka'an-ya jíin-de: Cháa xini ñáá kákuu-ró. Xaan úun ini añu-ro já kándija-ró taká tu'un ni kaka'an cháa ni kajani tu'un Dios. ²⁶Á tú kánúu já ndó'o Cristo tundó'o yá'a te vásá ndívi-ya núu ndúñá'nu-ya náún. Achí-ya. ²⁷Te ni kejá'a-yá onde tu'un Moisés jíin tú'un cháa ni kajani tu'un Dios, te ni jani káji-yá taká tu'un tutu ií núu-dé ja ká'an tu'un máa-yá. ²⁸Te ni kakuyani-de rancho nuu kaja'an-de-ún. Te máa-yá ni sá'a-ya nátu'un ki'in jiká-ga-ya. ²⁹Ko máa-de ni kastétuu-de-ya, ni kaka'an-de jíin-yá: Kendoo-ní jíin-ná, chi a ku'ini te kuakuxkí'vi, áchí-de. Yúan-na te ni kivi-ya já kéndoo-ya jíin-de. ³⁰Te nuu ní

kajungoo-de ja kée-dé staa, te ni ki'in-ya staa-ún, te ni jikan ta'u-yá. Te ni ja'nchá sava-ya. Te ni ja'a-ya núu-dé jíná'an-de. ³¹Yúan-na te nátu'un ni kananuña nduchi-dé. Te ni kanakuni-de-ya. Ko ií-ní ni kuxio-ni-ya kuá'an-ya. ³²Yúan-na te ni kaka'an máa-de: Jandáa ja ní tá'u'u ini añu-yo ja níni jáni-ya tú'un nuu-yo íchi-ún nuu ní juña-ya tutú ií núu-yo. ³³Te suni hora-ún ni kandukuiñi-de. Te kuano'on-dé ichi núu Jerusalén. Te yúan ni kanaketá'an-de jíin uxí iin-ga cháa-ún ká'iin tutú-de jíin sáva-ga tá'an-de. ³⁴Te ni kaka'an-de: Jandáa jakúti a ni nachaku máa Jító'o-yo. Te a ni ndenda ndijin-ya núu Simón. Achí-de. ³⁵Yúan-na te ndendúu cháa-ún, ni kakastu'ún-de ndasa ni kaketa'an-de jíin-yá ichi-ún. Te ndasa ni kanakuni-de nuu-yá nuu ní ja'nchá sava-ya staa. ³⁶Te nini kándatu'ún-de tu'un yá'a, te ni jukuiñi-ni máa-yá sava ma'ñú-de. Te ni ka'an-ya jíin-de: Ma kúku'a ini-ro jíná'an-ró, áchí-ya. ³⁷Ko máa-de, ni kayu'ú-de. Te ni kandakoto io-de. Te kájani ini-de ja iin añu kúu-ya. ³⁸Ko máa-yá ni kachi-ya jíin-de: Naja káyu'ú-ro. Naja súan kájani ini-ro. ³⁹Nde'é ndá'a-rí jíin já'a-rí, te kuni-ro já máa-rí kúu. Tiin ruu te kuni-ro, chi iin añu tú ñáva'a kuñu ni yiki nátu'un kánde'é-ró já ñáva'a máa-rí. Achí-ya. ⁴⁰Te ni kuu ni ka'an-ya tú'un yá'a. Te ni stá'an-ya ndá'a-yá ja'a-yá nuu-dé jíná'an-de. ⁴¹Te vasa kákusií xaan iní-de, ko tú ní káandija va'a-de. Te yuán ní ka'an-ya jíin-de: Ío ja kée-rí yá'a xí túu, áchí-ya. ⁴²Yúan-na te ni kaja'a-de iin tiyáká táu núu-yá,

jín ín yoko ja nū'un nduxi. ⁴³Te ni ki'in-ya ní yee-yá nuu-dé jíná'an-de. ⁴⁴Te ni ka'an-ya jín-de: Ya'á kúu taká tu'un ni ka'an-ri jín-ró ná ni kanchaa-ri jín-ró sáá, ja kánúú skíkuu taká tu'un-ri ja yóso núu tutú ley Moisés, jín núu tutú chaa ni kajani tu'un Dios jín núu tutú Salmo. Achí-ya. ⁴⁵Te ni juña-ya já jíní tuní-de jíná'an-de, náva'a kuu juku'un iní-de tu'un ká'an tutu ii. ⁴⁶Te ni kachi-ya jín-de: Súan yóso núu tutú ja ndó'o Cristo, te nuu uní kivi te nachaku-ya má'nú ndíyi. ⁴⁷Te jín sí'ví-yá ná kuichá tu'un nuu táká ñayivi já ná nákani iní-i, náva'a koo tuká'nu iní-ya núu táká kuachi-i. Te kejál'á tú'un yá'a onde nuu Jerusalén ki'in. ⁴⁸Máá-ró kákuu chaa kani ndaa tu'un

yá'a. ⁴⁹Te vina tájí-rí ja ní keyu'u Táa-ri. Te kii siki-ro jíná'an-ró. Ko kendo-ró iní nuu Jerusalén onde ná kú'un-ró fuerza ja kii onde andívi, áchí-ya.

Ja ní ndaa-ya kuá'an-ya ándívi

⁵⁰Yúan-na te ni kiñi'in-ya-dé kua'an-ya jín-de onde nuu Betania. Te yúan ni kaña-ya ndá'a-yá. Te ni jikan ta'u-yá ja'a-dé jíná'an-de. ⁵¹Te nini jikán ta'u-yá ja'a-dé, te ni kuxio-ni-ya núu-dé, ni ndaa-ni-ya kuá'an-ya onde andívi. ⁵²Te máa-de, ni kachiñú'un-de-ya. Yúan-na te ni kanaxió káva-de káno'on-de nuu Jerusalén kákusi xáan iní-de. ⁵³Te nene ni ka'iin-de iní ve'e ii kájikan ta'u-dé te kánakana jaa-de Dios. Amén.